

W.D.
H. & C.

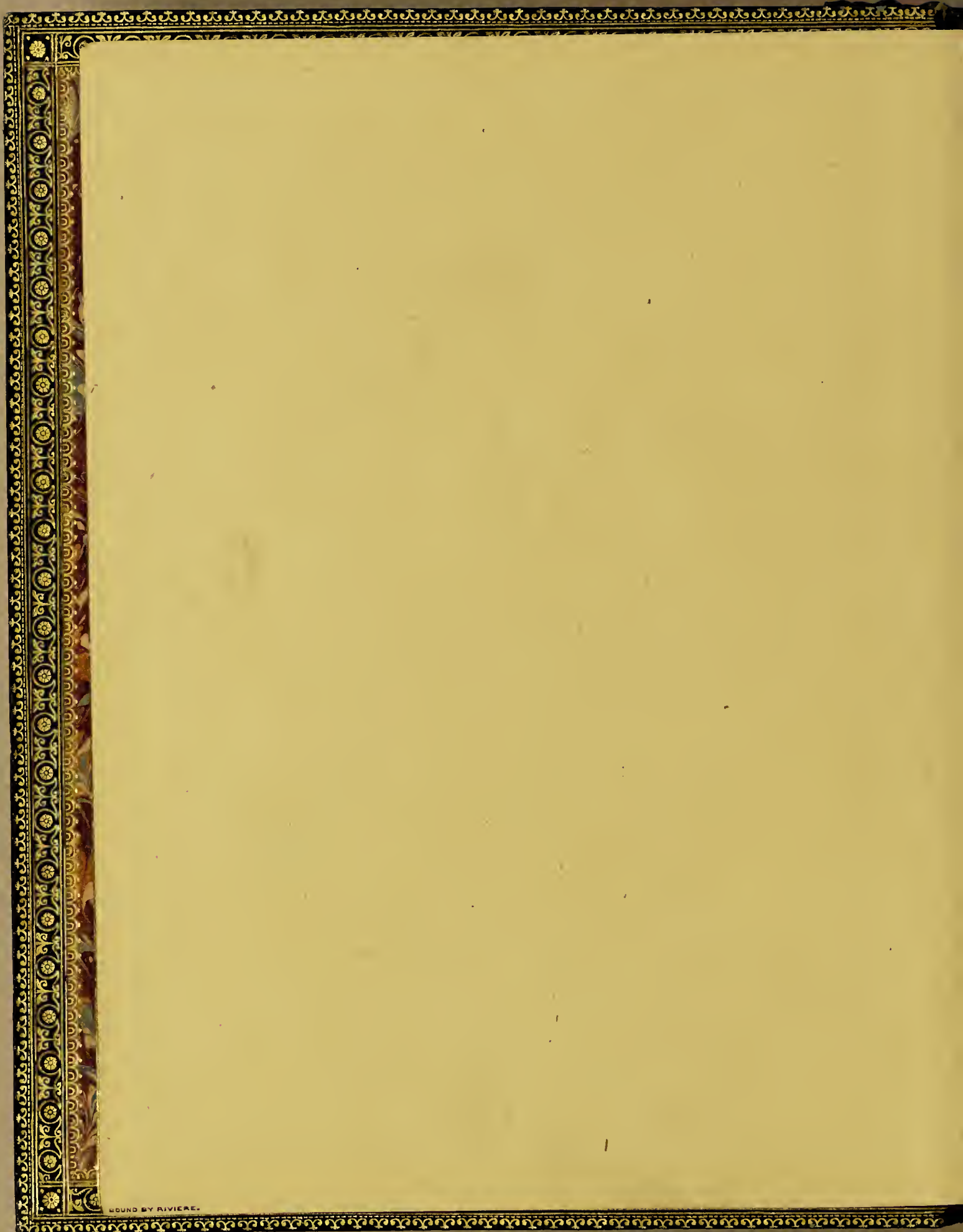
GAUDEO

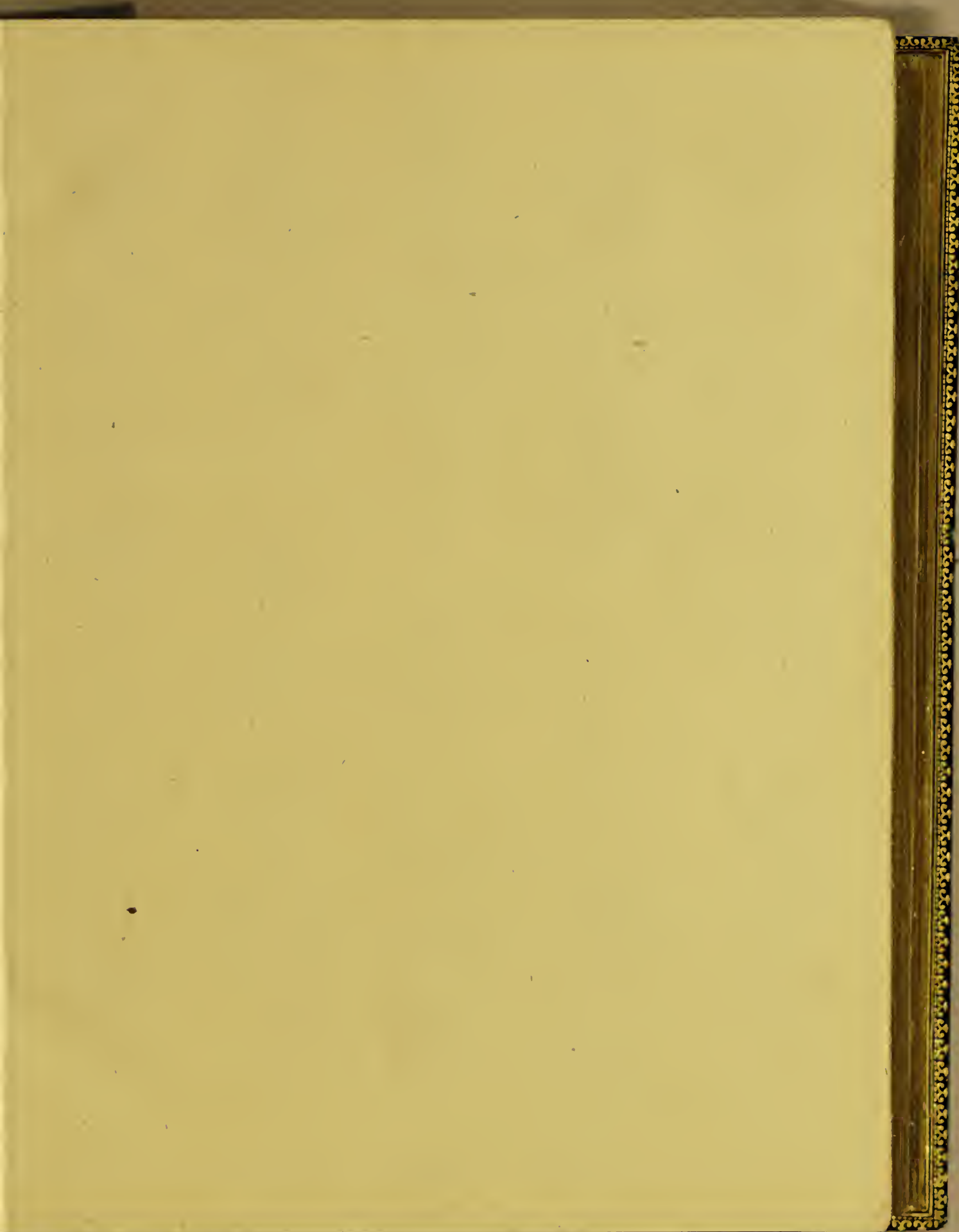
John Carter Brown.

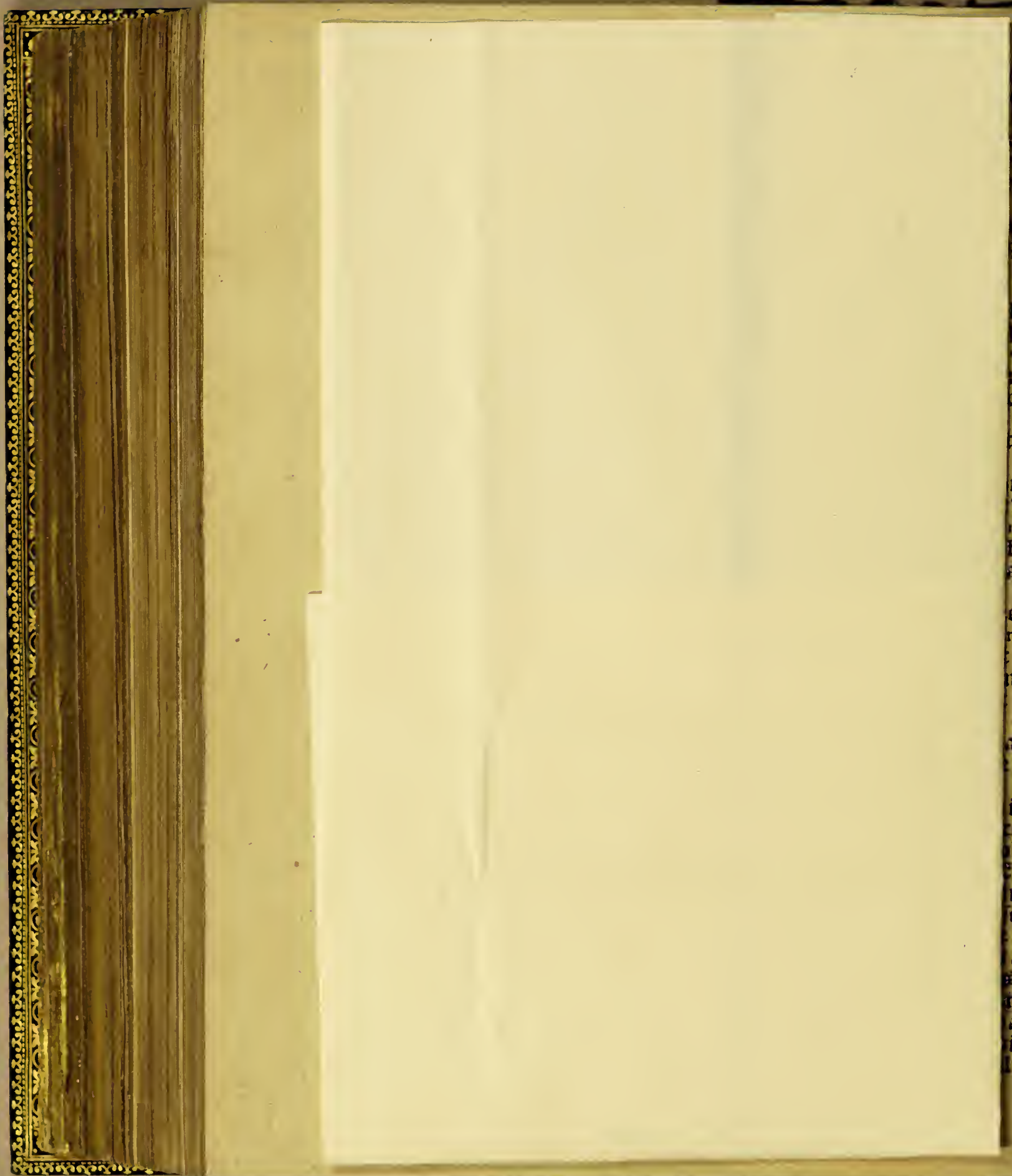
Gale & Greene

BOUND BY RIVIERE.

J O U R N A E L
O F T E

Gedenckwaerdige beschreijvinge
ge van de Ost-Indische Reyse van
WILLEM YSBRANTSZ
BONTE-KOE van HOORN.

Begrijpende veel wonderlijcke ende gevaerlijcke saecken
hem daer in weder-varen.

Begonnen den 18. December 1618. en vol-eynd den 16. November 1625.
Waer by gevoeght is het Journael van *Dirck Alberß Raven*, als oock verscheyden gedenck-
waerdige geschiedenissen, op veel plaetsen verbeterd, en een groot deel
vermeerderd, en met Kopere platen verziert.

A M S T E R D A M,

By Joost Hartgers, Boeck-verkoper op den Dam/ bezijden het Stadt-
huys/ in de Boeck-winkel/ 1650.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
U.S.A.

RPJCB

UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

V O O R - R E D E N

Aen den Leser.

Gunstige Leser, Wy sien door ervarentheydt, dat, gelijk alle Menschen eenderhande kost niet evenwel smaect, oock alle Boecken een yder niet even aengenaem zijn; d'een heeft vermaeck in dese, en d'ander in die stoffe te lesen: elck heeft sijn besondere neygingh. En gelijk de onderscheyde oeffeningh ongelijke Boecken ter werelt brengt, soo vinden sy oock altijt haer gelijkfinnighe Lesers. Ghy dan die vermaeck scheidt in 't lesen van gedenckweerdige Reyfen, en wonderlijcke geschiedenissen ('t welck onder alle wel een van de soetste tijdt-kortingen is) leest dese navolgende beschrijvinghe van *W. T. Bontekoe*; 'k vertrouwe dat ghy uw' tijt niet qualijck sult besteechten. 't Is juyft stoffe nae uw' lust. Want hebt ghy u oyt vermaect of verwondert in 't lesen van de Reyfen van *Linschoten, Heemskerck, Olivier, Spilbergen, Schouten* en andere; dese geschiedenis sal u geen minder vernoegen geven, overmidts die in sich begrijpt veel verwonderens-waerdige saecken. 't En zijn geen beuselen noch droomen *Luciani* of *Pantagora*, noch geen Fabuleuse verhalen van Monsters, vreemde maecksels van Menschen, als een-voetige, een-oogighe en sulcke die sonder Hooft de Oogen en Mont in de Borst hadden, en anders, waer-mede onse Voor ouderen (door eenige licht-gelovige Schrijvers) verleyt zijnde, tot verwonderinge wierden gebracht. Noch dese beschrijvinge is niet van hooren seggen, (ghelijckmen seydt) Neen, maer komt uyt selfs ondervindinge, verhalende wat wonderen dat God aen den Auteur selfs, als oock aen die gene die by hem waren, bewesen heeft. Want wie en sal sich niet op het hoogste verwonderen, wanneer hy leest, hoe dat een Mensch (daer het dickwils so haest mede gedaen is) door soo veel gevaer en tegenspoet, jae foodanige, waer in het hoopen, na eenige uytkomst, scheen te zijn als wanhoopen, door des Heeren genade is ter behouder plaets gebracht. Doch alsoo ick vertrouwe den Leeser meer lust te hebben na 't Verhael self, als langer van my met reden opgehouden te worden, wil daerom hier mede af-breeken, alleen dit noch seggende: Dat so den Leser in de stijl of maniere van seggen yets vint dat so niet en is, als de volmaecktheyt wel soude vereyffchen, bidde daer in den Auteur te verschonen, want sijn Oog-wit in 't beschrijven van dese sijne Reys, is meer op waerheyt als op cierenlijckheyt van seggen geweest.

Hier mede vaert wel.

S O N N E T.

Op de wonderlijke Reyse van W. Y. Bontekoe.

Nieuwsgierig-volck, dat stof soeckte tot verwonderingh,
Waer toe te rugh gesien, wat in voorleden Jaren
Uythemschen is gebeurt, oft vreemts is weder-varen:

Ziet hier hoe *Bontekoe* beschrijft hoe zonderlingh

Dat Godt hem heeft bewaert, en in sijn hoede nam.

Toen 't schein of 't Water haer al 't zamen zoud' vernielen.
Hoe wonderlijck, toen 't Schip met meer als hondert Zielen

Door 't vuur aen stucken sprong, hy 't ongeval ontquam.

Hoe dat hy met de Boot geberghert wort. Hoe sy swerven.
Alleen op Godts genaê, en 's levens nootdruft derven.

Hoe Godts Almogentheydt de Viisschen uyt de Zee

Doet springen in de Boot; en Vogels in haer handen.

Doet vliegen. Hoe dat sy by Moordenaren Landen,

En hoe na veel gevaer, hy komt op *Hoorens-Reê*.

A. B.

Op de beschrijvinge van de Reyse van W. Y. Bontekoe.

Wat voordeel geeftet aen 't Gemeen,
Dat yemant heeft veel ramps geleên,
Dat hy door allerley gevaer
Heeft lang gesuckelt hier en daer.
En wonderlijck door Godts bestier
Geredt uyt Water, Moordt en Vyer;
De doot ontworstelt voor een tijdt,
En noch in rust sijn Iaren slijt:

Soo niet de Pen, tot meerder nut,
Noch van de Druck-konst onder-stut.
Dit aen de Werelt bracht in 't licht;
't Welck yder met vermaecken sicht:
Waer uyt oock de nakomelingh
Mach weten sulck een wonder-dingh;
En leeren dat des Heeren Handt
Is krachtig boven 't aerdsch verstandt.

I. W. P.

Der

Verhael: van de Avontuerlijke

Reyse/ van WILLEM YSBRANTSZ. BONTE-
KOE, van Hoorn.

I N't Jaer ons Heeren 1618. den 28 December / ben ick Willem 1618.
Ysbrantsz. Bontekoe, van Hoorn, Cevel uytgevaren / voor Schip- Decemb.
per / met het Schip genaemt Nieuw-Hoorn, ghemant met 206
Sterg / groot ontrent 550 Lasten / met een Oosten windt.

Den 29 dito / zijn wy de Hoof den gepasseert.

Den 30 dito / 's avondts Poort-landt gesien / de Windt noch
al Oostelyck. Den 31 dito / Pleymuyen gepasseert.

Den eersten Januarij / 1619. passeerden wy Engelandts-End, 1619.

de wint noch als vooren / stelden onse cours Zuyt-West ten Zuiden in Zee.

Den 2 dito / liep de wint Z. O. stelden onse cours Z. Z. W. met stijve koelte. Januarij.

Den 3 dito / liep de wint Zuiden / met stijve koelte / liepen West Z. W. aen.

Den 4 dito / liep de windt Z. W. met een aen-nemende harde windt / soo dat wy
de Marszeplen moesten in-nemen. 's Nachts begon het soo stijf te waeyen / dat wy
de Fock in-namen / en liepen al Westwaerts over / met een zepl.

Den 5 dito / 's nachts / kregghen wy drie woypen waters in / dat het bovenste
Boevenet / bykans half vol waters was ; waer dooz het Volck begon te roepen :
Wy sincken / wy sincken / de Boegh-poozten zijn op. Ick dat hoorende / liep met
der haest na vooren in't Galioen / ende bevont dat de Boegh-poozten noch toe wa-
ren ; riep derhalven : Wy hebben geen noot ; en sep / knap-handigh een Man nae
d'Orck / en besiet of'er geen water in 't ruyt is / 't welck datelijck geschiede ; doch
bevonden gheen water in 't ruyt / stelden daerom datelijck ordze om het water
uyt te balien / met leeren Enimers : Maer het volck haer kisten / dooz 't rumoer
van 't water / schobbelden en dzeven heen en weder / dat men qualijck schryp kon-
de komen om te balien / waren derhalven genootsaecht de kisten / met koevoeten /
in stukken te smijten / kregghen als doen ruyt om te balien / en raechten daer
dooz / met Godts hulpe / het Water quijt / dzeven doen sonder zeplen / doch het
Schip slingerde soo gheweldig / dat wy gnootsaecht waren / het zepl weder by te
setten / om 't slingeren van 't Schip wat te stutten / leyden 't al West-waert over ;
het weer was heel onstuytmigh / met reghen / dat het scheen dat de Lucht en de
Zee aen malkanderen vast / ende de gantsche Zee brandende was.

Den 6. 7 en 8 dito / waft noch al quaet weder / vermenght met regen / sagen dien
dagh een groote menichte Meeruwen / daer dooz ons vermoeden was / dat wy by
het eylant Brasyl waren / so der sulcken eylant is / doch sagen het niet / half den dien
selfden dag om / en leyden de steven O. waert over / de wint was ontrent W. Z. W.
al met onstuytmig weder / en also de storm langh geduert hadde / en noch niet op en
hiel / so is eyndelijck / dooz 't geweldigh slingeren van 't schip / en dooz 't recken van
onse groote Wand (alhoewel wy het tot 2 plaetsen geswicht hadden) onse groote
mast gebroken / ontrent 5 vadem boven het Boevenet / dooz dese breuck of krack /
breef den wy / dat wy de mast geheel souden verlozen hebben / resolbeerden daerom
onse groote steng dooz te schieten / om / waert mogelijck / de mast noch staende te
houden / terwyl onse Reyse daer aen gelegen was / want indien de mast over boort

1619.

Januarij.

geraecht hadde/souden genootsaekt geweest hebben/weder na 't Vaderlant te loopen kregen met groote moeyten en ongelegentheit/de steng dooz/en liefen het onderste end van de Steng dooz 't bobenste Boevenet schieten/en woelden de Steng also tegen de Mast aen/waer dooz hy (tot onser aller blyschap) als doe vast stont. Dese storm dierde tot den 19 dito toe/leyden 't dan Westwaert/dan Zuidwaert ober/na dat de wint schevielde.

Den 20 dito/worden het moy stil weder/en terwijse wy in stilte dzeven/woelden wy onse Mast wel vast/en taliden onsen groote Wandt stijf aen/en haelden het groote Marszejl uyt de Mars/met de Marffe kee/en stelden dat in de plaets van ons groot Zejl/en setten de byamsteng op/in plaets van onse groote Stengh/en voerden het byam-zejl daer aen/so dat wy doen alle dingh weder klaer maecten om te zeplen/en onse keys te verborjderen/stelden onse koers nae de Canarische Eylanden/Z. Z. W. aen/hadden de wint ontrent Z. O. met mooy weer/raecten dooz de bequaemheyt van 't weer te met weder op onse stel.

Den 21 dito/sagen wy (achter uyt) een Zejl/dat sijn best deed (so wy merckten) om by ons te komen/worpen het op de ly/en wachten hem in. By ons komende/wast een Oost-indisch-vaerder/die den 29 December 1618. uyt Zeelant was ghezeylt/daeghs na dat wy uyt Texel liepen: Sy waren heel kant/en haperde niet/hadden dooz de storm geen schade geleden. Het Schip was genaemt/Nieuw-Zeelant, des Schippers naem was Pieter Tijlsz. van Amsterdam, hadden doen goede Compagny aen malkander/wy zejlden naesten by soo hard' als hy/al schoon 't ons aen de Zejlen haperde/als verhaelt/de koers was als booren.

Den 23 dito/sagen wy noch een Zejl aen suer-boort uyt/liepen daer nae toe/en vernamen dattet het Schip Enckhuysen was/dat met ons was uytgelopen/mede gedestineert om na Oost-Indien te gaen/de Schipper was genaemt Jan Janlsz van Enckhuysen, waren als doen met ons drie schepen in Compagnie/voeren malkander aen boort te gasten/vertelden yder sijn wederbaren/hielden de koers noch al na de Canarische Eylanden die wy in 't gesicht kregen en passeerden/hadden de wint Z. O. met mooy weer/voerden onse Marszejls in top/sochten het Eylant St. Anthoni aen te tressen/om verberschinge te bekomen/doch konden het niet in 't gesicht krijgen/dooz de groote mist en regen/stelden derhalven om de sekerheydt onse koers na het Eylant Ije de May, of Ije Del Foeg toe. Daer ontrent gekomen zijnde/wiert het stilletjes met varaibele winden/en moesten laveren eer wy daer aen quamen/raecten doe van onse twee mackers af/also sy aen Ije de May en wy aen Ije Del Foeg raecten/welche Eylanden niet verre van malkanderen leggen. By het Eylant komende/konden geen Ancker-gront vinden/liepen dicht onder 't lant in de Clante/wy hadden ettelijcke kleyne Masten en Spieren uyt Hollant mede genomen/haelden die voor den dag/voerden die achter tot de Poozt uyt/en haeldense in 't Schip/een Spier van 14 Palm/saeghden wy midden dooz/maecten daer twee wangen af/leyden die (neben noch twee ander wangen) op onse Mast/'t welck onse Mast soo sterck maecten als hy te booren geweest hadde/ondertusschen souden wy onse sloep na lant/om te Disschen/dicht onder 't lant komende/quamen de Spaensjaerts met geladen musquetten op strant/en schoten nae onse sloep toe/te kennem gebende/dat sy ons volck niet aen lant begeerden te hebben/quamen alsoo met de Sloep wederom aen boort/mede-brengende weynig vis/die sy noch gevangen hadden/waren ondertusschen noch al besig met woelen en wangen van onse Mast/die Mast klaer zijnde/setten onse stengh daer weder op/en kregghen alle dingh weder klaer ende kant/daer ober wy al-te-samen seer ver-

Avontuerlijke Reyse.

3

1619.

May.

verblijt waren / want onse mast stont weder soo staep dat het een lust was. Wy was by na soo dicht als een Pilaer van een Kerck / raeckten dien avondt wederom uyt de Calinte van 't voozschreven Eylant / stelden onse koers / om de Linie Equinoctiael te passeeren.

't Gebeurde terwyl wy onder dit Eylant lagen / dat sulcken stof van 't Landt quam / eben gelijk oft as van 't byer gheweest ware / en stooft soo dicht en dick aen 't wand van 't schip / dat het wand so wit was / of het met witte as bestoven was. 's Ander daeghs smorgens doen de Kock vzo-kost hadde geschapt / sagen wy twee zeplen in by achter uyt / lieten onse Marszeplen loopen en hielden daer na toe / daer by komende / waren 't onse twee Makers / te weten 't Schip Nieu-Zeelant, en het schip Nieu-Enckhuysen, die by de Eylanden Ilje de May, en Ilje Del Foege, by nacht van ons geraecht waren / waren seer verblijt / voeren malkander aen voort / vertelden malkander ons wederbaren. Sy verhaelden ons dat sy aen landt hadden gheweest / op Ilje de May, om te verberffen / doch hadden niet konnen bekomen / en hadden 2 man verloozen die van de Spanjaerts doot geslagen waren / waer van de een van Hoorn was / genaemt Ysbrant Dircksz, hadden een Z. O. wint / hielden noch al koers na de Linie Equinoctiael. Onder de Linie komende / wert het stil / hadden somtijts oock harde travaden / met regen en wint / hadden de wint altemet uyt alle boegen / so dat wy drie weken 't soeck brachten / eer wy de Linie Equinoctiael konden passeeren. Het was by nacht al-te-met of de gantsche zee byer was / so puyften de zee / en schenen boncken byers te zijn / die vooz van den Boeg van 't Schip af stonten / en by daeg hielt het op / waren ober dat (meer als ghemeen) byeren des Zees / al-te-samen seer verwondert / stelden onse koers om boven de Abriolhos te zeplen / hadden een Z. O. wint / by de Abriolhos komende / stilde de wint / vreesden derhalven wy daer niet boven soude mogen / doch temet naderende / ruymde de wint hant ober hant / liepen ebenwel daer so dicht by langs / dat wy de wyterste Eylanden sagen / raeckten also (met Godts hulpe) daer boven / waren daer ober al-te-samen seer verblijt / want hadden wy 't moeten wenden / soude een lange reys gheballen hebben / met een perijckel om veel sieck volck te krijgen. Wy gaven het volck dien dagh dubbelt rantsoen van eten / en aen yder Sacr-volck een flap-kan spaensche wijn / sette doe onse koers na de Eylanden van Tristan de conde. En na dat wy etlike dagen gezept hadden kregen wy de hooghte van de selfde Eylanden / doch en sagense niet / kregen een N. W. wint / liepen doe Oostelijck aen / om de Caep de Bonesperanse aen te doen. En na dat wy een tijt lang die coers hadden gehouwen / sagen wy swart gesprenckelde Mieuwen / vïngender al-te-met met houtjes / die wy met een belletje van een reusel obertogen / met haecken daer aen / en haeldense in 't Schip tot tijt-kortinge.

Het sien van dese voozsz. Mieuwen / is een teycken dat men de Caep de Bonesperanse is nakende / want sy volghden ons tot de Caep toe. Maer dit is een onseylbaer teycken om de Caep te sien / of om te weten dat ghy daer ontrent zijt / te weten: als ghy met de peplinge van 't Compas bevint dat het Compas recht Zuyren en Noorden houd / siet dan uyt na Lant. Wy dit vroevende / sagen het lant / te weten de Caep de Bonesperanse, doch wayden so stijf uytten westen / dat wy niet gebalde Fock liepen / doosten het lant niet aendsen / vergaderden derhalven de Schreps-raet / en resolbeerden / dat wy de Caep verby souden zeplen / dooz dien dat wy al-te-mael noch ghesont Volck hadden / en gheen water ghebzeck / lieten daerom deurslaen en voort-loopen. Dit was in 't laetste van May / wesende vijf maenden nae dat wy uyt Hollant zeplden.

1619.

Wy hielden onse cours ontrent by de Wal langhs tot het lant van Terre de Natal toe. Daer verby zeylende / was 't heel moey weer / voeren mallkander aen boort en maecten goet ehier. En also het Schip Enckhuysen gedestineert was / om nae de kust van Cormandel te gaen / begeerden ons te verlaten / en een ander coers te stellen / om binnen het Eylant S. Lourentius oft anders genaemt Madagafcar, dooz te loopen / ende boort na de Mayjottes, om aldaer te verberfchen / namen afscheyt / mallkander behouden reys wenshende / wy en het Schip Nieu-Zeelant, stelden onse coers / om byten St. Lourentius om te loopen / en terwyl wy met 't Schip Nieu-Zeelant in Compagnie zeyden / quamen mallkander al-te-met aen boort / en voerden nacht om nacht het vper / doch kregghen achter-nae differentie / om de coers te stellen / konden niet accordeeren / ja liep soo verd' dat wy van mallkander afscheyden / en liepen elck die cours die hem best docht : Nieu-Zeelant liep 2 strecken Zyde-lijcker als wy / sy hadden op die tijdt al veel sieck Volck.

Na dat wy een lange tijt gezeylt hadden / sint wy van een gescheyden / hebbende de hooghte van 23 graden / bezynnen de Linie Equinochael, kregen alle dagen veel siecken / wylt welke oorzaeck de Officiers (wylt last van 't gemeene Volck) in de Keijnt quamen / verfoeckende dat wy na het Eylant Madagafcar sonden loopen om te verberfchen / waren bezeeft dat al 't Volck noch sieck soude worden / want daer lagender ontrent 40 in de kroop / en veel andere van 't Volck klaegghden / van niet wel te pas te zijn / besloten daerom / met de gantsche scheeps-raet / Dragent te houden na het Eylant Madagafcar toe / na een Bay genaemt S. Lofie. By 't lant komende konden geen plaetsen bekenmen / om 't Schip te bergen / setten onse boot wylt / en ick ben met de boot wel gemant na 't Lant gebaren / het Schip hielt af en aen by 't Landt : met de boot by 't lant komende / storte de Zee soo teghen 't lant / datter gheen kans was aen te komen / sagen ettelijcke Persoonen op strant komen / en een van onse maets sprongh ober boort en quam by 't Volck op Landt / maer hy kond haer niet verstaen / sy wesen met de handen neerwaert aen / als of sy segghen wilden / dat daer wel plaets was om aen te komen. Sy lieden en hadden geen verberfchinge by haer / dat wy sien konden / moesten derhalven vruchteloos wederom na boort toe. Als wy nu sonder verberfchinge aen boort quamen / hoewel het ons al-te-samen heel moeyelijck was / so waren de siecken daer in boven maten bedroeft / resolbeerden weder Zee te kiesse / en liepen om de Zuid' / tot de hooghte van 29 graden / en wenden 't doe weder ober / en liepen O. ten Z. aen / tot dat wy ons bonden op 17 graden Z. byete van de Equinochael. Doe versocht het volck wederom / om het Lant aen te doen / om te sien of wy geen verberfchingh konden bekomen / 't welck wy goet bonden / want wy sagghen datter alle daghen noch meer in vielen van ons volck en eenige storven / resolbeerden daerom het Eylant Mauritius of het Eylant de Mal karinas aen te doen / en stelden de coers tusschen beyden in / want dese Eylanden leggen niet verd' van mallkander / quamen also op 't O. eynde van 't Eylant de Mal karinas te Landt / liepen dicht by de hoeck om / by de Wal langhs / bonden 40 vadem diepte / dicht aen 't Lant lieten 't Ancker vallen / doch was een onbequame plaets / om 't Schip te legghen / dooz dien het soo dicht aen 't Landt was : daer legghende / quamen de siecken wylt hare knopen kruppen / en wonden gaern aen Landt wesen / maer alsoo de Zee by wat aenliep / waren wy schroomachtigh / met de siecken aen Lant te varen / stuerden de boot naer landt / om te sien hoe of 't daer gestelt was / quamen aen Lant / en bonden hooy-werck van Landt Schilt-padden / quamen wederom scheep / en de siecken stonden al aen / dat men haer aen lant soude brengen / want sy de lucht in de neus hadden / seggende: Waren wy

Wij aen lant/wij waren half gesont/maer de koopman Heyn-Rol wilde 't in geen-
derlepe maniere consenteren/gaf voor reden/dat het daer schoor was/dat wij licht
mochten van 't lant af drijven/en van als ons volck versterken worden/doch het
volck hielt al aen/en baden mij by na met gebouwen handen/of ick haer aen lant
wilde brengen/so dat sy mij eyndelijck vermurwden/dat ick het consenteerde/ging
by de koopman Heyn-Rol, en vraegde of hy het wilde toestaen/gaf voor antwoord
neen/in geender manieren. Doe seyde ick tegen hem/so neem ick 't over mij/ ick
falsse aen lant brengen. Liep boven by 't volck en seyde: Kom/ t'sa maanen/helpt
malkanderen in de boot/ick sal u aen lant brengen. Doen holpen de maets die sie-
cken in de boot/ick liet haer een zepl geben/om een Tent af te maken/ oock Oly en
Azijn/ Potten om in te koken/ nevens andere eetbare waren/ oock Krocks die de
siecken souden waernemen en beloken/ en voer datelijck met haer aen lant: Aen
lant wesende/kroopen sy by malkander in 't gras/en seyden/wij voelen alreets
beterschap/en so wij toe sagen/vonden in de Bomen groote meenigte van Duy-
ven/van de blauwe Delt-vliegers/lieten haer met de handen grijpen/ ende met
stokjes en rieten doot-slaen/sonder dat sy het belul hadden wech te vliegen/sloe-
gender op dien dagh wel ontrent de twee hondert/trocken daer mede te vier/aen
't sieden en aen 't braden voor die siecken/en oock voor de gesonden. Vonden oock
menigte van lant Schilt-padden/koochtense met pyymen van Damast/die wij
uyt Hollant genoeg hadden mede gebrocht. Ick voer eyndelijck weder aen boort/
latende de siecken (die ontrent veertig in 't getal waren) met de koor aen lant blij-
ven. Scheep komende/vonden goet (also het schip op een quade periculose plaets
lag) dat ick met de gemande boot 's nachts van boort soude varen/en zeplen by de
wal langs/om te besien of wij geen beter kee (om het schip te leggen) konden be-
komen/'t welck ick dede/en zepde met de boot by 't Lant langs/ende vont een
fraeye Santbay om 't Schip in te leggen/ontrent vijf mijlen van de plaets daer 't
schip lag/voeren in de bay aen lant/en bevonden dat aldaer een groot Binne-wa-
ter was/doch niet heel vers/en ontfont hier uyt so wij oordeelen/om dat het bo-
ven duy schepen langte/niet van de strand' was/waer door 't soude zee-water door
't sant heen lechte/in 't binne-water/en maecte dat also brack.

Boort op 't lant komende/vonden menigte van Gansen/Duyven/grauwe pape-
gaven en ander gevogelte; oock meenigte van lant Schilt-padden/sagender wel
20 a 25 onder de schaduw van een boom sitten/konder so veel van krijgen als wij
begeerden. De Gansen waren so wijs niet/datse op-vlogen/als wyse na liepen/
smetense met stocken doot/sonder datse op-vlogen. Daer waren oock eenige dod-
eersen/die klepne vleugels hadden/maer konden niet vliegen/waren soo vet datse
qualijck gaen konden/want als sy liepen/sleepte haer de neers langs de Aerde.

Maer dat meest te verwonderen was/de papegaven en ander gevogelte/als wij
daer een of hadden/en dat wat meulden/dat het kreet/so quamen alle de anderen
die daer ontrent waren/daer na toe of sy haer wilden ontsetten/en lieten haer me-
de grijpen/kregen derhalven genoeg van dat goet/om te eten. Dit also gesien heb-
bende/keerden wederom met de Boot na 't schip/dat (als gesep) ontrent vijf
mijlen daer van daen lag. Men boort komende/vertelden hoe wij gevaren waren/
hoe wij daer een goede reed' in een Sant-bay gevonden hadden/en goede Ancker-
gront/om 't Schip in verskerthept te leggen. Hier ober waren sy al te te samen
seer verblijt/voeren met de Boot en bootschaptens ons volck die wij tegen 't schip
ober aen Lant hadden geset/dat wij met het Schip verzeplen souden/vijf mijlen
van daer/en souden weder by haer komen/die daer in wel te vreden waren.

1619.

Aen boort komende / lichten onse Ancker op / en liepen daer na toe / en setten 't in de voornoemde sant-bay / op 35 vadem / en vertuyden 't wel vast / lieten doe al het Volck meest aen lant loopen / om te bossharen wat sy krijgen konden / stelden oock ordze datter acht mannen met de Segen souden gaen visschen in het binne-wat (daer van verhaelt is) om te sien of sy vooz 't Volck de Sood' souden kommen vangen. Sy togen te werck / en vingden schoone Disschen / te weten Harder / en ander vis / oock mede visschen van groote gelijk de Salmen / die delicaet en vet waren

Vonden mede vers water / zijnde een kleyn Vieviertje dat van de Bergen quam afloopen na de strand toe / welck Vieviertje aen beyde zijden heel cierlijk met kleynne Boontjes bewassen was / daer 't Water tusschen dooz liep so klaer als een kristal / brachten daerom al onse lege Leggers aen Lant en vuidense uyt dat Vieviertje / en lietense staen / ter tijt toe wijse tegen ons vertreck souden Scheep halen / o als 't ons goet dochte. Hier by dit water vonden wy oock een seker Bort / daer in niet gehouwen of gesneden Letters geschreven stont / dat de Commandeur Ariaen Maertsz Block, daer hadde geweest / met een Vloot van dertien Zeylen / hadde al daer ettelijke Sloepen verlozen met eenige van sijn maets / alsoo de Sloepen in landen stukken worden gesmeten / waer dooz eenige Maets verdroncken.

Die tijt dat wy daer lagen / lieper de Zee noyt so sterck aen. Op dat voozsz. Cy lant de Maskarinas en woont geen volck / ons Volck liep meest het geheele Eylan deur en deur / en Bosch-kaerden ober al / geneerden haer al met het Gebogelte en visschen / sy wisten de Dogelen so fray te braden / aen houten speten en namen he sineer uyt de Schilt-padden en bedroopten in't braden de Dogels daer mede / waer dooz sy soo delicaet worden / dat het een lust mas om daer van te eten.

Vonden oock mede een afloopent Water / daer groote Nalen in waren. 't Volck trocken haer Hemden uyt / en hielden die so open in't afloopent water / en vingden se alsoo in haer Hemden / waren heel lekker van smaeck.

Hier sagen wy oock een ding / daer in wy alle verwondert waren / te weten / ho dat de Zec-schilt-padden 's morgens uytter Zee op strant quamen loopen / end schraepten een kuyt in't sant / en leyden hare Eperen daer in / in groot getal / we tot hondert / ja twee hondert toe / en schraepten het sant dan weder ober de eperen welke Eperen dooz de Son / als die op de middagh en dooz den dag heet scheen worden uyt-gebroeyt / datter jonge Schilt-padden uyt quamen / sagse met verwonderingh aen / want sy waren niet grooter als dat haer Schiltjes waren als groote Neute-doppen.

Vonden daer oock eenige Segewaer / en Palmede Boomen / daer wy dranc uyt taptten / soo soet van smaeck als soet Wap.

Sagen daer oock eenige Bocken loopen / maer dooz haer groote wildigheyt / kostender geen bekomen / als alleen eene / die so out was / dat sijn hoozen hem van de wormen worden opge-eten / was onbequaem om van menschen ge-eten t'worden

En dewijl wy alle dagen daer dus doende waren / quamen die geene die wy siel aen't Lant hadden geset (als verhaelt is) al-te-mael wederom by ons / gesont en fris zijnde / uytgenomen seven / die noch sieck bleven leggen / die wy noch daer na (doen wy klaer waren) met de Boot wederom t'scheep haelden.

Wy teerden het Schip van binnen en bintten / en setten de Poozten al-te-mael op / datter de lucht in en dooz soude waven / en besprengden het Schip oock tot ettelijke plaetsen met Asijn / alles om een goede gesonde lucht in't schip te krijgen.

Wy hadden tot ons gerijf een Sonne-wijser aen Lant geordineert / daer aen wy altijt konden sien / hoe laet dat het op den dagh was. En na dien wy alle dagen het gebogelte

gebogelte so na liepen: waren sy eyndelijck soo schichtig en schuw' van ons/ dat sy wech vlogen als wy haer ontrent quamien/waer door dat het gebeurde/dat onse Opper-stierman Jan Piet van Hoorn, met een Vogel-roer aen Lant ging/ om noch ettelijke Gansen en andere Vogels te schieten/ en na veel of eenige schoten doost in 't schieten/ de loop uyt de laed van 't Hoer/ dat de hooeck-schroef/recht boven sijn oogh / in 't hooft sprong/ waer door hy sijn oogh verloor.

Eyndelijck maecten wy ons Schip weder klaer om te vertrecken/sloegen onse Zeylen weder aen/ haelden onse Water t'scheep / stuerden een Crommel-flager aen't Landt/die sloegh en riep 't Volck al-te-mael by malkander/ namen ontrent hondert Schilt-padden mede in de Boot/ die sy t'scheep brochten. Hadden ons van alles wel versien / van Schilt-padden / ghebogelte / gedrooghte Vis / die het Volck gebangen en gedrooght hadden. Wy inde Cajuyt hadden een heel Dat vol Gansen in-gelept met Azijn/ half gaer gekoocht wesende / hadden oock mede een toe parthy Vis in-gelept met Azijn/ om goet te blijven.

En na dat wy albaer 21 dagen hadden gelegen/en gereet waren/ zyn wy t'zeyl gegaen/ stacken by de wint over/ hoopten het Eylant Mauritius te bezeelen/ maer quamien te laeg/ konden het van beneden moy sien/ doch niet aenkomen. Want al choon wy aen het Eylant Mas karinas soo lang gelegen hadden/ en van alles wat op het Eylant was/ genoeg bekomen hadden/ so waren eventwel ons volck noch al-te-mael niet gesont geworden / want daer warender vele die noch klaeghden.

Dit gaf de Officiers oorsake/om uyt de naem van't volck in de Cajuyt te komen/ om te vraghen/of het niet geraetsaem was/dat wy noch een ander verbarsch-plaets sou-

1619.

Novem.

souden aendoen / de wyl het Volck noch niet al-te-saem gesont was / en wy noch lang om de zuyd mosten lopen / al eer wy in de trabade winden souden komen / om also onse reys na Batavia of Bantem te verborderen / dat het ons konde ontschieten / en het volck wederom inballen. Waer op wy na lange deliberatie met de Scheeps-raet goet bonden / dragent te houden na het Eylant S. Maria, leggende dicht aen 't Landt van Madagalcar, recht vooz de groote Bay van Antongiel, steldender onse coers na toe / kregent in 't gesicht / en liepen boven 't West-eynd' van 't Eylant om / op 6. 7. a 8 vadem waters / mochten de gront soo kilaer sien als den dag / liepen aen de binne-kant van 't Eylant / en setten 't op 12. a 13 Vadem goede gront. De inwoonders van 't Lant ons siende / zyn datelijck niet een Prauwtsjen (zinde een Schuytsjen uut een Boom gehouwen) aen ons boort gekomen / en brachten eenige Appelen / Lemoenen / wat Rijs / en Hoenderen met haer / bewesen ons dat sy sulck goet meer aen Lant hadden / brachten die tot een monster. Bewesen ons dooz kennelijcke tekenen met de mont / dat sy oock noch Koeven / Schapen / Kalveren / Hoenderen en ander goet hadden / riepen boe / bee / koekileloc loe / dat waren Koeven / Schapen / en Hoenderen. Wy sagen dit Volck met verwondering aen / wy gaven haer Wijn te drincken / uut een silbere Schael / sy waren soo wijs niet dat sy daer te degen uut konden drincken / maer staken het hooft of 't aengesicht in de Schael / en droncken ghelijck de Beesten uut een immer drincken ; En doen sy de Wijn in 't lijf hadden / tierden sy haer of sy geck waren.

Dit Volck was gantsch naeck / uutgeseydt dat sy een kleetsen om de midde hadden / vooz de schaemelheydt / waren geelachtigh / wart van colour.

Wy boeren alle daghen aen Landt / en ruylten Kalveren / Schapen / Rijs / en Melck / vooz Bellen / Lepels / geel-hechte-messen en Kralen.

De Melck brachten sy te Merckt in bladeren / die in malkanderen geblochte waren / van fatsoen als Buisse-koolen. Aen boort komende / sneden wy de bladeren / en so quam de Melck daer uut loopen. Ruylten oock appelen en lemoenen / doch weynig. Besolbeerden derhalven met het Schip een mijs 2 a 3 te verzeulen / lichten ons ancker en zeilden op een ander plaets. Aen Lant komende / bonden daer oock weynig appelen / hier waren oock water-lemoenen en Spaens speck. Wy vonden goet dat ick met de gemande Boot / soude overbaren / aen 't Lant van Madagaskar om met wat koopmanschap te besien / of ick aldaer niet een party Appelen en Lemoenen konde bekomen / 't welck ick dede / en boer ober / quamen boort een Kevier / die wy wel een mijs of ander half oproepden / souden hem verder oproept hebben / maer de boomen die aen beyde sijden vande Kevier stonden / hingen so na malkander toe / ja tegen malkander aen (so nam worden 't Vaer-water vande Kevier op 't laest) dat wy eyndelijck te rug mosten keeren / vernamen gantsch geen Volck noch vruchten / moesten also vruchteloos wederom / sliepen een nacht op 't lant / quamen (na dat wy drie dagen uut geweest hadden) weder behouder aen 't Schip. Doeren des anderen daegs weder aen 't Eylant / daer 't Schip onder lagh / kregen doen noch een deel Lemoenen / Appelen / Melck / Rijs en Saumanesfen / al ons volck worden in die tijt dat wy daer lagen / weder so fris en gesont / of wy eerst uut Hollant geseylt waren. Wy namen veeltijts als wy aen lant boeren een Speelman mede / die op de Fioel speelde / waer in 't volck van 't lant haer seer verwonderde / ja waren daer so nieu toe / dat sy niet en wisten hoe sy 't hadden / gingen daer rontom sitten en staen / knipten op de dijnmen / dansien en sprongen / en waren verheugt en vrolijck. Wy en konden aen haer geen teycken van kennisse Gods of Gods-dienst bespeuren / maer hadde aen sommige plaetsen bnyptens huyss

Essen

Wissen hoofden op staken op gerecht daer voor sy (so wy bemerkten konden) neder
 sielen en aenbaden/schenen heel vzeemt te wesen en sonder geboel van den waren
 Bod. Den 9 dag dat wy daer gelegen hadden /'tvolk als geseyt fris en gesont we-
 ende / krengden wy ons schip op sy / so veel als wy konden / en maecten 't onder-
 choon / met berkenē en schrobbeu / en giugen t'zeyl / liepen om de Z. tot op de hoog-
 e van 33 gr. wenden als doen weder O. waert over / en stelden onse koers doen na
 de Straet van Sunda toe / en gekomen zijnde op de hoogte van vijfen een half gr.
 zijnde de hooghte van de voorsz Straet van Sunda, wesende den 19. dagh van No-
 vember 1619. so is dooz 't pompen van Brandewijn / de bzant in de Brandewijn
 gekomen / want de Botteliers-maet / ging na ouder gewoonte / met sijn vaetsjen
 achter-middaegs in 't ruy / men soude dat vol pompen / om also 's ander-daegs
 morgens aen de gasten / yder een half mutsien / uyt te deelen. Wy nam een keers
 nede / stack de sieker in de boom van een vat dat een laegh hooger lagh / als het
 at daer hy uyt pompte. Sijn vaetje vol ghepompt hebbende / soude hy de sieker
 aen de keers op stond' uyt halen / en also hy die wat vast hadde gesteecken / haelt
 yfer met een sozte uyt / daer was een dief aen de keers / die bilder doe af / en viel
 uyt in de spons van 't vat / daer hy uyt ghepompt hadde. Hier dooz outfingh de
 Brande-wijn / en bloog terstont op / tot het vat uyt / de booms borsten uyt het vat /
 in de brandende Brandewijn liep beneden in het Schip / daer smits-koolen la-
 hen / stracks wordender geroepen : brandt : brandt ! Ick lagh doen ter tijt op het

Het Schip
 raecht in
 brandt.

Het Schip Raecht in brant

Boebenet en keeck dooz de tralien : dat gerucht hoorzende / liep datelijck beneden
 in het ruy / daer komende / sagh gheen brandt / vzaeghde waer is de brandt /
 Schip

1619.

Schipper sie daer/ in dat vat/ ick stack mijn arm in 't vat/en konde gheen brandt
voelen.

Novemb.

De Botteliers maet / daer de bzant deur quam / was van Hoorn, en was ge-
naemt Keelemeyn, hy hadde twee bitten met water by hem gehat / die had hy de-
op gegooten/ waer dooz 't scheen dat de bzant uyt was / doch ick riep om water/
van boven/ 't welck datelijck quam/met leeren-eimers/en goot soo lang dat wy
geen meer gewach van bzant sagen/ gingen uyt het ruyt/maer omtrent een hal-
uur daer na/ begonnen sy weder te roepen/ bzant! bzant! waer dooz wy al-te-sa-
men seer verbaest waren/ trocken na 't ruyt/en sagen dat de brandt van onderen
opwaerts sloegh/want de vaten stonden dzy en vier hoog/en de bzant was dooz de
Brandewijn beneden in de smits kolen geraecht/ trocken wederom te werck me-
leeren-Eimers/en gooten soo veel water/dat het te verwonderen was. Maer a-
weder een nieuwe s warigheyt/ want dooz 't water gieten in de Smitz kolen/ga-
sulcken stinckende s waveligen roock op / dat men smooven en sticken wilde in he-
ruyt van bangigheyt. Ick was meest in 't ruyt om ordze te stellen / en liet alte-
met ander volck in 't ruyt komen tot verversching. Ick vermoede datter al bee-
in 't ruyt verstickt bleven leggen/ die de luycken niet hebben konnen binden / ick
self was menigmael het soecken schier bijster / ging met mijn hooft altemet op de
vaten leggen om adem te scheppen/het aengesicht nae 't luyck toe keerende/ liepe
epndelijck uyt/ging altemet by de koopman Heyn-Rol, en seyde: maet het is be-
dat wy het kruyt overboord smijten/ maer de koopman Heyn-Rol, en konde hie-
toe niet resolveren/ gaf vooz antwoort/ smijten wy 't kruyt over boord/ wy mocht-
ten de bzant uyt krijgen/ en komen daer na in 't gevecht tegen onse Vyant/ en al-
wy dan (geen kruyt hebbende) genomē wierden/hoe souden wy 't verantwoorden

De brandt en wilde niet slissen / en niemandt konde in 't ruyt schier langhe-
harden / dooz den stinckenden roock (als verhaelt is) wy hielden achter na gater
in den Overloop / en gooten gheweldigh met water daer dooz / en dooz de Luy-
cken/ mochte even-wel niet helpen. Onse groote Boot/hadden wy wel dzy weke-
te voozen uyt-gheset/ en sleepten hem achter aen / en de Sloep die vooz op 't Boe-
venet stondt/ was oock uyt-gheset/ om dat hy ons in de weegh stont/om 't water
te mannen; En alsoo daer groote verbaestheyt in 't Schip was/gelijck men we-
dencken mach (want het vyer en het water was vooz oogen en geen ontset / va-
pemandt op Aerden/ dooz dien wy alleen waren/ sonder eenigh Landt/ Schip/ of
Schepen te sien) so liepender veel van 't Volck / te met over boord / en kropen te
sluyt met het hooft onder de rusten/ op dat men haer niet sien soude/ en lieten haer
dan in 't water vallen/ en s wommen alsoo aen de Schuyt en Boot/kloommende
in/en verburghen haer onder de Dosten en Plechten/tot er tijt toe dat haer doch-
te dat sy Volcks genoeg in hadden.

Heyn-Rol, de koopman quam by gheval in de Galderij / was verwondert dat
ter soo veel Volck in de Boot en Schuyt was/ het Volck riepen Heyn-Rol toe/ en
seyden dat sy wilden af-steken/ en so hy mee wilde / so mochte hy hem by de Dal-
reep neder laten / Heyn-Rol, liet hem over-reden/ en klom by de val-reep neer / en
quam also by haer in de Boot. Heyn-Rol die seyde Maanen laet ons wachten tot
dat de Schipper komt/ maer hy en hadde daer geen commandement / want doe-
sy Heyn-Rol hadden/ sueden sy de toutwen sticken en roepden van 't Schip af.

Ende alsoo ick doende was met het Volck met ordze te stellen / om de brandt
waer 't mogelijk te uypen/ quamen andere van 't Volck/by my gelooopen/en sey-
den niet groote verbaestheyt: Och! lieve Schipper / wat raedt / wat sullen wy
doen

De koop-
man met
96 maets
vluchten
met schuyt
en boot
van het
Schip.

oen? De Schuyt en boot zijn van 't Schip en roepen wegh/ ick seyde tegen haer/ de Schuyt en Boot wech/ soo zynse op sulcken conditie wegh ghebaren / datse niet weer sullen komen. Doen liep ick metter haest na boven toe / en sagh dat sy wegh roepden / de Zeylen van 't Schip laghen doen ter tijdt op de Mast / het groot-zeyl was op-gegijt / ick riep teghen het Volck knaphandigh / hael de Zeylen om / wy sullen sien of wijse kunnen bezeylen / en stroopense onder de Kiel deur / at haer dit en dat haelt. Wy setten de zeylen schrap en zeylden daer nae toe.

By haer komende / roepden sy outrent dny Scheyen langte vooz 't Schip ober / want sy wilden by ons niet wesen / maer roepden in de wint op / van 't Schip af. Doen seyde ick: Maanen wy hebben (naest God) onse hulpe nu by ons / ghelijck ghet / een pegelijck steeck nu sijn handen uyt de mouw / om (so veel als gy kont) de want te witten / en gaet datelijck na de Kruyt-kamer / en smijt het Kruydt over boort / dat ons de bzant in 't Kruyt niet en beloopt / 't welck ghedaen wierde. Ick

iet alle de Cimmer-luyden stracks ober-boort met Doy-gudsen / en Nabegaers in gaten in 't Schip te bozen / zijnde van vooznemen het Water een vadem anderhalf in 't Schip te laten loopen / om den bzant also van onderen te witten / maer anderen niet dooz 't Schip komen / obermits datter so veel Werwerck in de weegh was. Somma / de benautheyt die in 't Schip was / kan ick niet wel uytsprecken / gekerm en gekrijt was boven maten groot / vielen doen wederom dapper aen water gieten / waer dooz het leech dat de bzant minderden / doch een weynig tijts aer na / quam de bzant inde Oly / doen was de moet gantsch verloren / want hoe len meer water goot / hoe de bzant scheen grooter te worden / soo bloog de bzant dooz de Oly: Hier dooz ontfont sulcken gehuyt / gekerm en gekrijt in 't Schip / at een mensche de hayren te bergé stonden / ja de bangigheyt en benautheyt was groot / dat het klamme s weet de menschen asliep / waren eben-wel noch al besig iet water te gieten / en Kruyt ober boort te smijten tot het eynde toe / dat de bzant is in 't Kruyt beliep / ontrent 60. half-vaten Kruyt hadden wy ober boort / doch addender noch wel ontrent 300. in / daer wy mede op-vlogen / met alle man / het schip sprong aen hondert duyzent stucken / 119. personen waren wy noch in 't schip doe 't sprongh. Ick stonde / doen 't aenging / by de groote hals boven op 't schip / en ontrent 63 Personen stonden recht vooz de groote Mast / die 't water vernamen / dit worden al te samen wegh-genomen en aen hutspot geslagen / dat ten niet en wist waer een stuck bleef / als oock van alle de andere.

En ick Willem Ysbrantiz Bontekoe, doe ter tijt Schipper / vloog mede in de lucht / liste niet beter of ick most daer mede sterven / ick stack mijn handen en armen na en Hemel / en riep: daer daer ick heen / O Heer ! weest my arme sondaer genadig. Deende daer mede mijn eynd te hebben / doch hadde ebenwel in 't op-vliegen mijn olle verstant / en bemerkte ee licht in mijn herte / dat noch met eenige vrolijckheyt er mengt was / soo 't scheen / en quam also wederom neer in 't water / in anck de icken en bordeu van 't Schip / dat heel aen stucken was. In 't Water leggende / reeg ick sulcke nieuwe couragie / ghelijck of ick een nieuw mensch hadde geweest / re siende / so lag de groote mast aen mijn eene zijd / en de Fockemast aen mijn ander zijd / ick klom op de groote Mast / en gingh daer op leggen / en sag het werck ons ober / en zeyd : O God. Hoe is dit scheone Schip vergaen / ghelijck Sodoma i Gomorra.

Hier dus legghende / sag gheen levendigh mensch / waer dat ick heen sagh ; en ruyhl ick hier dus lag in ghedachten / soo komter een Jongman by mijn zijd / opvolen / en smect met handen en met voeten / en hy geveekte aen de knop van de

Groote
benautheyt
in het
Schip.

Het Schip
springt.

1619. De steven (die weer was komen op drijven) seggende: Ick ben al klaer; doe kreeck ick om en seyde: ó God leefster noch yemandt? dese Jongman was ghenamnt Harmen van Kniphuysen, uyt de Epder van daen. Ick sagh by dese Jonghman een Spiertjen of kleyn-mastjen drijven / en alsoo de groote Mast (daer ick op lagh) vast om en wederom walterde / dat ick daer niet wel op blijven kon / seyde ick tegen hem: schuyft my dat spiertjen toe / ick salder op gaen leggen / en halen my alsoo na u toe / soo sullen wy by malkanderen gaen sitten / 't welck hy dede en quam alsoo by hem. Dat ick anders niet wel by hem soude gekomen hebben / quam on dat ick in 't op-vliegen so geslagen was. Mijn Kingh was heel beschadigt / hadd oock twee gaten in 't Hoofst / want het quam soo aen dat ick dochte; ó Heer! nocht een beetje / so ben ick doodt; ja het scheen dat my hoozen en sien verging. Wy sater hier by malkander / elck een Inneck-hout van de boeg in den arm hebbende / gingen staen en keken uyt na de Schuyt en boot / worden se eyndelijck gewaer / doch waren soo verdb' henen dat wy qualijck sien konden / of de voor-steven of de achter-steven na ons toe lag. De Son was aen 't Water / om onder te gaen; seyde doe tegen mijn maet: Harmen, het schijnt dat onse hoop hier verlozen is / want het i laet / de Son gaet onder / de Schuyt en Boot zijn so verdb' dat men haer qualijck sien kan / 't Schip is stucken / en wy mogen 't hier (op 't wrack) niet lang harden / daer om laet ons God Almachtig bidden om een goede uytkomst. Wy deden so / en baden Godt seer ernstelijck aen / om een goede uytkomst / het welke wy kregghen want als wy weder op sagen / soo was de Schuyt met de Boot dicht by ons / om 't welke wy seer verblijt waren / ick riep datelijck berg de Schipper / berg de Schipper. Sy dat hoorrende / waren seer verblijt / en riepen: De Schipper leeft noch de Schipper leeft noch / en roepde daer op dichtte by 't wrack / en bleven daer so leggen met Schuyt en Boot / doysten niet by ons komen / vermits sy vrees den / dat er stuck van 't wrack door de Schuyt of Boot soude stooten. De jongman / Harmen van Kniphuysen, was noch so moedig / dat hy hem van 't wrack af begaf / en s' wort aen de Boot. Hy hadde weynig letsel gekregen van 't op-vliegen / maer ick riep wilt ghy my hebben / soo moet ghy my halen / want ick ben soo gheslagen / dat ick niet s' wemmen kan. Doen sprong de Crompetter uyt de Boot over-boordt me een loodlijn (die sy noch hadden) en broecht my het end' / ick maecte die om mijn middel vast / en sy haelden my na de Boot toe / en quam also (de Heere zy geloofst in de Boot. In de Boot wesende / quam achter by Heyn-Rol, Willem van Galen en de Onder-stierman / genaemt Meyndert Krijnsz van Hoorn, die seer verwonderd waren / dat ick noch in 't leven was. Ick hadde inde boot achter een roef jen late maken / daer wel een paer man mocht / dwars over de Boot / daer kroop ick in en dochte: ick macht wat overleggen / want ick giste niet lange te sullen leven / doch den slag aen mijn rug / ende twee gaten in mijn Hoofst; Doch seyde even-wel tegen Heyn-Rol, ende anderen / blijft te nacht by 't Wrack / wy sullen morgen alst dag is wel eenige victualie bergen / en mogelijck noch wel een Compas vinden / om he Lant te vinden / want daer was inde Schuyt en boot noch Compas / noch Kaert noch boogh / noch geen of weynig eten en geen drincken / met sulcken hastighepd waren sy van 't Schip gebaren; seiden oock dat de Opper-stier-man / Jan Piet van Hoorn, de Compassen uyt het nacht-hups hadde ghenomen / 't scheen dat hy s' vrees de / dat se 't Schip souden verlaten / 't welck even-wel noch geschiede. Nu ter wijl ick alhier in dat gat / of roefje lag / so liet de koopman het volck de riemen uyt leggen / en stelden 't volck aen 't roepen / gelijck of hy / alst dag was / lant meende te hebben; maer als 't dagh worde / waren wy van 't Wrack versteken / en oock med

Bergen de
Schipper
met noch
een.

Roepen
van het
Wrack.

1619.

Novemb.

an 't Lant; waren heel misnoedig; quamen en kelen achter in 't gat daer ik lag/ ick noch leef de; en siende dat ick noch leef de/ spraken/ och lieve Schipper/ wat allen wy doen/ wy zijn van 't Wyack verstenen / en wy sien geen Landt/ hebben en noch drinken/ noch Hoog/ noch Kaert/ noch Compas/ wat raet gaet ons aen? Daer op ick seyde: Mannen men moest my gehoozt hebben / als ick gister avont yde: dat gy te nacht by 't wyack sount blijven / dat wy wel victualie souden krij- hen/ want het vlees en speck/ en kaes/ dreef my om de beenen dat ick 'er qualijck doz konde komen. Sp seyden liebe Schipper komt daer uyt / ick sey / ick ben soo m/ dat ick my qualijck kan reppen/ wil gy my hier uyt hebben/ soo moet gy my elpen. Doe quamen sp en holpen my daer uyt/ en ick ging sitten/ lieck het volck der/ en sy roepden. Ick vraghde datelijck: mannen/ wat eten hebt gy in de boot? si sy brochten ontrent 7. a 8. pont broot uyt/ met alle man/ wy hadden twee leghe aetses/ daer leyden wy dat broot in. Ick seyde vorder: mannen/ leg de riemen in/ 't moet anders komen/ want gy sult loof worden/ en wy hebben geen eten te ge- en/ leg in de riemen. Doen seyden sp: Wat sullen wy dan doen? maer seyd ick / eckit uwe hemden uyt en maecht daer zeplen van/ sp seyden: wy hebben geen zyl- aren/ ick seyde / neemt de willen vande Boot en pluyst die aen werck / en drayt hier zeyl-garen af/ van de rest legt platting/ tot schoten en geerden. Daer op trock u pder sijn hembt uyt/ en slaustese aen malkander tot zeplen/ 't self de deden sp in schuyt mede/ telden als doen ons volck en bevonden inde boot 46. en in de schuyt personen/ maecht 72 personen in 't geheel. Daer was een blauwe volckvanger/ et een kussen in de boot/ die worde my gegeven / de volckvanger trock ick aen / 't kussen sette ick op mijn hooft / door dien ick (als verhaelt) twee gaten in het doft hadde; De Barbier hadden wy wel mede inde boot/ maer hy en hadde geen edicamenten/ doch kaude ebenwel wat broodt / en leyde de katwen alsoo op de onden / waer mede ick (door Gods genade) ghenesen worde. Ick presenterde sijn hemt mede uyt te trecken/ maer sp wilden 't niet hebben/ droegen noch forge ioz my/ om my in 't leven te houden. Wy lieten 't de geheelen dag voort drijven / aren ondertusschen besich met zeplen te maecken/ 's avonts warensse klaer/ set- nder die by/ en trocken aen 't zeplen. Dit was den 20 dag van November 1619. gonnen koers te stellen aen de Sterren/ want wy wisten goelijck/ waer de Ster- n behoorden op ende onder te gaen/ stelden also onse koers. Het was by nacht so nit/ dat het volck klaptanden/ en by daegh soo heet/ dat men vergaen wou van tten; want de Son was meest boven 't Hooft.

Den 21. 22. en 23. dito / practiseerden wy een graed-boogh / om hooghte te ne- en / sloeghen een quadrant op de plecht / en teekenden een stock met een kruys- ier uyt. Wy hadden de kistmaecker Teunis Sybrantiz van Hoorn in / die idde een passer: Hy hadde oock ten deele eenighe wetenschay / om een stock te pkenen / soo dat wy met malkander alsoo een graedt-boogh maecten ende meerden / daer wy mede schoten. Ick sneede oock een Pas kaert achter op boort / en leydt het Eplandt van Sumatra daer in / met het Eplandt van Java, et de Straedt van Sunda, die tusschen beyde Eplanden in loopt/ ende die self de igh dat wy 't Schip verloren des middaghs/ hadde ick noch hooghte ghenomen en de Son / en bevonde vyf ende een halve graed' Supder-breete van de Equi- chael, en het besteck inde Kaert/ stont ontrent 90. mijlen van Lant. Ick sniet ock een Compas daer in / paste doe alle dagen met de passer by gissingh af / en elde de koers 70. mijlen bespen/ of boven 't gat/ om als wy lant kregen / te beter / weten/ wat heen dat wy mosten / zeplden alsoo op het schieten met onse boogh

Maken
Zeplen
van haer
hemden.

1619.
Novemb.

en het passen aen. Ick gaf vande 7. a 8. pont broot/ elck alle dagen sijn rantsoen soo lang als 't dueren mocht/ doch was wel haest op/ elck kreeg des daeghs ontrent een stuchjen soo groot als een lit van een Vinger/ wy hadden geen dzincken Daerom als 't regende/ namen wy onse Zeylen neer / en schoozense d'wars o'ber de Boot heen/ en vinghen het Water op 't zeyl/ en gaerden dat in onse twee vaetsjes/ en als die vol waren/ setten die uyt de weeg/ tot als 't een droogge dag was/ daer 't niet en reghende. Ick sneed een neusse van een schoen/ en een p'der quam by he vaetje/ en schepte 't neusse vol/ en dronckent uyt / en gingh weder aen sijn plaets daer hy geseten had/. En al-hoewel wy in sulke benautheyt waren/ seyden 't volck Schipper neem't ghy soo veel als 't u lust/ want 't mach ons doch allegaer niet helpen. Doen ick haer beleeftheit sag/ wilde niet meer hebben als sy. Aldus zeylen de met schuyt en boot/ en delwyl de boot harder zeyde als de schuyt/ en datter niemant in de Schuyt was die hem op de Navigatie verstont / so baden die gene die in de Schuyt waren (als sie dicht by ons quamen) of sy by ons inde boot mochte over komen/ en seyden : Liebe Schipper neem't ons doch over/ op dat wy by malkander mogen wesen/ breefden van ons af te dwalen; maer het volck inde Boot die waren daer tegen/ en seyden : Schipper nemen wy haer over/ so sijn wy al-te mael om den hals/ want de Boot kan al het Volck niet voeren/ mosten derhalbe dan wederom af-houwen. De eleinde was onder ons groot; wy hadden geen mee broodt/ en konden geen Landt sien. Ick maecten het volck altydt wijs/ dat w' dicht aen Lant waren/ dat sy goede moet souden houwen; maer sy murmurerde onder malkanderen daer al tegen/ en seyden tegen malkander: De Schipper maec seggen dat wy na Landt toe zeylen/ maer wy zeylen mogelijck van Lant af. O een dagh (alsoo het leek dat wy 't niet langer konden harden sonder eten) gaf God Almachtig datter Nieuwen over de boot quamen vliegen/ gelyck oftse gebange wilden wesen/ want sy vloegen ons by na inde handen/ en lieten haer grijpen. Wy pluckten haer de veeren af/ en snedense aen stichjes/ gaben elck wat/ atense so ra op/ en 't smaecte my soo wel als ick mijn leven kost ghe-eten heb; ja smaecte soet/ of ick honich in mijn mont en keel stack/ hadden wy maer wat meer gehad was pas of ter nauwer noot so veel dat wy konden leven/ en nieer niet. En delwyl het Landt hem noch niet op dee/ so wierden wy soo twee gemaect/ dat het volck resolbeerden (doen die vande schuyt ons weder baden datse mochten over komen haer over te nemen; want daer en quam geen uytkomst met het Lant / breefde dat wy van dorst en van honger souden moeten sterben/ en als wy moesten sterben soo resolbeerden wy noch liever met en by malkander te sterben. Namen daer o' het Volck uyt de Schuyt over in de Boot/ en namen al de riemen uyt de Schuyt met de Zeylen/ die setten wy mede op de boot. Hadden doen op de boot een Blind Fock/ Groot-zeyl en Besaen. Wy hadden doe ontrent 30. Riemen/ die leyden w' over de doften heen/ als een overloop. De boot was so hol/ dat het volck onder d' riemen op haer neers moy mochten sitten/ setten also de eene helst van 't volck onder de Riemen/ en de ander helst boden de Riemen / mochten hier mede het Volck moy bergen/ waren doe met ons 72. personen inde boot / sagen malkanderen me bedroefde oogen aen/ hebbende noch eten noch dzincken / daer en was gheen mee broot/ noch de Nieuwen quamen niet meer/ en het wilde niet regenen.

Doen 't mi weder op het ongesienste was om 't leven te behouden / soo quamen s'chen ble. (doer des Heeren barmhertigheyt) onverschens uyt der Zee op-barsten/ een partly gen in haer vliegende Disschen/ zijnde soo groot als een groote Spiernigh/ in maniere als een Boot. school Musschen/ en vloeghen inde boot. Daer was 't doe aen 't grabbelen/ elc

Krijgen
eenighe
Nieuwen.

Nemen 't
Volck uyt
de Schuyt
inde Boot
over / ende
laten de
Schuyt
drijven.

De Dis-
schen ble-
gen in haer
Boot.

Avontuerlijcke Reyse.

Vliegende visschen en Meeuwen

ee sijn best om wat te krijghen. Wy deplden die om / en aten die rautw op / ende
 maecten als Honigh ; Doch het mocht al weynigh helpen ; Eben-wel sterckte
 yet min of meer / en dee soo veel (met Godt) datter niemant en sturf / 't welck te
 verwonderen was / want het Volck begon al sout water te drincken / teghen mijn
 vaerschouwingh aen. Ick seyde tegen haer : Mannen en drinckt geen sout Wa-
 er / want het en sal u geen doyst ver slaen / gy sult de loop daer van krijgen en daer
 of sterben. Andere kauden Boosse kloten en Musquets koegels ; andere dronken
 jaer eygen Water ; Ick dronck mijn eygen water so lang als 't goet was ; want
 yet worde achter na onbequaem om gedroncken te worden. De benautheyt wier-
 den hoe langer hoe zwaerder en grooter / en het Volck begon so wanhoopigh / mis-
 roostigh en wyet op malkanderen te sien / dat het leeck datse malkander bykans
 ouden aengetast hebben om te eten ; Ja spraccken daer van onder malkander / en
 vonden goet de Jongens eerst op te eten ; Die op zijnde / wilden sy daer om wer-
 den / wie men dan aentasten sould ; waer ober ick in mijn geest seer ontroert wier-
 de / en uyt groter benautheyt badt ick God almachtigh dat het zijn Vaderlijcke
 ontfermhertighheyt / daer toe doch niet soude laten komen / en ons niet verfoecken
 boven 't vermogen / wetende wat maecksel dat wy waren. Ick kan niet wel seg-
 gen hoe bang dat my was / om dese boozslag / te meer om dat icker (so my docht)
 wel eenige sag die 't begonnen souden hebben / om de jongens te dooden ; Doch ick
 versprack haer (met Gods hulpe) en bad booz de jongens / en seyde : Mannen / laet
 ons dat niet doen / Godt sal wel een uptkomst gheben / want wy kommen niet ver
 van Landt zijn / uptwissende ons dagelijks afsassen en schieten. Sy gaben booz
 ant-

Slaen
 booz om
 de Jong-
 gens te
 eten.

Decemb.

Decemb.

Komen
aen Landt.

antwoordt : Dat hebt ghy al langh geseydt / en wy krijgen gheen Landt ; ja zeylen moghelijck van 't Landt af / wesende gheheel t' onbreden. Sy stelden my doe de tijdt van d'v daghen / om / indien wy / in die tijdt gheen Landt bezeylden / de Jonghens te eten. Doozwaer een desperaet voornemen ; badt daer ober met een vperighe ernst / aen Godt / dat hy sijn ghenadighe ooghen op ons soude neder slaen / ende gheleyden ons binnen die tijdt te Lande / op dat wy gheen groutwelen souden hedryben dooz sijn ooghen. Hier gingh de tijt in / en de noot was soo groot / dat wy 't niet wel langher harden konden. Wy dochten dickwils waren wy aen Landt dat wy maer gras mochten eten / wat nootd was 't. Ick vermaende het Volck met soo veel troostelijcke reden als ick op die tijdt konde by-brenghen / seyde datse doch goets moeds souden wesen / dat de Heere het versien soude / doch was self kleynmoedich / soude een ander troosten / en behoeft de self wel getroost te worden / sprac menigh woort boven 't hert ; verdooeghen en leden alsoo met malkander / dat wy so moe en mat wierden / dat wy qualijck de macht hadden op te staen. Heyn-Rol de koopman was soo verd' daer hy sat daer sat hy / konde niet verder komen / ick was soo moedigh dat ick van achteren tot booz in de Boot konde komen / zwarlden alsoo op Godts ghenade tot den 2. Decemb. 1619. zijnde de 13. dagh dat wy het Schip verlooren / doen was 't een grauwoe lucht met reghen / en stiltjes / maecten de zeylen los / schozen die dwars over de Boot / en kropen altesamen onder de zeylen / en gaerden onse vaetjes vol water. Het volck hadden weynigh kleeeren / dooz dien sy soo haestigh waren verbrocken / en hare hemden waren tot zeylen gemaect / als booz verhaelt is ; hadden de meestendeel gheen meer als een linnen broeckjen aen / waren met de boven lijben naect / kropen alsoo (om de warmte te scheppen) onder de zeylen by malkander ; En ick stont op die tijt aen 't Roer / en mijn gissing was dicht by Landt / hoopte dat het op soude klaren / terwijck ick aen 't Roer stont / maer bleef even mistig sonder dat het op wilde klaren. Ick wierde dooz de doockige lucht en regen soo kout dat ick 't niet langer aen 't Roer konde harden / riep daerom een van de quartier-meesters / en seyde : komit en verlost my eens van 't Roer / want ick macht niet langer harden. Doe quam de quartier-meester en verlost me / ick kroop mede manck het volck / om de warmte weder te krijgen. De quartier-meester hadde geen uue aen 't Roer gestaen / of het begon al op te klaren / en hy siet toe / en siet terstont Landt. Hy riep met groot verheugen : Maamen komit uyt / het Landt leyt dicht booz ons / Landt / Landt : hadt ghy gesien hoe drae wy onder het Zeyl van daen waren / en booz den dagh quamen ; settender de Zeylen weder by / en zeylden na 't Landt toe / quamen dien self den dagh noch aen Landt. De Heer aluachtigh zy ge'dooft en ghepresen / die onse bidden en smeken heeft verhoort ; Want wy deden des morgens en 's avonts het ghebedt / met vperigen aendacht tot God / en songen doek een Psalm booz en na het gebedt want wy hadden noch eenighe Psalm-boeckjes by ons. De meeste tijdt was ick hier een booz-leser / doch daer nae doe de Booz-leser uyt de schuyt in ons Boot quam / deed hy 't selver. Nu by 't Landt komende liep de Zee so aen 't Landt / dat wy niet landen doozten : doch bonden aen de binnekant van 't Eylant (want het een Eylant was een inwijckjen / daer lieten wy de Dreg t' Zee vallen / en hadden noch een Dreghen / dat setten wy aen Landt / soo dat de Boot vertuut lag / en sprongen (soo goet als wy konden) met alle Man aen Landt / en trocken elck sijn weeghs aen 't boschkaren. Maer so dra ick op Landt quam / viel ick op mijn knien / en kuste de Aerde van blijtschap / en Danckte Godt booz sijn genade en barmhertighydt / dat hy ons niet en hadde versocht / of had tot noch toe uytkomst in de saeck gegeven.

ven; want dese dagh was de laetste/ na welke het volck geresolveert waren / de Jongens aen te tasten en op te eten. Hier bleeck dat de Heere de beste Stierman was / die ons gelepde en stierde dat wy 't Lant kregen / als verhaelt is.

Wy vonden op dit Eylant veel Kokus-noten / maer konden (wat wy sochten) geen versch Water bekomen / doch geneerden ons met het sap uyt de jonge Kokus noten / dat een goede Dranck was / van de oude Noten (die 't pit hart was) aten wy maer wat te veel en onverschichtig / want wierde dien selfden nacht al-te-samen heel sieck / met sulcke elendige pijn en sipping in 't lijf en inde buyck / dat 't scheen of wy barsten mosten / stropen by malckander in 't sant / elck klaegde meer als aer; en achter na begon 't purgatie te baren / daer dooz wy datelijck verlichting voelden; waeren 'saenderendaegs weder fris / en liepen dit Eylant by kans rontom / wy vonden daer geen Volck / maer sagen wel tekens datter Volck op geweest hadde. Hier was anders niet te eten als Kokus-noten. Ons volck seyden dat sy daer een Slangh gesien hadden / die wel een vaem dick was / maer ick heb hem niet gesien.

Dit Eylant leyt ontrent 14 a 15 mijl van 't Lant van Sumatra. Wy haelden soo veel Kokus-noten in de boot / als wy konden voeren tot victualie / de oude Kokussen om te eten / en de jonge om uyt te drincken / staken 's avonts wederom van 't eylandt af / na het Lant van Sumatra, kregen het 's anderendaeghs in 't gesicht / quam daer by / liepen by 't Lant langs met een vooz de wint / Gostelijck aen / of om de Cost / soo langh tot dat de noten weder op waren. Doen wilde 't Volck weder aen Lant / zeyden dicht by de barningen van 't Lant langhs / maer vonden geen gelegentheydt om te landen / dooz dien dat de Zee soo geweldigh aenliep. Doe resolveerden wy datter 4. a 5. mannen overboort souden springen / en sien of sy dooz de barning aen 't Lant konden swemmen / en loopen dan by de strant langs om te sien of sy nergens eenige opening kondē sien / om met de Boot in te komen / 't welck geschieden / sprongen overboort / raecten dooz de barningh aen lant / en liepen by 't strant langs / en wy seyden oock met de Boot al by de Wal henen. Ten lesten vonden sy een Rivier / doen trocken sy haer broecken uyt / en wuyfden dat wy daer na toe souden komen. Wy dat siende zeyden datelijck daer na toe / daer by komende / lagh daer een banck recht vooz de mondt van de rivier / daer de Zee so geweldigh op storte / dat ick seyde: Mannen ick steeck hier niet in / of ghy moet het al-te-mael consenteren / want raecht de Boot om / dat ghy 't my dan niet hebt te wijten; en braeghden by de ey om wat elck daer toe seyde: gaven vooz antwoord / ja / en dat sy 't wilden avontueren. Doe seyd ick: Ik avontuer mijn lijf by 't uwe. Ick stelde datelijck ordre / datse achter aen beyde zijden een Riem souden uytvoeren / en aen yder riem 2 Man / ick stont aen 't Roer / om de Boot also recht vooz Zee te houden. Doe staken wy also met de boot in de barningh. De eerste zee dieder quam / bonsde de boot wel half vol water. Ick riep: Mannen hoos uyt / hoos uyt / en sy hoosden uyt / met hoeden / schoenen / en met de lege vaetsjes die wy in de boot hadden / en kregen 't water meest uyt. Doe quam de tweede zee / die woyp de boot bykans tot de doften toe vol water / waer dooz de boot soo mal lagh of by sincken wilde. En ick riep al: Mannen hou recht / hou recht / hoos uyt / hoos uyt / of wy zijn al-te-mael lijveloos. Wy hielden 't noch recht vooz Zee / en hoosden 't water uyt / soo veel wy konden. doe quam de derde Zee / en die storte te kort / so dat wy daer weynigh water van in kregen; en doe was 't datelijck slecht water / raectender also niet Gods hulpe dooz. Wy proefden het water / en was datelijck versch / waer over wy altesamen seer verblijt waren / en leyden de boot aen de rechterhant van de rivier aen de Wal. Op het lant komende / was 't met lang gras bewossen / toe siende / so lagender boonen in 't

Zijn in
groot pe-
rijckel.

Komen aen
Sumatra.

1619.

gras/ gelijk oft Cydersche boontjes waren / doe met alle man aen 't soecken / en eten / ick self dede mede mijn best / dachte ick sal mijn part mede sien te krijgen / en ons volck liep een weening na de hoeck toe / bonden daer vper / met eenige Coeback leggen / waer door wy heel verblijt waren. Het scheen datter volck van 't lant hadden geweest die daer vper aen gelept hadden / en Coeback gedroncken hebbende / eenige Coeback vergeten hadden / of met wil leggen laten. Wy hadden in de boot 2 bijlen / daer hackten wy boomen mede om / en tacken mede af / en leyden wel tot 5 a 6 plaetsen vper aen / daer gingen ons volck by thienen en twaelben om staen en sitten / en droncken Coeback. Doen 't avond was leyden wy lustig vperen aen / en sielden tot 3 plaetsen wachten wpt / wpt vreesse van d' inwoonders van 't land / want het was donckere maen. Du dien selfden nacht wierden wy so sieck van de boonen die wy ge-geten hadden / dattet was of wy barsen souden van pijn en smynigh in de buyck / (gelijk wy te voren van de Kiolus-noten gebaren waren.) En terwyle dat elck vast klaegghde / so quamen de inwoonders van 't lant / en meenden ons daer al te samen doot te slaen / gelijk ghy hier na noch hoorzen sult / onse wptgestelde Wachten wordense juyst wijs / sy quamen na ons toe en seyden : mannen wat sullen wy doen? daer komē sy aen / wy hadden geen geweer als twee bijlen met noch een roestige degen / en waren daer toe noch sieck (als verhaelt) van de boonen. Besolbeerden evenwel dat wy ons so niet wilden laten doot smijten / namen derhalven gebzande houten in de hant / en trocken tegen haer aen / in het doncker / de voncken vper's vlogen ober 't Lant / 't welck by het dymster / een vreeslijck aensien gaf ; oock wisten sy niet of wy geweer by ons hadden of niet / sy namen de vlucht van ons af / achter het bosch / en wy keerden weder te rugh na onse vperen / bleven also die gantsche nacht in sozge en vreesse by 't vper sitten en staen ; Maer ick en de Kooop-man Heyn-Rol , liepen in de boot / vertrouwden ons niet op 't Lant.

De Inwoonders
willen haer
by nacht
overtallen.

Syzaken
niet haer.

's Morgghens doen het dagh was / en de Son op quam of was / quamen drie van de Inwoonders wpt het bosch loopen op Strant / wy stierden drie van onse Maets nae haer toe / die wat Maleys konden / want sy hadden vooz die tijdt al in Oost-Indien gheweest / soo dat sy de spraeck ten deele geleert hadden. Die by haer komende / vzaegden die drie Inwoonders haer / wat volck dat wy waren / seyden / wy zijn Hollanders / en hebben dooz ongeluck van bzant ons Schip verlooren / en zijn hier gekomen om eenige verberffinge te ruylen / soo gy 't hebt. Sy antwoorden dat sy Hoenderen en Rijs hadden / daer wy heel graeg na waren ; doe quamen sy alsoo by ons ontrent de Boot / en vzaegghden of wy oock gheweer hadden. Wy gaven tot antwoort : ja / geweeers genoeg / musschetten / kruyt en kogels. Ick hadde de zeylen ober de Boot laten halen / so datse in de Boot niet kosten sien / watter in was. Doe brochten sy ons Rijs / die gekoocht was / met ettelijcke Hoenderen. Wy examineerden onder ons malkanderen / wat geldt dat wy by ons hadden en brochten 't by malkander / d'ene brocht 5. d'ander 6. dese 12. d'ene min / d'ander meer Rejalē van achten te voozschijn / so dat wy in 't geheel ontrent 80. Rejalē van achten by een brochten / van welck gelt wy die Hoenderen en Rijs die sy ghebrocht hadden / betaelden. Die hebbende / seyde ick tegen ons volck : Du mannen / set jou nu by malkander / en laet ons nu de buyck vooz eerst vol eten / en sien hoe 't dan is / 't welck wy deden. De Maeltijt gedaen zijnde / maecten wy overleg wat ons nu te doen stont / om ons beter te versien / van 't geen ons noodigh was. En alsoo wy niet wel verkent waren / vzaegghden haer / hoe dat Lant hiete / maer konden 't niet wel verstaen / doch konden anders niet verstaen of noemden 't Sumatra , sy wesen met de handen neerwaert aen / dat Java daer lag / en noemden Jan Coen ,

Raccken
ten deele
berkent.

dat

dat die onse Overste aldaer op Java was / 't welck waer was / want Jan Pieterz Coen van Hoorn, was doen ter tijt Generael / so dat wy doen ten deele verkiert worden / en vast ginghen dat wy boven Windt van Java waren / want wy hadden gheen Compas / waren altijd twijffelmoedigh gheweest / of onse dinghen al vast ginghen / stelden ons in die saeck doe by wat geruster : Maer alsoo wy meer victualie van doen hadden / om onse reys te verborderen / soo resolbeerden wy / dat ick met vier van de Maets / met een Prauwtjen de Kievier op soude varen / naer het Doyp / dat een stuck weeghs op lagh / met het gheldt dat wy doen noch hadden / om aldaer victualie te koopē / soo veel wy krijghen konden / 't welck ick dede / en boeren op. In 't Doyp komende / kochten wy Rijs ende Hoenderen / en stuerden 't nae de Boot by Heyn-Rol de Koopman / ordze stellende dat elck sijn part soude krijghen / op datse niet klyben souden / en ick met de vier Maets lieten in 't Doyp 2. a 3. Hoenderen koocken / met wat Rijs / gingen by malliander sitten en aten soo veel ons luste. Daer was oock dronck / die sy uyt Boomen tappen / die soo sterck was / dat men daer wel droncken of konden worden / droncken daer van mede eens om / met malliander / doen wy ge-eten hadden ; terwyl wy aten / saten de Inwoonders van 't Doyp / rondtom ons / en lieken ons aen / als of sy ons de beetē uyt de mont wilden klycken. Nae de Maeltijdt kocht ick een Buffel voor vijf en een halve Kiejael van achten / en betaelden hem / maer de Buffel betaelt wesende / konden wy hem door de groote wildighepdt niet krijghen / spilden daer veel tijdt mede / en alsoo het laet worde / wilde ick met de vier Maets weer nae de Boot / soude soo my dochte / de Buffel's anderendaeghs wel krijghen. Hier over baden my de vier voorszreven maets / of ick wilde toestaen (dat sy die nacht daer mochten blijven / in-bringende dat sy's nachts als 't Beest soude sitten / het wel souden krijghen.) Hoe-wel ick haer dit af riedt / so oconsenteerde ick het ten langen lesten / door haer langh aenstaen / ick nam mijn afscheydt / en seyden of wenschten malliander goeden nacht. Aen de kant van de Kievier komende / daer de Prauw lagh / stond' daer een hoop Volcks van de Inwoonders / en haperden gheweldigh teghen malliander ; het scheen dat de eene wilde hebben dat ick voer / en de andere niet. Ick greeper een of twee (uyt den hoop) by den arm / en stulwese nae de Prauw toe / om te varen gelyck of ick noch Meester was / en ick was boven half knecht niet. Sy sagender soo vreeselijck uyt als Bulle-mannen / doch lieten haer geseggen / en twee gingen met my in de Prauw / de eene gingh achter sitten / en de ander voor / elck met een scheppertje in de handt / en staken af ; sy hadden elck een Kris op haer zijd' steecken / zijnde een gheweer of het een Donjaert was / met blammen. Doen wy wat gevaren hadden / quam de achterste nae my toe / want ick sat midden in de Prauw / en wees dat hy gelt wilde hebben. Ick taste in mijn dieffack / haeldender een quartjen uyt / en gaf het hem. Hy stont en bekeech het / en wiste niet wat hy doen wilde ; Doch nam het ten lesten / en wond' het in zijn kleetsen dat hy om sijn middel hadden / de voorste siende dat sijn maet gekregen hadde / quam mede na my toe / en bewees my dat hy oock wat hebben wilde / ick dat sien- de / haelde weder een quaertjen uyt mijn dieffack en gaf het hem. Hy stont en bekeech het mede / het leech dat hy in twijffel was of hy het gelt wilde nemen / dan of hy my wilde aen-tasten / 't welck sy licht souden hebben konnen doen / want ick hadde geen geweer / en sy hadden (als verhaelt) elck een Kris op zijd. Daer sat ick als een Schaep tusschen twee Wolven / met dypsent vreesen / God weet hoe ick te moede was / boeren alsoo voor stroom af (want daer ging harde stroom / outrent ter halver weegh (aen de Boot) zijnde / begonnen sy te tieren en te parlementen /

Bontekoe treckt met vier maets na haer Doyp.

De vier maets blijen daer.

Bontekoe is in groo- te benaut- heyt in een Prauw.

1619.

't scheen aen alle teyckenen dat sy my om den hals wilden brengen. Ick dit siende/ was soo benaut/ dat my het herte in 't lijf trilde en beef de van vreesse/ keerden my derhalven tot Godt/ en bad hem om genade / en dat hy my verstant wilde geven/ wat my best in die gelegentheynt stont te doen/ en het scheen of my inwendigh gesept worde/ dat ick singen soude / het welck ick dede / hoe-wel ick in sulcken benaughteyt was/ en songh dat het dooz de boomen en Bosschaedje klonck/ want de Kievier was aen beyde zijden met hooge Boomen bewassen. En als sy sagen ende hoorzen dat ick soo begon te singen/ begommen sy te lacchen/ en gaeyten / dat men haer in de keel sien kon / soo dat het leeck dat sy meenden dat ick geen zwaerigheyt van haer maechte ; doch ick was heel anders in mijn herte ghestelt / als ick vertron dat sy meenden. Aldaer bevond' ick metter daet/ dat een Menschje uyt vreesse en beinaughteyt noch singen kan ; en wy raecten temet so verde voort/ dat ick de Boot sagh leggen. Doe ging ick over eynd' staen/ en wuyf den ons Volck (die by de Boot stonden) toe/ sy my gewaer wordende/ quamen datelijck na my toe by de kant de Kievier langs/ en ick wees tegen die twee die my afbrochten/ dat sy met de Prau aen Lant souden sturen / 't welck sy deeden / en wees haer dat sy voorheen loopen souden/ want ick dacht / soo sult gy my altyt van achteren niet doorsteken. Doe quamen wy alsoo by ons Volck.

Die perijckel en beinaughteyt (dooz Gods genade) ontkomen zijnde/ by de boot komende/ vzaeghden de twee In-woonders waer ons volck sloop / wy seyden onder die Centjes / want ons Volck hadden Centjes van bladeren gemaect daer sy in kroopen. Sy vzaeghden oock waer ick en Heyn-Rol de koopman slieden / seyden in de Boot onder 't zeil. Doen gingen sy weder wegh na het Doop. Doe vertelde ick Heyn-Rol en het ander Volck/ hoe ick gevaren was/ en dat ick een Buffel in 't Doop gekocht hadde/ die wy op dien avondt niet wel konden krijgen / dat de vier Maets die ick mede genomen had' my gebeden hadden of sy aldaer te nacht mochten blijven/ dat sy het beest als 't lagh/ souden vanghen en aen-boort brengen/ het welck ick dooz langh aen-staen consenteerde/ met conditie / dat sy morgen ochtent by tijts aen boort moesten komen met 't beest. Dit/ en wat ons meer was ontmoet/ vertelt hebbende gingen wy t'samen leggen slapen/ die nacht over/ 's morgens doen 't dagh was / ja de Son al een groot stuck gerezen was / vernamen wy noch geen Volck noch geen beest/ Doen begonnen wy twijffelmoedigh te worden dat het niet die 4 maets niet wel most staen/ en noch na een wijl wachters / so sagen wy 2 van de inwoonders komen/ die een beest voor haer heen dreeven nae ons toe/ by ons komende en ick 't beest siende/ seyde dat 't dat selfde beest niet en was/ dat ick gekocht en betaelt hadde/ onse Bottelier konde haer ten deel verstaen/ die vzaegde waerom dat sy dat selfde beest niet en brochten dat ick gekocht hadde / als oock waer ons volck bleef/ (te weten die 4 man die met my na 't Doop waren gevaren) gaven tot antwoort dat sy dat beest niet en hadden kunnen krijgen/ en dat ons volck niet noch een beest aen quamen/ so dat wy doen ten deele te vreden waren. En dewijle dat dit beest/ dat dese 2 Swarten gebrocht hadden/ so geweldig sprong en steygerde/ seyde ick tegen Willem van Galen de Sarjant: Neem de bijl in de hant/ en hackt 't beest in sijn hacken/ op dat 't ons niet en ontsloopt/ want wy mogen tegen geen schaed' / 't welck hy dede/ nam de bijl en hield' het in sijn hacken dat het neer-storte. Doen begonnen die 2 swarten te roepen en te schreeuwen/ dat het wonder was/ en op dat schreeuwen quamen der wel 2. a 300. man (die 't weten mocht) achter 't Bossch uytgelopen/ en meenden ons also de boot af te snijden en ons al t'samen doot te slaen/ maer worden haer in tijts gewaer/ dooz drie van onse maets die een kleyn vbertjen hadden

adden aen-geleyt een weynig van ons af/ want die quamen na ons toe gelopen/
 n seyden dat sy quamen. Ick stapte een weynigh buyten 't Bos/en sagh daer on-
 cent 40. uyt het Bos komen/sende tegen ons volck/ sta vast/want wy hebben van
 at volck geen noot/want wy zyn oock sterck van volck/ maer sy vielen soo sterck

Eylant Samatra

nt/en duerde so lang/dat het scheen datter geen eynd van komen sou/met Schil-
 en en Swaerden/en sagen ghelijck de bulleman/waer dooz ick verbaest begon te
 oepen/Mannen/elck sijn best na de Boot toe/want snijden sy ons de Boot af/so
 yn wy lijveloos. Doe stelden wy 't op een loopen/met alle man na de boot toe/die
 de Boot niet krijgen kon/die koos de Kiebler en swom daer in/ sy verbolghden ons
 ot de Boot toe/en als wy in de Boot quamen/was de Boot heel reddeloos/ om
 laer met so grooten haest in en mede vande Wal te komen/want de zeplen waren
 ober de Boot heen gehackt tot een tent/sy waren ons op onse hacken aen de Boot/
 ertwyl wy ober-klimmen/elc staken ons volck (met Hesegepen) in 't lijf (sose ober-
 klimmen) dat haer de darmen tot het lijf uyt-liepen/met onse 2 bijlen deden wy so
 oel weer als wy konden/en onse roestige deegen dede mee sijn profijt/want achter
 n de Boot stondt een groot keerl van een Man (zijnde een Backer) die hem daer
 mede dapper weerde. Wy hadden een dreggh achter uyt-leggen en een dreggh 't Zee/
 ick ontrent de mast ober-gekomen wesende/riep tegen de Backer:Vacht het tou/
 hacket het dregge-tou af/en hy hachte/hy hachte/maer het wilde niet af/ ick dat
 siende raechte na achteren toe/nam het tou en leyde het op de steven/doe seyde ick
 hacket nu/en hy hachte het ten eersten af. Doen stondender van ons volck vooz inde
 boot by 't dregge-tou/en haelden de boot 't Zee/de swarten liepen ons in 't water

De wilden
 oberballen
 haer en
 slaen een-
 ge doot.

1619
 21
 1619

1619.

Zeylen
weder
t Zee.

wel na/maer also 't schoor aen lant was/waren sy datelijck grondt af/ mosten hier
door onse Boot verlaten/en wy vischten ons volck op/ die in de Rivier swommen
en haeldense in de Boot/met dat het Volck in de boot was/gaf Godt almachtigh
dat de wint met een barst datelijck uyt 't lant quam / die tot die tijt toe uytter Zee
gewaeyt hadde/voorwaer een merckelijck teycken van de genadige Hant Godts
wy settender onse zeylen by / en zeylden een sloegs het gat uyt tegen de hooge Zee
aen/ en over de Banck (daer op wy sulck een perijckel/ in't inkomen hadden uyt-
gestaen/als verhaelt is/ quamen wy nu datter weynich water in de Boot quam.)
De Swarten of Inwoonders van 't Lant meenden dat wy daer niet uyt souden
komen/ en sy liepen op de hoeck van 't Lant / en dachten ons daer aen waer tene-
men en ons doot te smijten/ maer het schein dat het Godt alsoo niet en belieft de
want de boot was voor hoog en vroom/ en sprong tegen de Zee op/raeckten alsoo
met Gods hulpe het gat uyt / buyten wesende / worde de Backer (die achter in de
Boot hem soo wel hadde geweert met de Degen) geheel blaev om 't hooft / want
hy was recht boven sijn navel inde buyck gequetst/ en haer geweer was senijnigh
geweest/ waer door de wonde met een blaewwigheyt omringt worde/ 't welck ick
uyt snee / om het senijn van vorder voort-loopinghe te stuyten/ maer mochte niet
helpen/sturf even-wel voor onse oogen/doodt zijnde/ setten hem over-boort/ en lie-
ten hem drijven/ doe telden wy ons Volck/ en bebonden dat wy 16. man verlozen
hadden/ te weeten/ elf diese aen Landt hadden doot ghesmeten en de Backer die
wy over boort setten/ met noch de andere vier maets die in 't Doop waren geble-
ven/ waer over wy al-te-samen hertelijck bedroeft waren/ haer beklagende/ doch
danckten even-wel de Heere / dat wy daer al te mael niet waren omgekomeit.

Ick voor mijn part late mi voorsien dat die vier maets die in 't Doop bleven /
de behoude mis/naest God/van mijn leven waren(want hadden sy mede na de boot
gewilt/ doe ick voer/so souden sy (te weten de Swarten) ons alle vijf doot-gefla-
gen hebben/so ick vastelijck geloove/want doe ick op de kant van de Rivier/ by al
dat volck stont/ twisten sy (als geseyt) onder malkanderen/over mijn weg-varen/
doch ick maechte haer wijs en bewees het haer/ dat ick 's anderdaeghs met al het
Volck by haer wilde komien/ doe scheen 't dat sy dachten /laet ons dan geen spe-
maken/dan sullen wy haer met de minste zwaricheyt konnen houden en dooden/
hebben gemeent dat ick die 4 maets niet verlaten sou/ hebbende daer boeg en pan-
genoeg aen/ doch 't is haer niet geluckt/ evenwel is 't een beklagelijcke saeck/ dat
wy die maets daer laten moeste/doch vermoede dat sy die al doot hadden gesmeten.

Wy stelden onse koers voor de wint langs de wal henen / hadden noch 8. Doen-
deren/ met een weynigh wijs by ons inde Boot/ en dat voor 56. personen/die wy
doen noch sterck waren/voorwaer te weynich voor soo veel menschen. Wy deilden
hier van weder sijn part toe/dat opwesende/ spraccken met malkander dat het bes-
was dat wy weder Lant koosen / hebbende alree grooten honger / en in Zee was
niet voor ons/ op die tijt te krijgen om van te leven. Keerden daerom weder na 't
Lant/sagen en Bay/zeylden daer in/wy sagen aen Lant veel volcks by malkan-
der staen/daer wy na toe liepen/doch sy verwachten ons niet/maer liepen van ons
af/ konden doe aldaer geen victualie krijgen/ dan vonden bers water/daer dron-
ken wy soo veel af als ons luste/ en haelden onse twee vaetjes vol van dat water
en boeren by de klippen om/ daer vonden wy kleyn Oesterkens en Melkrucken/
pluckten daer van elck sijn diessacken vol. Ick hadde op die plaets daer wy het
volck verlozen/ontrent een hoet vol Peper gekocht/die ons hier wel te pas quam/
met de Oesters te eten/ want het gloepde lustigh in de Maegh.

Keeren
weder na
t Landt.

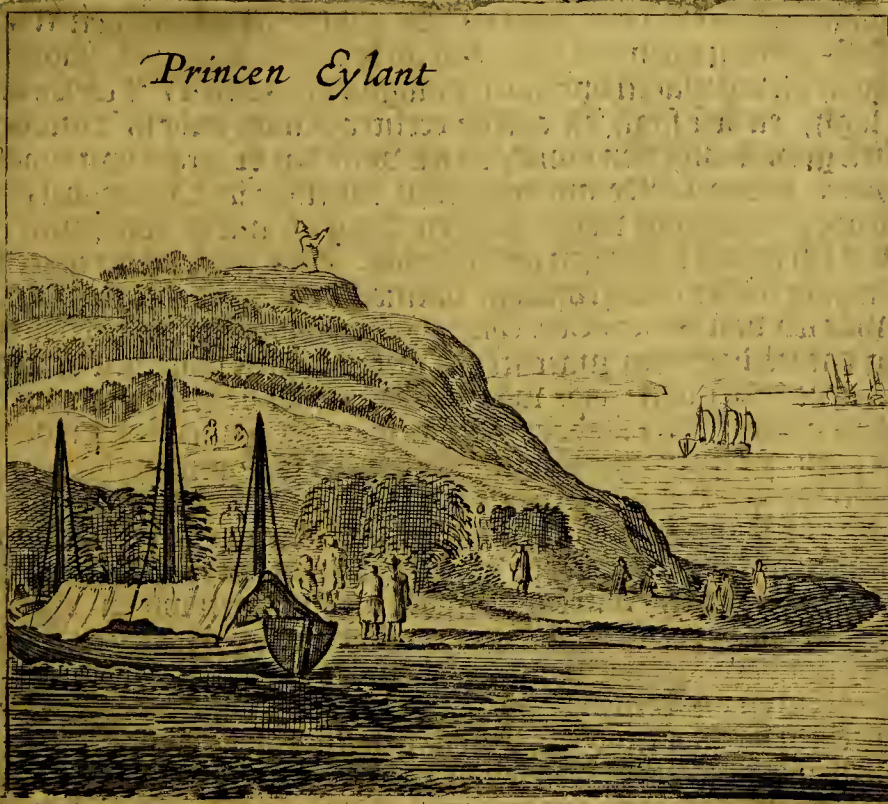
Zeyden

Avontuerlijcke Reyse.

Zeylden doe weder de Bay uyt/ en koosen Zee/ om onse Sien te verhoorden. 1619.
 Een stuck weegs bynten 't Lant komende/ begon het een heele storm te waven/ so
 dat wy al onse Zeylen moesten in-nemen/ die haelden wy doe over de Boot heen/ Zeylen
 en kroopen met alle man onder de zeylen/ en lieten 't op Godts ghenade drijven/ boort.
 tot ontrent twee uren booz den dagh/ doe begon 't weer af te nemen/ en worde we-
 der goet weer/ quamen booz den dagh/ settender onse zeylen weder by/ doe kregen
 wy inde wint/ zeylden van de wal af/ 't scheen of Godt ons booz grooter ongeluck
 bezyden wilde/ want hadden wy dese storm en dese contrarie wint niet gekregen/
 fouden by de wal langhs gebaren/ en wel licht op de water plaets/ die daer dicht
 by lag/ op Sumatra aengelopen hebben/ daer de onse veel plachten aen te varen; en
 die waren nu bittere Opanden van de Hollanders/ want kortz booz dese tijt/ wa-
 ren daer noch veel Hollanders doot geslagen/ die daer gekomen waren om Water
 te halen. En doen 't dag worde/ sagen wy 3. Eplanden booz uyt leggen/ resolbeer-
 den daer nae toe te zeylen/ vermoeden daer geen Volck op/ hoopten daer wel pets
 te krijgen tot ons onderhout/ quamen daer dien selfden dag noch aen. Wy bonden
 daer datelijck vers Water/ en daer wossen oock groote rieden/ so dick als een man
 in sijn been/ die hacketen wy met onse bijlen om. Dese rieden worden ghenaemt
 Bamboesen/ wy stieten de knockels met een stock dooz/ behalven de onderste knoe-
 kel/ daer goten wy Water in/ en stackender stoppen op/ en hier mede kregghen wy
 wel een last vers Water in de Boot. Vonden daer oock Palmeed-bomen/ die bo-

Komen
aen de
Prince ey-
landen.

Princen Eylant

ren in de top so murw zyn als oft Riet-spieten waren/ die hacketen wy mede om/
 en namen de boven-enden die goet waren tot onse victualie/ 't volck liepen 't En-
 lant

1619.

lant door en door te bosch-karen/ doch konden anders niet binden dat waert was
 Ick liep eens van al ons Volck af/ en een Berch (zijnde de hoogst van 't Eylant
 siende/ ging daer op/ en sagh om en wederom/wesende heel bedroeft en moepelijc
 in mijn geest/ door dien dat het (so my dochte) meest op my aen quam / om de wer-
 te binden/ en dewyl ick noyt in Oost-Indien geweest was/noch geen Stierman
 gereetschap hebbende/ principael geen Compas / als verhaelt is/ soo wist ick nie-
 wat my beter te doen stont/ als my op den Heere te verlaten/ want mijn raet wa-
 ick dick wils ten enden / als oock doe / viel daerom op mijn kniesen neder en bad
 de Heere/ hem smekende / dewyl hy my tot hier toe hadde gered en bewaert onder
 sijn genadige vleugelen/ en verlost nyt vyer en water/ van honger en dorst/ en van
 de quade menschen / dat het sijn Vaderlycke goetheyt doch soude gelieven my vor-
 der te bewaren/en my de oogen des verstants open te doen/om den rechten weg t
 binden/ op dat wy wederom by onse Natie en Vrienden mochten komen / jae me-
 diep versuchten bad' ick : o Heere wijs ons de weg/ en gelept my ; Doch of 't uw
 wijs heyt voor goet en best in sag/my niet in salva/by onse Natie te brengen/so lae-
 doch (is 't u Goddelijcke wil) eenige van 't Volck te recht komen/ op dat men we-
 ten mach / hoe dattet met ons en het schip gegaen is. En aldus met God gespro-
 ken hebbende/ stont ick op/ om weder af te gaen/ en sloeg mijn oogen als voor/on
 en wederom/ aen allen oorden uyt/en siet / ick sag aen mijn rechterhand uyt/dat d
 Wolcken van het Landt dzeven / waer door het inde kinnen klaer wierdt/en sag
 doe stracy 2 hooge blauwe Bergen leggen/ en my schoot datelijck in 't sin / dat ick
 tot Hoorn van Willem Corneliz Schouten wel hadde hoozen segghen (die wel 2 a 3
 mael in Oost-Indien gheweest was) dat op de hoek van Java 2 hooghe blaauwe
 Bergen lagen/ en wy waren by Sumatra langhs ghekomen / 't welck aen de sline-
 ker-handt lagh / en dese sagh ick aen de rechter-handt/ ende in 't midden was het
 gloy/daer ick geen Landt sien kond' / en ick wiste dat de Straet van Sunda, tusscher
 Java en Sumatra, in liep/beelde my derhalven vastelijck in/dat wy wel te weeg wa-
 ren/ en liep doe also verblijt weder van den Berg af/ nae de Koozman / en vertel-
 den hem/ dat ick sulcke 2 Bergen gesien hadde. Doe ick hem dit vertelde/ waren
 de Wolcken daer weder overgedzeven/ datmense doe weer niet sien kon. Verteld
 hem oock wat ick van Willem Corneliz Schouten hadde hoozen vertellen/ als oock
 wat gissing dat ick daer over maecte / te weten dat ick vastelijck vertrouwdde dat
 wy recht voor de Straet van Sunda waren. Doen seyde de Koozman/wel Schipper
 hebt gy sulcke moet/ so laet ons het volck te hoop roepen/ en peuren daer nae toe
 want u gissingh/ en reden/ hebben mijns oordeels fondament.

Zeylen
 weder t'zee

Komen in
 de Straet
 van Sunda.

Doe riepen wy het Volck by een/ en sy droegen ons water/ in die bamboesen er-
 top-enden van de Palmreed-boomen tot victualie/ die wy vergadert hadden/ in de
 Boot/ en staken af/ kregen de goede wint / stelden de koers recht het gloy in / des
 nachts op de Sterren aen / ontrent de middernacht sagen wy een vyer/ dat wy in
 't eerst meenden dat het een Schip was/ maecten daer een kraeck af / maer daer
 by komende/ wast een kleyn Eylantjen/ dat in de Straet van Sunda leyt / genaemt
 Dwaers-inde-weg, en passeerden dat Eylantjen. Een wijltyts daer na / sagen wy
 noch een vyer aen de ander zijd' / te weten/ aen suer-boordt/ passeerden dat oock
 dochten my al goede tekens te wesen van Disschers. Smorgens den dag opkome-
 de/ worden 't stil/ waren doen aen de binnekant van 't Eylant Java, wy lieten eer-
 man aen de mast klimmen/ die sag uyt/ en riep ick sie Schepen leggen / teldende
 tot 23 toe. Doen sprongen wy bykans op van blijtschap. Wy stracy met de riemen
 te voort/ en roeyden daer nae toe/ want het was (als verhaelt) stil.

Hadde

Yadden wy dese Schepen hier niet gebonden / daer wy aen boeren / wy souden tot Bantem gebaren hebben / daer wy in de val souden geloopen hebben / want die waren doen met ons volck in Oorlogh / 't welck mede een mercklijcke bewaringe Godts vooz ons was / dancten daer over den Heere vooz zijn goetheyt.

Dit waren altemael Hollantsche schepen / die daer over commandeerde / was van Alckmaer, genaemt Fredrick Hout-man, hy stont doen ter tijt en keeck met de kjer of hyl in de galderpe / na ons toe / verwondert wesende over onse mirakuleuse zeylen / niet wetende wie het was / sont zijn Sloep uyt / die ons te gemoet roepde / om te besien wat vooz Volck dat wy waren : by malkander komende / sagen ons en kenden malkander ter stont / want wy waren met haer uyt Texel gezeyt / ende waren in de Spaensche zee / buyten de Kanael van malkander geraeckt / de koopman en ick / staptten over in de haer Sloep / en boeren aen Hout-mans Schip / genaemt de Maegt van Dordrecht. De Commandeur Hout-man riep ons achter in de Kruypt / hiet ons wellekoom / liet ons de Casel decken / om met hem te eten. Maer als ick 't Broodt en ander Eten sag / sloot my het herte en het lijf toe / en de tranen schoten my van blytschap over de wangen / soo dat ick niet eten kon. Ons ander Volck aen boort komende / worden datelijck op de Schepen berdeckt.

Komen by
23. Hol-
lantsche
Schepen.

Hout-man ordineerde ter stont een Jacht / dat my met de koopman na Batavien soude boeren. En na dat wy hem alle geleghenheydt hadden vertelt van onse armoede / en wederbaren / traden wy in 't Jacht / en gingen t'zeyl / quamen 's moorghens vooz de Stadt van Batavia, Het Volck van onse kennisse / op de Schepen / hadden ons al van de Indiaensche kleeeren by geset / soo dat wy al in den dos waren / eer wy in de Stadt quamen.

De maets
worden op
de Sche-
pen ydeelt

Wy giugghen in de Stadt / quamen vooz 't Hof (daer de Generael Jan Pieterfz. Koen van Hoorn, sijn residentie hiel) en vzaegghden de Hellebaerdiers / of sy wilden vzaegen : Of wy eens by de Generael mochten komen / hadden hem te spreken. Sy liepen heen / quamen weer / werden binnen ghelaten / en quamen by hem. Hy wiste van onse komste niet / maer ons bekendt maeckende / heete ons wellekoom. Doen most het groote woort daer uyt met ons / en seyden : Heer Generael : Wy sijn op sulcken tijdt / met het Schip Nieu-Hoorn, uyt Texel ghebaeren / ende op sulcken tijdt / ontrent de Straet Sunda, ghekomen / op sulcken hooghte / daer hebben wy 't ongeluck gehad / dat ons Schip in de vrant is geraeckt / en wechgesprongen / en verhaelden 't hem al van stuck / tot stuck / hoe en waer door het geschiet was / wat volck dat wy verloozen hadden / en dat ick self met het Schip opgeblogen was / doch door Gods genade / met noch een Jong-man gesalveert / en ben tot heden toe bewaert / de Heere zy geloost. De Generael dit hoorzende / seyde : Wat helpt het / dat is een groot ongeluck. Hy vzaegde na alle omstandigheden / en wy seyden 't hem al / gelijk als 't geschiet was. En hy seyde al : Wat helpt het / dat is een groot ongeluck. Ten laetsten seyde hy : Jongen / brengt my de gouden kop hier / hy liet daer Spaensche wijn in schencken / en seyde : Geluck Schipper / ick brenghe u eens / ghy meugt dencken dat u leven verloozen is geweest / en dat het u van Godt almachtigh weder is geschoncken ; blijft hier en eet aen mijn Casel / want ick ben van mening te nacht te vertrecken na Bantem, na de Schepen / om eenige ordze te stellen ; blijft hier so lang tot dat ick u ontbiede / of dat ick hier wederkoom. Doe vzoecht hy 't de koopman oock eens ; hadden noch verscheyden discorsen. Eyndelijck vertrouck hy / en wy bleven daer en aten aen sijn Casel / de tijt van 8. dagen / doen ontbot hy ons weder by hem / vooz Bantem, in 't Schip de Maegt van Dordrecht, daer wy te voozen aen geweest waren ; en hy ontboot my eerst by hem /

Bontekoe
en koop-
man komē
by den Ge-
nerael op
Batavia.
Vertellen
hem haer
wederba-
ren.

1619.
 Woort we-
 der Schip=
 per gestelt
 op 't Ber-
 ger Boot.
 De koop-
 man krijgt
 neffens
 hem sijn
 oude offi-
 cie.
 Zeylen na
 de Mollu-
 ques.

Tocht op
 Laritoc-
 ken.

hem/ en seyde: Schipper Bonte-Koe, gy meugt by provisie/ tot naerder ordze/ gaen op 't Schip de Berger-Boot, en nemen aldaer 't Schipperschap waer/ als ghy te vooren gedaen hebt. Ick seyde: Ick bedancke mijn Heer Generael vooz die gunst. Twee of dyp dagen daer na/ ontboot hy de koopman Heyn-Rol, en seyde: koopman/ gy meugt by provisie tot naerder ordze gaen/ op 't Schip de Berger-Boot, en nemen aldaer het koopmanschap waer/ als gy te vooren gedaen hebt. Doen waren wy weder by mallander/ en hadden weder te commanderen.

Het Bergher-Boot was een kort Schip/ met 32. sucken/ en leeck of 't vol gheschut lagh/ meest twee lagen hoogh. Wy voeren in 't voozste van 't jaer 1620. na Ternaten, hadden ons Schip met Vleesch/ Speck en Rijs geladen/ als oock veel Amonitie van Oorlogh/ om de Forten al-daer te versien/ waeren met ons dyp Schepen/ te weten: Het Berger-Boot, daer ick op was/ de Neptunus, en de Morgen-Star, dede in passent Gresse aen/ een Opper-Koopman/ Wolter Hudden van Rijga in Lijflandt, die daer lagh/ scheepten ons in meenichte van Koe-Beesten/ Hoenderen/ Gausen/ Arack/ zwarte Supcker. Het voer vooz de Beesten was Rijs/ die noch in de dop was/ ghelijck sy van 't Lant af-gesneden was/ genaemt Paedje. Staken doe weder van Gresse af/ voeren al by 't Landt laugh/ vooz by de Straet van Baley, om de hooghte te kryghen/ tot het Landt van Soloor toe/ want het Mousou was verlopen/ hoopten daer dooz te veter Ambony aen te zeylen/ doch vooz 't gat van Soloor komende/ quam de koopman van het Fort aen ons boort/ ghenaemt Raemburgh van Enckhuysen, die sijn residentie aldaer hadde/ en seyde dat daer een Vleckjen ontrent lag/ genaemt Laritocken, waer upt de Specken en Postiesen/ daer woonende/ grooten af bzeuck deden in onsen handel/ en dat het nu den rechten tijt was (dewyl wy daer nu met ons drien waren) om het vooznoemde Vleck af te loopen. Waer over wy resolbeerden het self de te onderleggghen/ voeren daer na toe/ verselschapt met eenige Corrackorren, ende een groote menigte van Daertuyg daer van 't Lant/ die mede voeren/ om te sien hoe 't af soude loopen/ doch quamen niet om te helpen. Wy liepen onder 't Fort en 't Vleckjen/ schoten daer dapper in/ en sy weer op ons/ onder 't schieten/ Landen wy ons volck/ maer die van de Stad/ deden 2. a 3. uytballen/ en dzeben de onse te rug/ soo datter omtrent 20. a 25. van ons Volck bleven leggen/ en noch veel gequest/ inosten daerom vertrecken/ sonder yets upt gerecht te hebben/ haelden ons water/ en namen ons af-scheydt van de Opper-Koopman Raemburgh, en stelden onse koers N.O. aen/ om boven het Eylant Batamboet te zeylen/ kregen het in gesicht/ lieten 't aen Bag-boort van ons leggen/ stelden doen de koers Noort-O. ten N. om de Eylanden van Boero ende Blau te bezeplen/ de welke wy mede aen Bag-boort lieten leggghen. Liepen doe nae het Eylant Ambony, doch konden het dooz verleydingh van de stroom niet bezeplen/ raecten daer beneden om tusschen twee kleyne Eylandekens deur/ in een In-wijck genaemt Hieto, en Combello lag daer teghen over/ alwaer veel Naghelen ballen/ van Hieto kan men met een paert/ in korter tijdt op Ambony rijden. Wy vonden alhier 3. Commandeurs/ te weten: Den Gouverneur Hout-man van Alckmaer, den Gouverneur 't Lam van Hoorn, met den Gouverneur Speult. Het Lam hadde sijn residentie op Maleyen, die Gouverneur Speult op Ambony, en Hout-man worde gedestineert met ons te gaen na Baets Jan, alwaer wy quamen. En na dat wy aldaer 4 a 5 dagen gelegen hadden/ namen wy ons af scheyt. Den opper-Koopman worde van 't Fort gelicht/ also sijn tijt gecypireert was/ en onsen koopman Heyn-Rol, worde in sijn plaets ghestelt. Doeren boort aen alle Forten inde Moluckes, en versagense met Vleys/ Speck/ Rijs/ Oly/ Afsijn/

Afsijn/en andere behoeftigheden. Lagen aen 't eylant Maleye (daer den Gouverneur Jan Dircksz 'tLam sijn residentie hadde) omtrent 3 weken; namen ons afschept van 't Lam; voeren weder aen Baets Jan, daer wy (als gesept is) onse Coopman Heyn-Rol, gelaten hadden/die het commande van 't Fort hadde. Wy gaf ons omtrent 100 lasten Nagelen in/hier nam ick mijn afschept van Heyn-Rol, beyde met de tranen ober de wangē/ging ons beyde dapper ter herten/te meer/ om dat wy so veel elenden en 3 warigheden met malkanderen hadden uyt-gestaen/als vozen verhaelt is. Sedert dese tijt/ heb ick hem noyt weer gesien/ dan heb verstaen/dat hy eenige tijt hier na/ op het Eylant Maleyen, gestorven en begraven is/ de Heere wees sijn ziele genadigh/ en de mijne als ick na kome. Staken doe dwars ober nae Boggeronis; ofte Straet van Boton toe. Liepen de Boggerones dem/ al dwars ober / om boven de gronden te zeylen/ recht op Java Minor, ofte Kleyn Java aen/ en voort by 't Lant langhs na Grille. Wy hadden den Gouverneur Hout-man in 't Schip by ons. Op Grille komende/ laden wy so veel Koe-besten en Hoenderen / als wy bergen konden/ in 't getal omtrent 90. Besten / en 1600. Hoenderen/ met eenige Gansen en Eynden / gabense padje tot voer: Men kocht alhier 16. Hoenderen voor een Kijjael van achten / namen weder onse afschept van den Koopman Wolter Hudden; en stelden onse koers langhs Java, zeyden dicht by Japana langhs / doch en waren daer niet aen/ verbozderden onse reyse en quamen geluckelijck voor Batavia, spraken daer wederom den Heer Generael Koen van Hoorn, losten daer ons Schip / los wesende worde ick met 't self de Schip gesonden na Janbay, om daer een Schip vol Peper van daen te halen. Deden in passant Patimbam aen/ brochten een schip vol Peper op Batavia. Doe sondt den Generael my aen de Eylanden die tusschen Batem en Batavia, dwars af leggen/ om Steen te halen/ die daer op de gront leyt / men gaf my 40 Lastkars mede/diese dupcken en op de gront vast maken souden / 't welck ghedaen zijnde / hysense alsoo in de Boot/ 't zijn groote steenen/ diese op Batavia weten vierkant te houwen / ende maecten daer de punckten van 't Fort af. Die Steen is heel wit / veel witter als Hart-steen in Hollandt. Het Fort is meest van sulcke Steen ghebovwt / heel uyt het Water tot boven toe / een lust om sien: deden sulcke dyp tochten om steen. Doe quam het Schip Groeninghen, uyt het Vader-landt/daer Schipper op was Tobias Einden, en Koop-man/ Sr. van Neck, die Schout op Texel hadde geweest/ en door dien dat de Schipper en Koopman niet en hadden kommen accorderen/wierden sy beyde/door ordre van den Generael Koen, en de Raden van dien/ op 't Berger-Boot ghesteldt/ en ick op 't Schip Groeninghen, met een Onder-koopman by my genaemt Jan Claesz van Amsterdam. Ick dede geen quade rupling/ want op 't Berger-Boot was te eten noch te bzeken/ (gelijck men seyt) en het Schip Groeninghen was eerst uyt het Vaderlandt ghekomen/ hadde van alles genoeg. Ick wierde gedefineert daer mede te gaen na Janbay, weder om Peper/ met twee kisten gelt/ souden Palimbam wederom in passant aen doen/het welck wy deden/ en vonden aldaer een Koopman van Alcknaer, genaemt Hooglant, setten hem een kist met gelt by/ vertrocken voort na Janbay, daer lag een Koopman van Delft, genaemt Abraham van der Dullen, dewelcke wy mede een kist met gelt brochten. Laghen daer langh op de Keed / de last worden ons met kleyne Jachten aen voort gebrocht/ nebens dat wy oock met onse boot alle dagen aen aen voeren om Peper uyt de Kebier te halen. Onse Opper-stierman/ Sipke van Enckhuysen, voer met de Sloep heel op by de Koop-man/ ende vondt het Jacht de Bruyn-vis by 't Dorp legghen / daer Schipper op was Jaep Maertsz van Hoorn, en na dat hy daer in 's avonts goet chier gemaect hadde / ging 's nachts op

Groote Harts-roeringh van twee bzienden in 't van een scheyden.

Komt weder voor Batavia. Doet eenige reysen om Peper als oock om steen.

1621.

op de Hut leggen slapen/ en rolden met de deecken om sijn lijf bande Hut af in het water en verdronck/ om welke tijdingh ick seer droevigh was. Doen wy de last in hadden/ namen ons afscheyt van Sr van der Duillen, en veretrocken wederom na Batavia, losten daer dadelijck ons Schip/ voer weder twee tochten om steen/ aende voornoemde Eylanden. Dat ghedaen zijnde/ voer wederom na Janbay, om Peper/ op welke tocht onse koopman Jan Claesz sturf/ quamen also weder voer Batavia.

Reysen na
China.

Met dese reysen/ so met het Berger-boot als met het Schip Groeningen, bracht ick ontrent twee Jaeren door/ doe wierter goetd ghevonden dat ick met het seif de Schip nae China soude gaen/ in Compagnie van noch seven Schepen / onder den Commandeur Cornelis Reyerisz van der Gou; om/ soo 't mogelijk waer/ Macou te incorporeren/ of na de Piscadoris te gaen/en door alle bequame middelen/indien het mogelijk waer/den handel met die van China te stabileren/ gelijk dat breeder inde instructie was uptgedruckt/ die den Heer Generael Koen ons mede gaf. De Generael hadde tot dien eynde/ op veel plaetsen gheschreven / dat de Schepen haer al by ons souden verboegen/ op sulck en sulcke plaetsen/daer wy voer by passeren moesten. Onder anderen oock na de Maniella, na den Commandeur. Willem Jantz. die neffens eenige Engheische daer op een tocht was. Dat eenige van sijn Schepen haer by ons souden verboegen/ gelijk onderwegen oock geschiede.

1622.

April.

Den 10 April/ na dat wy eenige tijt voer Bataviën gelegen hadden/ zijn wy met ons acht Schepen t'zepl ghegaen / stelden onse kours om de Straet van Balimbam door te loopen.

Den 11 dito/ sagen wy het Landt van Sumatra. Wy verbielen hier zupdelijcker als wy gisten/waer ober wy oordeelden dat de stroom de Straet van Sunda upt liep.

Den 12. 13. 14. en 15. hadden wy variabel weer en windt / passeerden het Eylant Lucipara.

Den 16. en 17. dito/ quamen wy by 't Eylant Bancka.

Den 18. ontmoeten ons het Schip Nieuw-Zeelandt, komende upt Japon met twee Portugiesche Jachten by hem / die van onse Schepen / voer Malacca genomen waren/ willende na Batavia.

Den 19. tot den 25. dito/ konden wy weynig avanceren/ door dien wy meest de wint en stroom tegen hadden/ soo dat wy dickwils moesten setten.

Den 29. dito/ waren wy des middaeghs aen 't Noort-eynde van de Straet van Balimbam, en het Eylant Bancka was Z. O. van ons ontrent een mijl / liepen Noorden aen/na het Eylant Polepon.

Den 30. dito/ quamen wy aen 't Z. O. eynde van Polepon ten Ancker / op 12. vadem sant-gront. Het is hoogh Lant.

Majus.

Den 1. May/lagen wy aen de West-zijde van 't voornoemde Eylant ten ancker / op 19. vadem steck-gront/ teghen ober de Noordelijckste Sant-hap / alwaer het versch Water of water-plaets een weynigh in 't Bos is / in een blacke Put of Dal/van 't Noort-eynde van 't Eylant Bancka, tot dit voorghenoemde Eylant/ is de koers Noorden 19. mijlen.

Den selfden dito/ zijn wy weder t'zepl gegaen / stelden onse koers N. O. en N. O. ten N. aen/ om boven of beoosten het Eylant Linga te zeplen.

Den 2 dito/ behouden 12 mijlen N. O. ten N. des middags was de Oost hoek van 't Eylant Linga Z. W. ten W. van ons 4. mijlen. Het is seer hoogh Lant aen de Noort-zijde. Van de W. zijde van Poelepon tot de O. zijde of hoek van Linga, is de koers N. N. O. wel soo Noordelijck 9. mijlen/ diep 18. 19. 20. vadem.

Den 3. dito/ was het Eylant Poelepaniangh, West en W. ten Z. van ons.

Den

Den 4. dito/ namen wy hooghte/en bevonden 1. graed. 48. minuten/ benoorden 1622.
de Linie Equinoctiael, 's achtermiddaghs sagen wy het Eylant Laur, N. W. van
ons naer giffingh 8. mijlen/ hoogachtig Lant/ doet hem op als een hoogen Berg/ Mayus.
diep 35. vadem.

Den 6. dito/ was het Eylant Poele Timon, W. van ons/ ontrent 6. mijlen/ stel-
len onse koers N. O. na 't Eylant Poele Candoor.

Den 9. dito / wierdter geordineert / dat wy met ons drie Schepen voor wyt son-
den loopen/ na het Eylant Poele Ceceer, te weten / 't Schip Groeningen, (daer ick
wy was) de Engelsche Beer, en St. Nielaes.

Den 18. dito / 's morgens sagen wy het Eylant Poele Candoor N. N. O. van
ons/ ontrent 9. mijlen/ is hoogachtig Landt/ met kleyne Eylantjes/ meest leg-
gende aen de Z. O. zijde van 't groote Eylant / de water-plaets is aen de Z. W.
zijde/ van 't Eylant Poele Timon, tot dit Eylant, is de koers recht N. N. O. volghende
de Kaerten diep in 't Vaer-water 35. 40. 50. 60. vadem, weeckachtige gront; Maer
als men Poele Candoor beghint te naderen, soo krijght men weder 30. 25. 20 vadem.
harde sant-gront. Des avonts liepen wy dicht becoosten het Eylant om / ontrent
een groot half mijs van 't Oostelijckste Eylanteken/ diep 18. en 20. vadem/ setten
onse koers N. O. aen/ na de kuste van Champay.

Den 21. dito/ 's avonts konden wy Poele Candoor, noch vande groote steng sien.

Den 22. dito/ sagen wy het Lant van Champay, doet hem op oft Eylantden wa-
ren/ wesende ontrent 7. a 8. mijlen van 't Lant.

Den 24. dito/ sagen wy onse andere Schepen wederom / wesende op de hoogte
van 10. graden 35. minuten / waren ontrent ander-half mijs van 't Landt/ is hier
eegachtig voor-lant/ met witte sant-strandt/ doch hoog en heubelachtig Binne-
lant. Langhs het Lant heen 1. 2. 3. mijlen 't Zee is diep 17. 16. 15. 14. 13. vadem Sant-
gront. Des avonts zijn wy al-te-samen by malkanderen ten Ancker gekomen op
15. vadem/ tegen een punt / of hoeck gelegen op de hoogte van 10 en een dy vier-
dendeel grad. genaemt Caep de Ceceer, benoorden dese Caep, heeft men een groote
Inwyck/ daer het voort by de Zee-kant langs Duynig Lant / met hoog Binne-
lant is/ het Lant strecht hem van desen hoeck N. O. ten Oosten

Den 25. waren wy nebens 't Eylanteken met de steen-klippen/ genaemt Poele
Ceceer de Terre. Men siet hier benoorden 't Lant een In-wyck/ tusschen 't hoog
Lant/ gelijk een Rivier/ het Duynig Lant begint hier te eyndigen/ en men krijgt
van voort hoog dubbelt Lant met dieper water/ van 30. 40. en 50. vadem.

Den 26. dito/ quamen wy in de Malle Bay (by de Inwoonders/ genaemt de Bay
van Panderan) ten Ancker. Hier ging onse Opper-stierman Abram Thijsz van Vlit-
ingen ober/ op het schip St. Nicolaes gedestineert na de Mannieljes, om te sien of hy
enige schepen van Willem Jansz vloot kost vinden. Hier stacn veel hooge klappes
boommen/ aen de strand' by de huysjes. Des anderen daegs/ gingen wy met ons 4.
Schepen t'zejl / na een ander Bay, genaemt Camberijn, ontrent 6. mijlen verder /
vonden hier water en hout genoeg/ als oock verberfinge in abundantie; kregen on-
trent 17. beesten/ en een goede parthy Hoenderen / maer een Speck van ons over-
lopende by de Inwoonders/ konden daer na geen verberfinge meer krijgen.

Den 4. Junij/ troeck ick met de Boot na onse Wackers in de Bay Panderan, om Junius.
haer van ons wederbaren rapport te doen/ en quam den 6. dito wederom / onder-
tusschen was het Jacht St. Cruys by ons gekomen.

Des anderen daegs/ gingen wy onder zejl / quamen by het Jacht de Haen, die
een Japonfche Jonck aenghacht hadde/ als oock by onse andere Schepen.

Den

1622.

Junius.

Den 10. dito / sagen wy een kleyn Eplant onder de Wal leggen van ghedaente oft Kocks Broot was / onder Engelant.

Den 20. dito / verscheyden Eplanden in onse wegh gesien hebbende / sagen twee Zeylen / dicht onder de Wal. 's Avonts quamen wy by de Manieljes-Vaerders, de Hoop met de Bul, zijnde een Engels-man; hielden den heelen nacht by.

Den 22. dito / quamen wy vooz Macou, lieten ons Ancker vallen / op 4 badem weecke gront / waren doe sterck 15, zeylen / soo Schepen als Jachten / daer onder 2. Engelsche Schepen. Wy monsterden ons Volck / lieten haer optreken rondom de mast / daer in sy onderrecht worden / na krijghs gebuyck. Desgelijcks deden sy op de andere Schepen.

Den 23. 's middaegs / gingen wy met ons dry Schepen / te weten Groningen, de Galias, en de Engelse Beer, dicht onder de Stadt / lieten ons Ancker vallen op 3. badem diepte / met laeg water / ontrent een Goteluyghs schoot van de wal / schoten dien avont noch 5. schooten daer in. Des nachts liepen wy met ons twee / te weten Groningen, en de Galias, tot op een groote Musket's schoot onder de stad / op 3 badem / met half bloet / weecke gront.

Daer was goet gebonden / dat ick en onse koop-man Bosschert van Delft met 't Volck aen Lant souden varen / en te Lande de Stad helpen bestormen: maer dese resolutie wierde berandert / om 't schip niet tessen van Schipper en koopman te ontblooten / dat ick soude 't Scheep blijven / en daer de saken waer nemen / en onse Commandeur voer vooz Delt-Oberste aen Lant.

Cocht op
Macou.

Des morgens zijnde den 24. dito / soo dra den dagh aenbrack / schooten wy met de gantsche laegh in de Stad dat het rammelde / so veel de stucken konden verdragen: Weynig tijt daer na / is den E. Heer Commandeur Cornelis Reyertz na lant gebaren / met ontrent 600. weerbare mannen; 2. Jachten liepen dicht by de wal / daer den Commandeur Lande / om of 't de onse te quaet viel / dat sy haer retrept daer aen soude kunnen nemen / oock om de Boots en kleyn vaer-tuygh te beschermen. De Portugesen hadden een Boest-weer opgeworpen / daer de onsen mosten landen / daer van sy eenige tegen-weer deden / doch de onse daer op aendringende / namen sy de vlucht op de hooghte na een klooster. De onse aen Landt wesende / advanceerden dapper op de Portugesen / de welke verscheyden uytballen op de onse deden / maer telckens met een groote couragie te rug werden gedreven. Eyn-delijck raecte dooz ongeluck de brandt in eenighe half vaten krupt / 't welck de onse verlegen maecte / want daer soo dra geen ander kon gebracht worden / of de Protegesen waren daer van verwitticht dooz eenige Oberloopers / zijnde Japonesen. De onse van voornemen zijnde om af te trecken / quamen de Portugesen op dat voozseyde rapport / tot de onsen ingeballen / die dooz gebreck van krupt geen genoegsame tegenstant konden doen / en sloegen vele van de onse doot: De rest retireerde in groote confusie van 't Lant in de booten / en voeren na boort. Wy hebonden in als verlozen te hebben 130 Man / hadden ontrent oock soo veel gequetsten; onder anderen den Command. Cornelis Reyertz die in 't eerste so de onse landen souden / dooz sijn buyck geschoten wierde / doch wiert dooz Gods hulpe weder genesen.

Het Volck weder scheep komende / zeylden wy af / ontrent dry vierdendeel van een mijl / en haelden daer water / aen een Eplant / bezuyden Macou, kregen onse opper-Sturman wederom / die te bozen van ons Schip was over gegaan.

Den 27. vertrocken de twee Engelsche Schepen / met 't Schip de Trouw, na Japon, 't Schip de Hoop weyt mede onder onse vlagge gestelt.

Den

Avontuerlijke Reyse.

31

Den 28 dito/ is de Beer en S. Cruys, na het Eylant Lemón gezepl/ en voort om 1622.
de kust van China te besichtigen.

Den 29 zijn wy voort al-te-mael vertroocken na de Piscadoris, uytgesondert het Julius
Schip de Hoop, 't Jacht S. Nicolaes, en het kleine Jachtje Pelicatten, die daer sou-
den blijven/ tot in 't laeste van Augustus/ om te passen op de Schepen die van Ma-
acca aldaer souden mogen komen.

Den 30 passeerden wy Idelemo of anders de Hasen ooren, liepen Oost en Oost
en zuyden aen/ om boven Poele of Peter-Blancke te lopen/ doet hem van veers op/
als een groot Schip of Kraeck.

Den 4 Julius/ sagen wy uyt de Mars/ het Z. W. Eylant van de Piscadoris.

Den 6 dito/ is het Schip de Beer, weder by ons gekomen / vande kust van Chi-
na, liepen met malkander bynten de Eylanden om.

Den 10 quamen wy ten Ancker/ achter een van de Eylanden/ deed' hem op als komen
een Tafel/ was wel een vande hoogste Eylanden vande Piscadoris, sagen tusschen aen de Pis-
de Eylanden door eenige Chinese Disschers/ doch liepen voor ons wech. cadoris.

's Anderendaeghs lichten wy weer ons Ancker/ en liepen in een schoone beslo-
ten Bap/ op 8. a 9. vadem steekt-gront. Dit Lant is black en steenig/ heeft geen
voomen om hout te hacken/ is met langh gras bewossen/ heeft redelijck vers wa-
ter/ 't welck men uyt putjes haelt/ maer als 't droogh weer is/ so ist brackachtig /
men vint 't in twee in-wyken/ daer men met de Schepen leyt/ anders en heeft men
hier geen verberffinghe/ most daer al-te-mael gebzacht worden / en alsoo ons dese
plaets was belast te houden/ tot een rendebous / so deden wy op het eynd' van lie
Fromosa, een haven aen/ daer de Chinese eenigen handel hebbē/ Tajowan genaemt/
daer haelden wy naderhant met onse Jachten veel verberffinghe van daen/ leyt 13
mijlen van de Piscadoris, heeft niet meer als 11 voet water in 't gat/ en is by krom-
n te komen/ so dat men met groote Schepen daer niet in magh.

Den 19 ginghen wy/ te weten/ het Schip Groeningen en de Beer, onder zepl/ om Gaen van
over na de kust van China te loopen / ghemoeten het Jacht S. Cruys, 's anderen- daer weder
daeghs bzack de Beer sijn Fock-keer/ waer door wy genootsaecht waren / minder t'zepl.
zepl te voeren/ om by malkander te blijven.

Den 21 saghen het vaste Landt van China, quamen voor de vermaerde Rivier
Chincheu, dese Rivier is seer kenbaer/ gelijk Jan Huygen van Linschoten daer van
schryft/ op de reene hoeck aen de N. O. zijde staen twee heuvelen / waer van de ee-
ne is gelijk een Pylae van een Kerck/ en aen de Z. W. zijde van de Rivier is 't
reegh duynigh Lant/ en weynigh binnen de Supt-west hoeck / siet men een Coo-
ren of ten minsten die gelijckenisse/ souden daer aen de S. W. zijde onder een klein
cont Eylanden ghelooopen hebben / maer door dien het Schip de Beer die reed'
niet en kost bezeylen/ mosten weder Zee kiesē/ want sijn gebroken kee was noch
niet gemaect / begon hart te wapen/ soo dat 's anderdaegs onse Fock uyttelijck
waerde/ hielden doe af en aen/ doch dreben geweldig om de Noort.

Den 25. sagen wy een seer hackelijck landt op de hoogte van 27. graden 9. mi-
nuten/ 't welck wy vermoeden/ soo door 't schryven van Jan Huygen, als uytwij-
sende de Kaert/ het Eylant Lanquijn te wesen / settent daer onder op 15. vadem/
sagen veel Chinese Disschers/ die ontrent 3. 4. 5. a 6. mijlen bynten Lant hielden.

Wy deden dagelijck onse best om om de Zuyd te komen/ maer dreben gestadigh
om de Noort/ so dat daer een harde stroom om de Noort schijnt te gaen.

Den 27 kregen wy een visser aen ons voort/ die ons wat gedroogde vis verkiogt. Augustus

Den 9. Augustus / bevonden wy ons by de Eylanden van China, die seer veel

in 't ghetal zijn/ liepen ten Ancker op 15. vadem/ vermoeden ons/ uyt wijsende de Kaert/ en bevonden breeke/ ontrent de Caep de Somber te wesen/ doch konden geen vaste kust/ noch Caep sien/ oordeelden daer om dat de Caep Noordelijcker leyt/ als de Kaerten aenwijfen.

Komen by
eenige
Zee-roo-
vers.

Den 11. lichten wy ons Ancker/ en liepen onder het Eylant Lanquijn, leggende op 28 en een half grad. benoorden den Equinoctiael, op een tamelijcke Riede / aen de Noort-zijde/ die wy met de Boot hadden opgespeurt/ om na water en verbersinge te soecken/ doch bequamen geen of weynig/ van eet-waren ; maer daer was goet water. Hier leggende / quamen daer eenige Chinesen aen ons boort/ met haer Ci- ampan, die ons voor eicke Schip 5. korven witte Suycker vercerden / waren nae ons vermoeden/ en soo veel wy uyt haer verstaen konden / Chinese Zee-roovers / die op haer eygen natien vry-buyten. Des anderen daegs/ haelden wy ons water/ en gingen weder t'zepl/ doch met weynig spoets.

Septem-
ber.

Den 18. dito/quamen wy wederom ten Ancker/aen de West-zijde van 't self de Eylant/ op een beter Riede als de boorgaende / was een haven / daer men meest voor alle winden beschut lagh. Hier hielden de voornoemde Zee-roovers haer ha- ven plaets/ die ons al te met eenige verbersinge brachten/ die sy van elders wisten te halen/doch kon weynigh helpen / voor 't gheheele Scheeps Volck. Sy presen- teerden ons dickwils/so wy met haer wilden zeplen na de vaste kust / dat sy onder ons mochtē schuylen/sy wilden ons verbersing/ ja lading genoegh beschicken/dan wy vondent niet geraden. Sy setten Prince blaggen op hare Scheepkens/ en roof- den onder de selfde op haer eygen Natie. Wy gingen weder onder zepl om ons by onse andere Schepen te voegen / in de Piscadoris, daer wy na veel variabel weder den 22. September quamen. Saghen ons Volck daer doende om een Fort / of sterckte op te werpen / vonden daer oock twee Schepen met een Jacht meer als wy daer gelaten hadden/die van Batavien sedert aldaer gekomen waren/te weten het Schip de Gouden Leeu, de Sampson, en het Jacht Sincke-pure.

Des anderdaegs/ zijnder twee Jachten van de kust van China gekomen/ heb- bende eene achter ghelaten / dat op de voorsz. kust gebleven was maer het Volck en geschut hadden sy gebergh / waer in haer de Chinesen seer behulpigh hadden geweest. Dese Jachten waren uytgesonden / om met de Chinesen van de handel te spreken/ dewelcke haer met groote hope wederom sonden / en beloof de met een Ambassadeur / by ons te sullen komen in de Piscadoris, om nader met malkander te spreken/ 't welck sy den 29. dito deden / quamen met vier Joncken/ met haeren Ambassadeur / om met onsen Commandeur en Raet ober den handel te accorde- ren/maer en wiert niet uytgerecht/want in al wat sy beloofden/en hielden sy geen woort/ soeckende ons door die middel bande Piscadoris te krijgen/'t welck stree- ten de ordre ons van den Heer Generael mede gegeven.

Den 10. October/ is de Gouwe Leeuw t'zepl gegaen / na Janbay.

Den 18. dito/ zijn wy met ons acht zeplen/ drie Schepen / en vijf Jachten/ge- commandeert te gaen na de Rivier Chincheu, en de kust van China, om te sien of wy haer door vreesse van onse vyantschap en ghewelt/ tot den handel mochten be- wegen ; doch quamen ontrent 10. mylen te laegh / drie van onse Schepen dwael- den van ons/bleven doe noch met ons vijben/ settent in een Bay daer wy door onse Jachten wel 60. a 70. Joncken/ soo kleyn als groot/ verbranden.

Hier ghebeurden een sake verhalens waerdigh / want alsoo ons Volck doende was om 2. Joncken (die sy ghenomen hadden) aen ons boort te brengen / en door harde wint het mosten setten/by haer hebbende den Boot met onse sloep/so zijn sy

in de boornacht/ van haer Anckers gespilt/ en dreeven weg/ de eene in hebbende 23 Verliesen
 van onse maets/ met twee Chinesen, het Jacht Victoria dat by haer geset lagh om 23. Man.
 haer te helpen / en kostt door het harde weer-en donckerheyt/ gheen hulps doen / de
 eene Jonck wegh drijvende / begaven die uyt de ander Jonck / die met haer sesse
 waren haer in de boot/ en staken de Jonck in brant/ doch also sy met de boot qua-
 lijck zeyl konden voeren en op een lagher wal zijnde/ wierpen de dreegh uyt / maer
 ontrent 2. uren vooz de dreegh gelegen hebbende/ brack het dreeghetou / dreeven tegen
 de wal aen / in perijckel van haer leven / te meer om dat haer louten in 't stranden
 waren uytgeblust en uytgegaen/ en niet als Dyant aen Lant te verwachten had-
 den/en omi gewelt tegen te staen/warē sy al te weynig in getal/wesende niet meer
 als 4. Mannen en 2 Jongens/gaven daer om Godt de sake op/en baden dat hem
 belieft de een genadige uytkomst te verlenen/saten alsoo in grooten angst en vreesse
 in de Boot/ en verwachten den dagh / stracks quamender een party Chinesen na
 de Boot/ ons Volck grepen de sabel in de vuyst / en riepen en schreeuden/ als of sy
 naer haer wilden toekomen. De Chinesen dat hoorzende / die dooz de duysterheyt
 des nachts niet en kosten sien / hoe sterck de onse waren / keerden wederom/en
 scheenen van de verbeerden verbeert te wesen / de onse namen dat vooz een secker
 waer-teecken / dat de hulp en bescherminghen Godts ober haer was / den dagh
 aenkomende resolveerden sy de Boot te verlaten / (also die vooz haer onmogelijck
 was van 't Landt te water te brenghen) met mus-ketten op de hals / de sabel
 op zy / om alsoo waer het moghelijck te Lande te reysen / na de Rivier van Sam-
 mirju, daer onse 2. Jachten vooz laghen. De 23. Man / die met de ander Jonck
 waren wegh ghedreeven/ wierden gebangen. Eenighe jaren daer nae/ is een van
 de 23. man te recht gekomen soo ick verstaen heb. Doch dese kosten noch Jonck /
 noch tael / noch teken van haer stranden sien / zijn derhalven voozt ghemarceert.
 Een party Chinesen haer siende/ quamē na haer toe en stierden 2. Mannen vooz
 uyt/ om met de onsen te spreecken / maer onse Maets betrouwen haer niet/lep-
 den de Mus-ketten op haer toe / als oft se schieten wilden / waer dooz sy haer
 lieten passeren. Onder weeghs een Hupsken vindende / daer een Man met een
 Vrouw in was/ ginghen daer in / staecten haer louten op/ en maecten haer ghe-
 weer (dat geheel onklaer was / door dat het nat gheweest had' in 't Landen met
 de Boot) weder klaer/ hier kregen sy oock te eten / want dese Man gaf haer wat
 Rijst/ hem bedanckt hebbende/spoeden haer weg. In 't gaen sagen sy wel 6. of 7.
 Chinesen doodt leggen op strant / ten proye vooz de honden en vogelen / die van de
 onse waren doodt ghesmeten/hier uyt hadden sy licht af te nemen/ wat men haer
 doen sou sose gekregen worden/resolveerden daerom/ haer so langh te weeren als
 sy een sabel in de vuyst souden konnen voeren. Haer gemoeten daer na een groote
 menighte Chinesen, meenen wel van 2. hondert / die al-te-mael vooz haer bluch-
 ten. Des achtermiddaeghs quamē sy by onse Jachten/ schoten met haer mus-
 ketten een deel schooten/ om ghehoort en ghehaelt te worden / van die in de Jach-
 ten / maer dooz dat schieten / quamender wel 7. a 8. hondert Chinesen, naer haer
 gissingh/ op de been/ uyt een groot by-gelegen Doop / gingen na ons Maets toe /
 ghemonteert met messen en piecken / de onse die niet als de doodt (soo 't scheen) te
 verwachten hadden/ schooten eenighe schooten tot haer in / sy siende dat de onse
 geresolbeert waren/ al vechtende te sterben/ liepen te rugh/eenige bleven van ver-
 re staen/ en wierpen met steenen/ 't scheen dat sy niet veel schieten moeten gehoozt
 hebben / want sy warender gheweldigh verbeert vooz / seyden de Maets / boden
 eyndelijck/ de onse alle vrientdschap aen/ nooden haer in haer Doop: In 't Doop
 komen-

Abonture-
 lijk ont-
 moeting
 van 6.
 Maets.

komende / stonden welc twee duysendt Chinesen, na gissing / en sagen haer met verwonderinge aen / scheenen haer leven geen Hollanders gesien te hebben / brachten ons Volck in haer Tempel / gaben haer daer te eten en te drincken en wat Toeback / de onse gingen by malkander sitten / haer gheweer ghestadigh ghereet houdende / want sy niemant vertrouden / vreesende dat sy haer overvallen souden / hier sittende / is haer lout verbzant / scheurden stücken van haer hemden / dat drayende tot een lout / soo sy best konden trocken doe weer uyt het Doyp / haer bedankende van de ontfangene weldaet / waren blijde dat sy daer so geluckigh waren uytgekomen / en dat niemant haer na volghde want sy hadden geen vier schoten iruyt meer in haer bandeliers / quamen op strant / vonden een Scampan / setten het van de wal / in 't water komende / is 't terstont gesoncken / soo leck wast / gingen doe in een Disscher's huys / daer eenige haer tot slapen leyden / maer de andere en kostten / of durfden niet slapen / alsoo sy des nachts een party Chinesen om het Huys hoorde / des smorgens maecten sy twee blotjes / van 't gheen sy best vonden / voeren daer mee nae de Jachten / die terstont t'zepl gingen soo dat het niet langer diende gedeurt te hebben / of hadden daer licht moeten blijven. Soo dat men aen dese geschiedenisse gantsch klaer kan speuren / wat den Mensch al voor perijckel kan doorkomen / als des Heeren bewaringhe ghenadelijck mede werckt / want sonder dat / wast schier mirakel / dat soo weynigh Volck uyt der Chinesen handen zijn ontkomen / daer sy haer vanden waren.

Novem-
ber.

Den 2. November is het Jacht St. Nicolaes gezepl nae de plaets daer de Boot op strant lagh / die van de Chinesen gantsch gheplundert was / van Sep / Mast / Sweerden / Hoer / twee steen stücken / en de pferen Schijf / voor uyt Steven / setten hem te water / en brachten 10. Bocken / en 3. a 4. Verckens tot revensie mede / en quamen soo met de Boot aen boort.

Den 4. dito / nam de Boot van de Beer 2. Joncken / met 25. Mannen / staecten de Joncken in de bzant / het Volck brachten sy aen 't Jacht St. Nicolaes.

Den 9. November is onse Opper-stierman gestorven aen 't water / begroeben hem op een Eylant / op de hoogte van 23. graden.

Schipper
Jan
Janz.
van Ent-
husen.
met 17.
Man
wierden
verlozen.

Den self den dito / is de Boot van de Beer nae een deel Joncken gebaren maer begoft soo hart te wapen / dat de voozschreven Boot / met achtien Man daer onder de Schipper Jan Janz. wegh dreef tot groote droef heydt van ons alle / souden het Jacht Victoria om nae haer te soecken / dan deden niet op / hadden hier leggende met onse twee Schepen 40. Mannen van het beste bevaren Volck verlooren / 't welck ons dapper smarte.

Den 25. dito / quamen wy te samen voor de Rivier Chinchieu / setten 't onder een Eylant / by een Doyp / daer de Inwoonders uyt vluchten / bequamen daer ontrent 40. Beesten / daer onder eenige Verckens / oock een parthy Hoenderen / het welck ons wel quam tot verbersingh / alsoo veel van ons Volck sieck en aen 't water lagen / die haer hier mede heel verquickten.

Sonden 3. Jachten de Rivier in / die het by een Doyp setten daer sy Landen / en dapper teghen de Chinesen schermitseerden / de Chinesen maecten 9. Joncken aen malkander vast / en stakense in de bzant en lieten die na onse Jachten toe drijven / van meninge om die in de bzant te krijgen / dan dreven mis / wy met ons twee Schepen / quamen den 28 dito by haer / schoten met ons grof geschut / op een plaetse / daer van sy met seven Bassen op 't Volck van de Jachten geschoten hadden / die wacker stant tegen haer hielden / hoe-wel die maer 50. in 't getal waren / daer sy eenige duysenden sterck waren / droegen haer Bassen wegh / een stuck weeghs van

van haer Doop/ de onse staecten 4. Joncken voor haer Doop in de brant/ en quamen 's avonts weder aen boort.

Den 29. dito/ quam een Chinees oberloopen/ doch scheen half geck te wesen/ wy lichten ons anker/ en liepen voor een Stad/ schoten daer in/ en sy weer met Wassen op ons/ raeckten ons tweemaal/ staecten een Jonck in de brandt/ de Beer met een Nacht/ liepen aen de andere zijd van 't Eplandt/ sagen daer twee groote Doopen/ daer neven het eene 2. groote Joncken op stapel stonden/ resolbeerden om dat af te loopen/ 't welck wy den 30. dito onderleyden/ met ontrent 70. Musquettiers; De Inwoonders waren al-te-mael ghevlucht/ op een seker Fort/ wy vervolghden haer tot onder 't Fort/ sy deden 2. uytballen/ met sulcken afgrijffelijck geroey en geschreeu/ als of de werelt verging/ quamen lustich op ons aen/ en wy niet wilstende wijcken sloegen malkander met de sabel om de ooren/ maer als wy niet onse Musquetten een deel van de haren onder de voet gheschoten hadden/ zyn sy gheretireert/ en stelden 't op loopen; sy hadden onse Sarjant/ en Seylemaker van de Beer onder de voet ten waer dat wy haer ontfet hadden/ sy hadden doodt geweest; De Sarjant hadden sy de bandelier van 't lijf gehouwen; Dzeven haer al doodt/ doch weten niet/ of hy doot geslagen of gevangen is geworden. Wy staken de twee Joncken/ als oock haer gantsche Doop in de brant/ quamen also 's avonts weder aen boort/ met goeden buyt/ van Derkens/ Bocken/ Hoenderen en andere plunderaerdje/ van Hupsraet en andere saken/ de Beesten bereyden wy des nachts om 's anderen daegs/ onse hart voor dese moepelijcke Lanttocht weder eens op te halen.

Dzeemde
schermut-
selingh.

Den 2 December/ voeren wy weder na Lant/ plunderden noch een ander Doop uyt/ en staecten 't als 't voorgaende mede in brant. Wy kregen hier een-en-twintigh Canassers getweerde zijde/ uyt een pack-huys/ en brachten het nevens de ander buyt/ weder aen boort.

Des anderen daeghs/ zeyden wy nae een ander Eplandt/ daer een groote Corren op staet/ bonden daer gheen Volck op/ setten 't met hoogh water op vijf-te-half vadem/ en in de voor-nacht met het laegh water saten wy vast/ 't scheen dat hier een geweldige stroom in ende uyt gaet. Inde self de nacht met de vloet/ souden de Chinesen 2. brandende Joncken op ons af die dicht by de Beer (die boven ons gheset lagh) langhs dzeven/ de eene scheen of hy ons recht voor de boegh soude komen/ waer door een groote verbaestheyt in ons Schip ontstont/ wy stonden met alle man boven/ en den een sy/ dit/ den ander dat; doch ick my verseeckende dat hy mis soude drijven/ maecten soo groote zwarigheyt niet/ de Coopman Nieuwen-roode, by my staende/ seyde: Schipper laet het tou af houwen/ ick onderrechte hem/ dat het niet geraden was het tou af te houwen/ terwyl wy op de wal lagen/ en nootsakelijck het Schip soude moeten verliezen/ en dat de Jonck ons niet begaen kon/ maer den Jonck ons naderende/ die nae des koopmans oordeel niet mis en kond/ riep hy/ hou af het tou/ hou af het tou. Ick daer-en-tegen riep/ hou niet af/ want hou jy het tou af/ so zyn wy het Schip quijt/ 't is mis/ hou niet. Doe de koopman sagh dat de maets/ die alreede een hou in 't tou hadden gegeven op hielden/ en my hier in gehoor gaben/ riep hy tegen my: (meenende dat de Jonck alsoo goedt als aen boort was.) Schipper Bontekoe, sie daer/ dats u schuldt; dat sal ick op u verhaelen: Doch ick al hebzeest wesende/ dat de Maets het tou souden af houwen/ riep al 't is mis/ 't is mis/ hou niet/ hou niet/ 't welck oock waer was/ want dzeef noch soo verre mis/ dat hy onse groote Ree/ die in 't Crups stont/ noch mis dzeef/ hoewel sijn Mast veel hooger was als onse

Decemb.

Groote
perijckel
van in
brandt te
raecken.

See/ alleen onse Scampan die wy achter aen hadden leggen/raeckte in de brant/die wy doe drijven lieten soo dat het oock niet veel nader diende / stont geweldigh yffelijck/ want het branden soo geweldigh of het vol Swavel geweest was / en soude met ons wel haest kortc mijlen (als men seydt) gemaect hebben. Ick hadde het roer van 't eene boort aen 't ander laeten legghen / waer dooz het Schip een gier maeckten/ 't welck (naest Godt) de eenighste oorzaak was van 't mis drijven.

Den 4 dito/ lichten wy ons Ancker / en liepen na 't Eplant voor inde mont van de rebier/daer wy de 40 veesten van gehaelt hadden/als voor verhaelt is/ haelden/ daer water/en gingen den 7 dito/van daer t'zepl/om weder over na de Piscadoris te loyen:mits water zijnde/waeyde ons voor marsspeyl weg/ settent 's anderen daegs (dooz die wy dooz'thart weer geē zepl en kostē gebuycken om 't gat/daer wy recht voor waren/ in te loyen) onder 't naeste eplant/dat bewestē 't gat leyt/op 15. vade.

Den 9 dito / zijn wy van ons Ancker ghespilt/ lieten een ander toegaen/ welck tou/ na vier uren leggens oock brack / dzeven doe van de Eplanden af/ en dat met een harde storm wytten N. O. en N. N. O.

Den 10 dito/ wierde ons Schip soo leck/ dat wy met twee pompen soo veel te doen hadden als wy konden om boben te houden/ hadden wel seven boeten water in 't Schip/ en onse achterste pomp was staegh onkilaer. Wy hadden achter in de Kamer een party paedje/ en een gat in de Kamer rakende/ liep de paedje daer dooz by de pomp/'t welck onse pomp/ als gesept/ by na onbuzpckbaer maeckten; Waren derhalven gedzongen om de paedje ober poort te werpen / want wy vrees den/ dat sy al de lock-gaten verstoppen en onkilaer maecken sou.

Den 13. en 14. is het vaerbaer weer gheworden / bevonden ons dicht onder de kust van China, quamen daer by het Schip Haerlem, daer mijn Broeder Pieter Yfbrantfz. Bontekoe Schipper op was/ dat mede garen aen de Piscadoris hadde gheweest/ en was dooz dese voorgaende storm oock verdzeven/ quam van Japon; wy hielden met malkander wel vier daghen by / maer dzeven meer ober stuer als wy wonden/ liepen daerom met malkander te See aen de kust van China.

Den 20. nam het Schip/ Haerlem, wel 7. Scampannen, daer in 36. Chinesen, met 3. Joncken/ die met sout / gesouten Dis/ en anders geladen waren. Den self den dito/ wierde goet gebonden/ dat wy de ladingh (die het Schip Haerlem uit Japon gebracht had) souden overnemen/om dat het Schip Haerlem zwack en soo gestelt was/dat 't niet langer dorst uit blyven/en nootzakelijck verdubbel most werden/ en daer en tegen ons Schip noch sterck en goet/waren oock weder dicht/ ruynden daerom ons schip op/ en begosten des anderen daeghs te laden. Doe quamen daer 2. Chinesen van lant / met een Scampantjen aen 't Schip Haerlem,brachten een deel Appelen/Hoenderen/ en Verckens aen boort/voor welke daet/sy hem sijn Jonck weer gaben. Haelden hier boort ons water/ maeckten ons weder kilaer om t'zepl te gaen/ leyden een wangh op onse Focke-mast en See.

1623.
Januarij.

Den 1 Januarij/wierter goet gevonden/dat de Opper-stierman Jan Gerritz. de Nayer, met ontrent 60 personen/ van 't Schip Haerlem, op ons Schip souden komaen. En onse Onder-stierman Geleyn Cornelisz. is nebeng andere/weder overgegaen op 't Schip Haerlem, om alsoo na Batavia en boort na het Vaderlant te gaen. De Cooyluyden waren ten dien eynde besigh om Brieven te schryven/ de eene na Batavia en de ander na de Piscadoris. Wy setten wel 84. Chinesen over aen 't Schip Haerlem, dat den 4. dito van ons t'zepl gingh na Batavia. Des nachts haelden de Chinesen een Jonck/ dicht by ons Schip van daen / hoe-wel wy na haer schoten/ gungender ebenwel mee deur/ wy hadden geen Sloep om haer na te jagen.

Den

Bontekoe
komt by
sijn Broe-
der.

Den 5 dito/ quamen de Chinesen om en by ons visschen/ 't schein dat sy wisten/ dat wy geen Sioep hadden/ daer onse Timmer-luy dagelijks mee besigh waren/ om een te maeken. Wy hadden een half sleten zepl van het Schip Haerlem gekregen/ daer af maecten wy tot de Schuyt/ en ons Schip wat ons noodigh docht/ hielden des nachts goede wacht/ vreesden booz Bzanders/ die de Chinesen ons souden kommen toetsueren.

Den 7. dito/ gingen wy t' zepl om Zee te kieser: maer door contrarie wint moesten weder te rugh/ liepen op onse oude kee/ namen in't zeplen een Jonck/ daer wy drie kabels nebens ander Tou-werck wylt kregen/ en staken de Jonck in de bzant. Het Volck wasser wylt gevlucht/ welck Tou-werck ons heel wel te pas quam.

Den 9. en 10. dito/ kregghen wy onse Schuyts zepl/ Mast/ Sweerden en ander tuygh weder kilaer/ bleven noch al door onbequame wint leggen.

Den 11 dito/ sagen wy tegen den avont/ twee Joncken onder de wal/ de koopman wilde dat men niet de Boot daer nae toe souden varen/ maer het docht wy ongeraden/ om dat het tegen den avont was/ en gantsch leelijck weer/ en stontd geschapen noch harder te sullen wapen/ want sacher gantsch onweerig wylt; oock seyde ick/ dat men 't Volck soo licht niet behoorde te wagen/ bleef daerom achter/ begon tegghen de nacht oock soo te wapen/ dat wy blijd' waren/ dat de Boot aen boort was gebleven.

Des anderen daeghs 'smorghens/ zyn wy niet de Boot na een Jonck gebaren/ die de Bay op laveerde/ doch eer wy daer by waeren/ quamen 4. Oorloghs Joncken hem te hulp/ die geweldigh na ons schoten/ en alsoo 't dicht aen Landt was/ daer wel duysent Menschen/ soo 't schein/ op Strant stonden niet geweer/ moesten hem verlaten/ en voeren weer na boort.

Den 14. dito/ 's nachts in de eerste wacht/ ben ick niet de Boot na een ander Jonck gebaren/ die haer te weer stelden/ schoten wel 2. glasen tegen ons/ en also wy te verd van 't Schip dwaelden/ en weynigh aparentie was haer te krijgen/ quamen wy in de dagh-wacht/ weder aen boort.

Den 15. dito/ was de Stierman niet de Boot weer by een Jonck die van Teylingh, quam/ daer sy heftigh tegen doende waren/ maer moesten hem verlaten/ hadden 3. ghequetsten/ daer onder een gantsch dootelijck/ want was niet sennigh geweer door schoten.

Den 18 dito/ ben ick niet de Boot ghebaren/ nae 5. Joncken/ de eene gingh sijn gangh/ en de ander vier korten malkander op zy/ en stelden haer schrap niet Schilden/ Swaerden/ Pijlen en Bassen/ want het waren Oorloghs Joncken/ soo dat wy nae een kleyn gevecht wederom keerden/ de Joncken peurden ons nae/ ons Volck in 't Schip dit siende en vresende dat sy de Boot souden aentasten/ maecten de twee achter stucken kilaer/ om na haer te schieten/ want 't was dicht by het Schip/ wy waren geen duysent treden van 't Schip af/ wy ghyden het zepl/ en sicken de Fock neer/ en roeyden vlack in de wint op. Sy in de Joncken dit siende/ keerden van ons af. 's Avondts quamen wy weer aen boort/ en gingen den selfden nacht noch onder zepl/ hadden de wint N. W.

Den 19 dito/ 's moorghens waeren wy ontrent een mijl buyten de wal/ af van de hoeck van Teylingh, hadden queter Blanca S. O. van ons ontrent 5. mijlen/ het welck leyt op de hooghte van 22. graden 20. minuten/ zeplden langs de wal op den selfden dagh kregen ons Volck rantsoen/ een flap-kan water daeghs.

Den 20. dito/ liepen door contrarie wint/ niet der Sommen onder-gangh weder ten Ancker op 17. vadem/ ontrent 6. mijl buyten Landt N. ten O. van Catsje, al-

soo wy geen bezdel saghen te doen met zeylen. Hier brack ons tou stukken / mosten daerom de zeylen daer weer by setten / doch quamen door hart weer / des anderen daeghs weder te reed ontrent 8. mijlen beoosten Teyling.

Den 22. sonden wy de Boot uyt / bet na Lant toe / om te vernemen ofter gheen beter vloed was te vinden ; zeylden op haer rapoort / tot ontrent een half hartous schoot van de Wal / op een goede vrede.

Den 23. 's morgens / noch al contrarie wint uytten N. O. met koel weer.

Den 24. dito / storf die persoon / die 9. dagen te vozen soo deerlyck gequest was / was genaemt Hendrick Bruys van Bremen.

Den 25. dito / kregen onse Cimmerluy de Sloep meest klaer.

Den 27. dito / is onse koopman Nieuwen-Roode, met de Sloep en boot na Lant gebaren / om te sien of wy geen water souden konnen krijgen / dan en de niet op / sagen eenige Joncken in de Gebier leggen / daer wy 's achtermiddaegs een cherge met musquetten tegen hadden / maer sy schoten met bassen / en kregen onder zeyl / soo dat wy vrychteloos wederom quamen.

Den 28 nam onse Stierman een kleyn Jonckien met gedroogde en gesouten vis geladen / met 8. Chinesen, die het datelijck op gaven.

Den 29. en 30. dito / hebben wy verscheiden tochten / soo na Joncken als Disschers gedaen / maer niet bekomen / als een Disscher met 5 man / en water gesocht / 't welck ick den 31. dito vout / dat heel goet was / en gemakelijck om te halen.

Februa-
rius.

De navolgende dagen tot den 7. february / haelden wy ons water / was alle dagen leelijck variabel weer / en contarie wint / om onse reys te verhoorden.

Den 8. dito / voeren wy met Boot en Sloep na Lant / met 27. muskettiers om een Lant-tocht te doen ; Quamen in een Doyp / daer het volck uytgevlucht was / marcheerden een weynigh Lantwaert in / bonden een troep Buffels / daer wy der 17. van t' Scheep brochten met 4. Derckens en ettelijcke Hoenderen / was alle dagen leelijck weer.

Den 10 dito / is de koopman Nieuwen-Roode met schuyt en boot weder aen lant gebaren met 25. muskettiers / trocken Lantwaert in / quamen in 2. Doypen / daer het volck alle uyt gevlucht was / staken beyde Doypen in de brandt / en quamen weer aen boort.

Den 11. dito / is ons eene Jonckien omgeballen en ghesoncken / doch de Mast (die 14. Palmen dick en 59. voeten lang was) kregen wyder noch uyt / onse Boot voer weder na Lant om stroo voor de Buffels te halen.

Den 12. deden wy weer een Lant-tocht / met 50. ghewapende mannen / liepen twee Doypen af / sagen eenige Buffels / maer kosten die niet vangen ; kregen eenige sacken met loock en wyen / en quamen na dat sy wel 2. mijlen in 't Landt geweest hadden / weer aen boort.

Den 15. dito / is onse Opper-stierman in de boepen gheset / om datter brandt in sijn Kamertje geweest was / doch wierder 's avonts weer uytgelaten. Onse Cimmerluy maecten een wangh op onse groote Mast.

Den 18. setten wy een man oberboort / die de voorgaende nacht gestorven was. Wy deden meest alle dagen tochten / so met ons Jonck / en Schuyt / als Boot / na Disschers en Joncken / maer konden niet bekomen / was meest alle daghen kout leelijck weer.

Den 20. dito / namen wy een Jonck met 14. Chinesen, seyden ons dat sy uyt de Gebier Chinchieu quamen / als oock dat den Heer Commandeur Cornelis Keyerfz. met die van Chinchieu verdraghen was / doch namen hem evenwel mee en losten sijn

zijn waeren in ons Schip / verstedden met wanghen en anders / onse Masten en Boegh-spiet.

Den 10. Meert / deden noch alle daghen als 't weer was / een tocht om water. Op desen dagh wierde uyt ons Schip een Vogel (soo hy in de Lucht vloogh) ge-
schooten.

Den 14. dito/voeren wy meest met alle-man aen Lant/haelden onse Boot op 't
strand / om hem te calbaten en schoon te maecten / quamen des avonts wederom.

Den 17. dito / sterf een van de Boots-gesellen / genaemt Claes Cornelisz. van
Middelburgh.

Den 18. dito / ongestadig weer / met Donder / Blicrem / en Regen. Des nachts
terf de Onder-Stierman / Jan Gerritz. Brouwer van Haerlem, die ontrent vijf-te-
half weeck geleden / Onder-stierman gemaect was.

Den 20. dito / des nachts spronghender 3. Chinesen overboort ; meenden met de
Boot door te gaen / maer also de wacht het gewaer worden / kregen de eene weder /
naer de ander twee verdroncken.

Den 30. dito / kregen wy twee Joncken met een Disscher / met 27. man.

Den 2. April / setten wy twee Chinesen aen Lant / die ons beloofden verbersing
te brengen voor haer rantsoen / de eene was gequest / en den ander heel out.

Den 9. dito / sagen wy twee Chinesen in onse Hout-Jonck staen / en riepen dat
nen haer aen boort halen sou. Sonden onse Scampan nae haer toe / bevonden dat
de eene een van de self de was / die wy op den 2. deses aen Lant hadden geset / Sy
waren 's nachts van andere Chinesen aen onse Hout-Jonck gebrocht : brachten
net haer / Hoenders / Eijeren / een Vercken / Citroenen / Appelen / Sucker-riet en
Toeback / van elcx wat ; tot danckbaerheyt van haer geschoncken vyfheyt. Voor-
waer een groote deught / beschamende veele Chyristenen / die als sy uyt de knip zijn /
dickwils weynig om haer beloften dencken.

Byomen
daet van
2 Chinesen.

Den 6. dito / resolbeerden wy de eene Jonck te sloopen / het hout daer van in de
ander te laden / en die mee na de Piscadoris te nemen alsoo sy daer wel brandt-hout
van doen hadden. Den 7. setten wy de voorz. 2. Chinesen weder aen Lant. Den
8. dito / quammer een Prautjen met 2. andere Chinesen aen ons Schip / en brachten
ons (als de voorzgaende) eenige verbersing / als Appelen / Eijeren / eenighe potten
net Arack / waer voor wy haer beloofden twee mannen te sullen vyf geven / eene
die gequest was / en een ander / op voorwaerde / dat sy ons meer verbersinge souden
brengen / gaben haer oock 25. rejalen aen gelt / om daer Verckens voor te brengen /
en lieten daer op na Lant toe varen. Des nachts is onse Jonck (daer wy mede
doende waren te sloopen) gesoncken.

Den 9. en 10. dito / haelden wy water soo voor de Jonck / als ons schip / en set-
ten 17. man van ons Volck op de Jonck / om met malkander na de Piscadoris te
seplen / soo dza het wint en weer was.

Den 11. dito / quamen de laeste 2. Chinesen weder van Lant / met haer brengen-
de 5. Verckens / een parthy Eijeren / Dijgen / Appelen / en ander goet.

Den 12. waepdent een gheheele storm / strecken onse Kees neer / een Chinees
Prautjen dreef van ons wegh / met een van onse Maets / sonden de Sloep daer na
toe / haelden hem daer uyt / maer het Prautjen kosten sy door de harde wint niet op
roepen / hadden 't achter de Sloep gebonden / lieten het eyndelijck drijven / en qua-
men weer aen boort.

Den 13. dito / lieten wy de Chinesen, die ons verbersinge gebazcht hadden / we-
der na Lant varen / met haer beloofde twee Lantsluy.

Den

Onbooz-
sichtigheyt
gepleegt in
't beproe-
ben van
een Bag.

Den 15. dito/waren die Maets in de Jonck doende/om een Bag te beproeben/
die sy op een nieu roopaertje gelept hadden/ laden het met dobbelt scherp / settent
met de mont na de deur van de Jonck / met so konter een Jongman uyt een van
de ruymen/ gaet in de deur staen/ om sijn water te maecten / niet wetende van de
anderen haer doen ; daer op komt een met de lontstock van de ander kant / (de
Jongman niet siende) en steecker de brandt in / en schiet de Jonghman door sijn
been. Voorwaer een droebig ongeluck/ en groote onboozsichtigheyt van den aen-
stecker. Wy slachten/ in ons Schip / des achter middaeghs een Buffel / met een
Dercken/om also des anderen daegs onse Paelsch-Feest daer mede te houden. Ter-
wijl de Maets doende waren / plock-haerden onse Domine met een Assistent, die
beyde in de boepen geset worden.

Den 16. dito / zijnde Paelsch-dagh, wierden sy beyde daer weder uyt ghelaten.
Doe quam het Volck uyt de Jonck al-te-mael in ons Schip / om de Predicatie te
hoozen / en bleven voort onse gast op de Buffel. Des ander daeghs / quamien sy
weder om Predicatie te hoozen/ was alle dagen ongestuymig weer / en variabele
winden.

Den 19. dito/wert de Jongman/die in sijn been geschoten was 't been afgeset/
die ontrent een uur daer na sturf.

Den 20. dito/ongestuymig weder/uyt den O. N. O. schoten onse stengen/lieten
noch een Ancker vallen / sacher uyt oft al stucken wapen sou wat om en an was.
De 2. Chinesen die den 13. van ons Schip waren gescheyden / quamen weder aen
voort brochten ons weder eenige verbersingh seyden ons/ datter wel twee hondert
Joncken gelijck souden komen om ons te vernestelen / maecten ons daerom (op
die waerschouwinge) van alles klaer / om haer/ so sy quamen/ te begroeten.

Den 27 dito/setten wy onse Scampan in 't Schip/en 2 Disschers Prauwen daer
uyt/ die de Jonck in sette/ verlangden om t'zepl te gaen/ want dorsten daer niet
wel langer blijven ; doch door dien dat 't alle dagen soo sterck waeyde en stormde /
kosten niet wel t'zepl komen/ te meer/om dat de wint ons tegen was.

Den 28. brochten wy 20. Chinesen in de Jonck / om die nebens de onse aen de
Piscadoris te brengen.

Den 29. dito / 's morgens met redelijck weer/ de windt O. N. O. ginghen wy
t'zepl met onse Jonck/ doch hadden veel onzwerbens in Zee / door harde contra-
rie wint en anders.

Mayus

Den 1. May/ongestadigh weer / des morgens sagen wy dat onse Jonck van
ons gedwaelt was / doch ten laetsten saghen wy hem een groot stuck in Ly van
ons/ lagh heel in onmacht/ sijn zepl was wegh gewayt/ bonden daerom goet/al-
so het heel hart begon te waven / het Volck daer uyt te lichten / Ick voer ten dien
eynde met de Boot heen/ namen het Volck ober / doch konden nebens ons Volck
die 16. in 't ghetal waren / niet meer als thien Chinesen ober krijghen / de andere
waren schuypl gekropen / de wint begon oock hart op te steecken / soo datter noch
thien Chinesen inde Jonck bleven en wegh dreeven. Quamen des middaeghs we-
der aen voort / gisten ons ontrent 8. mijlen binten de Costelijckste Eylanden van
Macou te wesen. En alsoo hier een ghestadighe wint waeyt/ontrent half jaer om
half jaer/ dat men het Mofon noemt/ soo kan die ghene / die te laegh verbaelt / 't zy
aen de eene of ander kant van de Piscadoris niet wel opwaert aen-komen / voor
dat / dat Mofon weder verloopen is / zwurben om die oorsaeck hier langhe tijdt /
dan eens settende/ dan eens zeplende/ eer wy in de Piscadoris quamen. Leden oock
veel oughemack van storm/ en siecke / by ghebreck van verbersinghe ; jae waren
op

op 't lae tste van 90. mannen boven 50. gesunde mannen niet van ons eygen volck.

In onse wegh outmoeten wy noch een Chinesche Jonck / kostelijck gheladen / eenighe duysenden waerdigh / die nae de Manielsjes wilde ; Naemen hem / hadde wel 250. Zielen in / nam 't Volck meest ober ey ontrent 20. a 25. man na / en stelden 15. a 16. Man van ons Volck daer by / en bonden de Jonck achter aen ons Schip / ende sleepten hem. Wy hadden doe ettelijcke honderdt Chinesen in ons Schip / waren bezeeft dat sy ons overweldighen souden / want wy / als verhaelt / maer 50. gesunde Mannen sterck waren. Lieten al ons Volck niet gheweer op zijd' gaen / even oft al-te-mael Officiereen waeren. Des nachts lieten wy al de Chinesen in 't ruim loopen / setten dan een suut boven op 't Luycck / en bchinghen het ober al met Lampen / dat het onder 't Berdeck licht was ; en by 't luycck hielden 5. a 6. man / met bloote sabels / de wacht / en des morgens deden wy het luycck op / en lieten de Chinesen boven kinnen / om haer geboegh en anders te doen / ware doo? het krielde van menschen op 't Schip. Ick was dickwils inde besuyt ghegaen om te slapen / maer konde niet / als ick boven quam / soo maectten de Chinesen datelijck rumpte / ginghen aen beyde zijden / op haer kniesen legghen / met de handen t'sanien / soo dat sy als Lammeren waeren. Daer wierde verhaelt / dat onder haer een prophete was / dat haer Landt inghenomen soude worden / van mannen met roo baerden ; en alsoo ick een rood' baerd' hat / scheenen sy dieshalben my met meer vzeese te aenschouwen. Doch dit was soo het seggen / hoe het is / is Godt bekennt. Wy doxten haer eventuel niet vertrouwen. Sy ginghen s' morgens langhs de boorden van 't Schip en in de rusten sitten / reynighden en kenden haer. Sy hadden sulck langh hay / dat het veele / als sy ober eynde stonden / tot de waden van de beenen hingh / 't welck sy met een drau / blechts gewijs / op haer Hoost legghen / steken daer een pen doo? die 't vast hout / met de kam daer teghen aen / wy brachtense alle in de Piscadoris / daer wordense alle / nevens de andere Chinesen / die wy / en andere Schepen en Jachten daer ghehocht hadden / 2. en 2. aen malkanderen gestoten / mosten aerd' aendraghen tot het Foxt / ja doe het Foxt gemaect was / warender wel 14. hondert in 't getal / die doe meest na Batavien wierden ghebracht / ende aldaer verkocht. De Piscadoris was onse rendeboes-plaets / als verhaelt is / daer wy stee hielden / en voeren daer van af en aen / en namen alle Chinesen die wy krijghen konden / en brachten die daer by een. Ter wijl wy hier in de Piscadoris lagen / kregen wy sulcken oorzaak / dat al de Schepen bykans op 't droogh waeyden / onder alle onse Jonck / waeyde geheel op 't Lant.

Demmen
een koste-
lijcke Chi-
nese jonck.

Propheete
in Chyna.

Maectten
een Foxt
op de Pis-
cadoris.

In de Piscadoris legghende / kreegh ick een brief van Batavia , doo? Christiaen Franz. van mijn Broeder Pieter Ylbrantfz. Bontekoe , die / als vooz verhaelt is / Schipper op 't Schip Haerlem was / die den 4. Januarij op de kust van China , van ons / nae Batavien gingh / schreef my : dat onsen Broeder Jacob Ylbrantfz. 't voozgaende Jaer oock vooz Schipper in Indien was gekomen iyt Hollant , wesevende doe met ons drie gebroeders in 't Landt / alle drie Schippers / verhaelde dat Jacob met het Schip Mauritius in Compagnie van 't Wapen van Rotterdam , heel miserabel aen quam / hadden onder weegh yder ontrent 275. man vericozen. Het Wapen van Rotterdam had soo veel gesont volck niet behouden / dat het zyn zeplen kost gebuycken. Jacob in de Straet van Sunda, by 2. Jachten die Jacob vooz Batavia brochten / maer 't ander Schip had Jacob gelaten aen de Suyt-zijde van Java, daer hy met Jachten en Daer-tuygh nae toe wierde ghesonden / om het te soeken / bonden hem / en hy wierter Schipper op ghemaect / wierdt nae Ambona ghesonden : schreef oock dat den Heer Generael Koen niet het Schip daer Jacob mede

Vertreck
van den
Gn. Koen
na Hol-
landt:
Pieter de
Carpen-
tier wordt
in zijn
plaets ge-
stelt.

mede in't lant quam/ te weten Mauritius uit Oost-Indien nae Holland was vertrocken den 2 febr. 1623. in Compagnie van noch drie Schepen / endat den Heer Pieter de Carpentier daeghs voor 't vertreck van den Heer Koen tot Generael over Indien gestelt was/ &c. Daer quamen doe oock veel Wits-ghesimmen uit Holland op Batavia, so met 't Wapen van Hoorn, daer Schipper op was Pieter Gerritz. Bieren-Broodts-pot, en andere Schepen. Daer trouwen oock veel Hollanders op Batavia, soo dat veele haer hier vast maecten/ om soo licht niet te vertrecken.

Den 25. October/ isser by den E. Heer Commandeur Cornelis Reyerlz. ende sijne Raden gheordomeert/ dat wy met ons 5. Schepen (te weten het Schip Groeningen, Samion, Muyden, Erasmus, en Victoria, welck laetste om reden niet mede ging/ onder den Commandeur Christiaen Franz) souden gaen/ na de Riviere van Chinchiu, om de selfde beset te houden/ datter geen Joncken nae de Manieljes; of andere onser vyanden plaetsen souden varen/en aen haer te versoeken/gelijck wy dickwils en gestadigh gedaen hadden/ den vyen handel met haer op Tajouan, en haer als dan alle vreet en vrientschap te aen bieden; doch indien sy hier in niet wilden consenteren/ haer den Oorloogh aen te doen/ te water en te land/ waer het self de met avontagie ende tot voordeel van de Compagnie kan gheschieden/ ghelijck dat self de byeder was uitgedrukt in de instructie/ ons van den E. Heer Commandeur en zijne Raden mede gegeven. Singen dien self den dagh noch t'zepl.

Den 28. dito/ quamen wy voor de voornoemde Rivier/ setten het onder 't Eylant met de Pagoden, daer al 't Volck was afgeblucht/ behalven een out man/ die wy vonden; lieten/ gelijck de onse ordre was/ een witte blagge wapen/ hopende datter niemant van Aymuy, by ons soude komen/ om ons te verspreken.

Den 29. dito/ wierdt onder ons goetd ghevonden/ dat men op yder Schip 30. a 40 Zwabbers soude maecten/ en 8. a 9. Ballijs met Water/ als oock een deel leeren Cuiners langs 't Schip souden stellen/ om (of de Chinesen ons met Branders toe quamen) de brandt te uyten/ als oock/ dat men scherpe wacht soude houden/ en dat twee schuyten een derden deel van een misl van de Schepen/ alle nachten/ op de wacht souden leggen/ oock om water te haelen/ roeten de stucken op/ en waeren wel op onse hoede. En alsoo niemandt van Aymuy by ons quam/ schreben den 30. dito/ een brief aen den Totock van Aymuy, en bestelden die met de oude Chineses, die wy op 't Eylant vonden. Wy schreben dat wy aldaer gekomen waren/ om met haer den handel en vrede te versoeken ghelijck wy in de boozige conferentie tusschen haer en ons gehouden/ gedaen hadden/ en boort eenige complementen/ tot sulck schryven wel voegende/ publiceerden oock dien selfden dagh/ dese nabolgende Ordonnantie/ op alle de Schepen.

Ordonnantie, waer naer sich 't Volck vande Schepen, legghende in de Riviere van Chinchieuw, sullen hebben te reguleren.

Doorsichtige Resolutie.

Alsoo wy met ons vier Schepen, alhier in de Riviere van Chinchieuw leggen, om soo veel als moghelijk is, die van China 't uyt-varen naer Manilha ofte eenige andere onser vyanden plaetsen te beletten: derhalven wel te vermoeden is, dat de Chinesen niet sullen naer late hun uytterste devoir te doen, onsi' t zy met openbaer geweld onder schijn van vrede, ofte andere bedrieggelijcke middelen) met hare Brant-schepen, (diese mette stroom souden mogen affeynden) ons van hier te drijven: waeromme hoog-noodig is, datter voor al in alle de Schepen of Boots en de Chaloupen ('t zy datse aen boort ofte een stuck boven stroom van de Schepen, als uyt-leggers mochten leggen) goedē scherpe en behoerlijcke wacht wort gehouden: En alsoo bevinden dat de selve dickmaelen by de

Matroq-

Matroosen seer flechtelijck werden waer genomen, sonder acht te nemen, wat schade en onheyl daer door te verwachten hebben: Wert hier mede by den E. Commandeur *Christiaan Fransz.* ende Raedt geordonneert ende bevolen, gelijk wy ordonnieren ende bevelen midts desen, aen alle Scheeps Officieren ende Matroosen, niemant uytgefondert, dat yder sijn wachte ter plaetse daer hy soude moghen ghefeldt werden, behoorlijck sal waernemen, op pene dat de gene, die slapende oft ter contrarie doende, bevonden wert, driemael van de Rhaa sal vallen, en met hondert slagen voor de Mast geleertst werden. Der wacht sich voor schade, alsoo dese voorz. Ordonnantie sonder eenige dissimulatie en de Contraventeurs, naer behooren sal ge-executeert werden, want 't selve in equiteit naer gelegentheynt der saken alsoo bevinden te behooren. Actum in 't Schip *Graveningen*, liggende in de Reviere van *Chinchierru*, desen 30 October 1623.

Den 1. November / quammer met een Scampan, een Chinees ghe-naemt Cipzuan, aen ons boort / sen soo wy om vrede en den handel te versoecken quamen / dat et aen haer zijde niet en soude mangueren / alsoo de ingesetenen daer alle wel toe eneghen waren / en gaf ons boort goede hope van een goet succes. Seyde doech / atter wel 300 Chinese Hoop-luyden vergadert waren geweest / en hadden bestoten en request aen den Combon van Hockzieu te presenteren / en te versoecken om met ons te moghen handelen / alsoo sy (soo hy seyde) door den Oorlogh haer goet verzoeken / en soo den Oorlogh continueerden / geschapen stont om 't eenemael te verminderen; resolbeerden daerom instantelijck den Handel en Vrede met ons aen den oorschreven Combon te versoecken. Desen Cipzuan seyde vorder / datter ter plaetse daer hy woonachtigh was / een Cluysnaer of Eremijt in 't gheberghte woonde / die van grooten afkomst was / en hadde machtigh rijck (meene oock Banderijn ver die Provincie) geweest / hebbende hem nae 't overlijden van sijn Huys-vrou / die hy seer lief hadde / tot dese eensaemheyt begeben; dede mi niet anders (soo hy seyde) als arme luyden / die geen middelen en hadden / haer saecken by de grooten niet te rechten; was alsoo by de grooten en by de kleynen in hooge achtunge en aenuewen; jae hy wierde voor een Propheet / en sijn Woorden voor Propheetien ghehouden / seyde oock / dat hy desen Cluysnaer het verschil / tusschen ons en haer te kennen hadde / gegheben / en hy oock verstaende / dat de grooten preparatie maecten / om ons te beoorloghen / was hy (seyde de Cipzuan) by haer gegaen / hem voorsegghende / dat (soo sy ons den Oorlogh aen deden) sy haer Staet in perijckel soudentellen. Waer over Christiaan Franz. den voornoemden Cipzuan vragde / of men niet de Cluysnaer niet te spraeck en soude kunnen komen / om hem ons oprecht en rijcklyck versoek / met alle omstandigheden te vertonen; 't welck Cipzuan beloofde te sullen beschicken / en twijffelde niet / of soude dat wel verwerben by hem / en seyde: Dit sal ick doen / om dat ghy geloven sult / dat ick 't goet met u meene. Daer op is hy verrocken / verklaerde / steeds-gewis by ons gekomen te sijn.

Den 3. dito / is Cipzuan met de gheseyde Cluysnaer, nevens noch een Chinees, aen ons boort ghekomen / wy verklaerden hem de oorsake van onse komst / en wat onse meninghe en versoek was / die (nae datter eenige reden weder-zijds waren gevallen) ons beloofde sijn iutterste devoor te sullen doen / om de Saeck tot een oet eynde te brengen / gaven hem een brief (van den self den inhoud / als die wy niet den ouden Chinees ghesonden hadden) aen den Totock. Hy beloofde die self den Totock te behandighen. Twee a drie daghen daer nae / quam Cipzuan weder op ons / en bracht antwoort op de onsen / waer in den Totock schreef: Dat hy verzoeken hadde / dat wy met onse Schepen onder 't Eylandt met de Pagoden ghearriveert waren / den vrede en handel met haer versochten / 't welck hem lief was / so

Nobent-
ber.

Gen Chi-
nese Cluys-
snaer.

wy het met goeder herten meenden / en niet gelijk wy voor desen / met valscheydt en bedroegh (ghelijck hem beliefde te schryben) gedaen hadden / soude dan wel mogelijck zijn om een goet accoort te maecken / hadde ons inde laetste conferentie met ons ghehouden / twee wegen gewesen te weten: De ghevangen Chinesen in vryheyt te stellen / en Pehoe, by ons ghenaeint de Piscadoris te verlaten / en hadden gheen van beyden willen accepteren / waer door de handelinghe doe vruchteloos afliep. Wy antwoorden / dat onse meninghe goet was / en altydt gheweest hadde. Hy schreef wederom / dat hy verstaen hadde dat wy ghekomen waren om de Chinesen te berouwen / en gheen gelt of koopmanschay mede brochten om te handelen. Waer op hy versoecht / dat wy onse meninghe souden verklaren. Waer op wy weer aen hem antwoorden; dat onse meninghe goet was / en niet anders als vozen den Handel versochten. Hy schreef wederom / derwyle wy persisteerden by onse goede meninghe / dat wy dan een Capiteyn by hem souden senden / om van alles met hem te handelen / en een vrede / of bestandt tusschen malkanderen te sluyten / voor een deel jaren / of voor een twig. Wy versochten daer op aen den voorsz. schreben Totock / dat hem soude gelieven toe te laten / dat wy met een Jacht / voor Aymuy mochten komen / om dicht by der handt te zijn / want dese saecke beter van na by / als van verre konde afgehandelt worden. Hier toe kregen wy met den naesten licentie / om met 1. a 2. Schepen voor Aymuy te mogen komen. Hebben eyndelijck den 13 dito met malkanderen goet gebonden / dat onsen Commandeur Christiaen Franz. met de Jachten Muyden en Erasmus naer Aymuy souden zeilen.

Den 14 dito / vertroocken de Jachten / die des anderen daeghs voor Aymuy quam / en wy met de twee Schepen bleven onder het Eylant leggen.

Verhael
van de
valscheyt
der Chine-
sen en ver-
radische
aenslag op
de onse.

Tusschen den 17 en 18 inde na-nacht / ben ick met de Boot na onse Jachten geveren / om eens tyding te hebben / hoe de sake met haer gelegghen was / want het begon ons te vertrieten / dat het soo langh deurde (daer het voor haer vertreck soo na by scheen; maer onder weegh zijnde / dicht by de Jachten / saghen wy dat het een Jacht in de brandt stont / en het ander hadde oock 3. Branders aen boort / en voeren in groot perijckel door een groote menighe Daertung / van Scampantjes en eenige Oozloggs Joncken / en sagen ontrent 50. Branders / voeren aen 't Jacht Erasmus, dat door kloeckmoedigheyt de eenen Brande hadde wt-gebluscht / ende de andere twee van haer gekreghen / soo dat sy miraculeusselijck van dat perijckel verlost wierden; Maer het Jacht Muyden, raecten sijn fock en Voor-marssseyl strax in brandt / en scheen niet te helpen / verbranden en sprongh voort met volck met al / zijnde een deerlijke sake. Wy giugghen terstondt na onse Schepen met het Jacht Erasmus. De Vyenden van Erasmus verhaelden ons / hoe sich de saecke tot soo verd hadde toeghedragghen / senden; met dat sy voor Aymuy gekomen waren / kregen sy terstondt eenighe Gedeputeerden aen boort / versoekende dat eenighe van de Hoofden aen Lant / by den Totock souden komen / om van de sake mondelingh met malkander te spreken / 't welck by den Commandeur beleefdelijck wierde af-geslagen / hem excuserende geen bequame Tolcken daer toe te hebben; maer soo 't den Totock ghelijckde / soude eenige van de zijne senden / met volle macht / om met ons een accoort te sluyten. Daer op voeren sy weer na Lant; weer komende senden: Dat den Totock haer volkomen hadde gheautoriseert / ende volle macht ten dien eynde gegeven / en dat alles wat van haer met ons gesloten sou worden / vast en onverbijckelijck van hem soude ghehouden en van waerden ghekent worden. Sijn daer op met malkander in handelingh ghetreden en gheaccoordeert / en besloten / dat sy in Teyowan met ons souden komen handelen / en aldaer so veel zij-
de

de waren brengen/ als ons Capitael soude strecken : Datse op de Manilha, Cambodia, Siam, Pantany, Jamby, Andrigerry, ofte op eenige andere plaetsen niet en sou- ten varen/ als met pas van ons : Datse oock 4. a 6. Joncken na Batavia souden enden/ om aldaer met den Heer Generael te spreken/ wegen de sake van de Pilca- loris, daer sy ons garen af hadden. Dit Accoord solemneel gemaccht zijnde/ voeren in aen Landt; Quamen daer na wederom aen boort; Versochten dat eenige Ca- piteynen by den Totock aen Landt geliefden te komen: Dat het accoord op de ee- te zijde in 't Chinees, en op de ander zijde in Duyts soude geschreven en bezwooren worden/ op dat den Totock de Combon van Hockzieuw, mocht schrijven; alsoo in sijn presentie geschiet te zijn / brachten met haer d' Manderijns tot Ostagiers, ende na haer gewoonte) d'z Pijlen tot verseeckertheit.

De Commandeur Christiaen Franz. met de Kaden van d' Jachten/ hebben daer op goedt gebonden/ dat hy Commandeur self/ met Doede Florisz. Craegh, Schip- per op Muyden, ende Willem van Houdaen, Opper-Koopman op Erasmus, haer aen Landt souden verboeghen/ om het boven gheschreven te verrechtten. Aen Landt gekomen zijnde/ met omtrent dertig Man / onder ander oock de Schipper van Erasmus, Jan Pieterfz. Reus, wierden daer (soo 't schein) heel wel ontfanghen. In telken Tafels op Strand' boort Boots- Volck/ disten wacker op. Den Comman- deur belasten Jan Pieterfz. Reus, dat hy op de Maets passen sou/ om die stracx weer nae boort te schicken/ en sy wierden ghelept na 't hups van den Totock, 't schein dat sy de Boots-gesellen sochten vroucken te maken / de Manderijns dienden de Tafel/ wilden dat Schipper Jan Pieterfz. Reus, mede opwaerts nae de Totock sou- te gaen. Hy gheliet hem of hy noch volghen sou / maer siende (soo hy hem inbeel- de) dat 't geen klaer schapen werck was/ dede de Maets opstaen/ en datelijck in de Boot vallen/ en voer met haer na boort. 's Avonts (gelijck 't besproken was) ging de Stierman Mofes Claesz. van 't Jacht Muyden, met een ghemante Sloep nae Lant/ om onse 3 boognoemde Kaden te halen. Aen Lant komende/ wierden van de Chinesen gehouden/ 't Volck in de Jachten wisten niet wat sy dencken souden / vaerom dat de Sloep en onse Kaden so lang aen lant bleven/ vraegden daerom de Ostagiers, waerom de onse niet weder en quamen/ antwoorden: sy zijn vrolijck; maer die vrolijckheyt is wel af te meten/ want in de self de nacht/ ontrent vier uren boog- raeg / quamen sy (als voor verhaelt is) met wel vijftig Branders om de Jachten te vernielen/ gelijck sy 't eene deden/ &c. De Chinesen hadden oock eenig Chinees hier ten de Jachten gesonden/ daer sy vergif in gedaen hadden/ om alsoo ons Volck te iergeven/ maer wierde sonder schade by ons bekennt/ 't schein dat Godt 't niet be- liefde. Dese tijdinge smarten ons alle dapper/ want was een groot verlies voor ons/ en een Goddeloos schelm-stuck van de Chinesen; dan Godt sal alles te zinn- der tijdt oordeelen.

Ter werelt en is geen booser fenijn :

Dan Vrient te schijnen en Vyandt te zijn.

Den 18. dito/ haelden wy eenig bzant-hout uyt de Hupsen/ op 't Eylant met de Pagoden daer wy onder lagen / dan resolbeerden te verzeplen / aen de Noort-zijde van de Rivier/ om aldaer te vuer voor de Branders te leggen/ want wy sagen nu wel datse geen vrientschap/ maer vyantschap met ons sochten.

Den 19. dito/ quam 't Schip de Engelsche Beer, uyt Jappon by ons/ die wy alle gelegentheyt van ons wedervaren verhaelden / en om dese en meer andere oorsa- ken/ is den Raet vande Scheyen vergadert/ in het Schip de Beer, en besloten 't ge- ne uyt dese navolgende Resolutie verstaen kan worden.

d

Reso-

Manderijns zijn Gouverneurs of Overtien van daer zijn noch Manderijns die onder de Opper-Manderijns staen van de Provincie van sulcke schijne dese drie geest te zijn.

Resolutie genomen by de Over-Hoofden van de Schepen den Engelschen Beer, Samson en Erasmus, op den 24. November, voor de Revier van Chinchew. 1623.

Alsoo op den 11. November uyt Iappon vertreckende, tot meerder verseeckeringh van onse reyse na de *Piscadoris* goet gevonden was, de Kuste van *China* aen te doen soo zijn wy Godt lof, op den 19. deses, voor de Reviere van *Chinchiew* gekomen, en al daer ghevonden de Schepen *Groeningen*, *Samson* en *Erasmus*, waer van wy tot ons groot leetwefen hebben verstaen, het deerlycke verbranden van het Jacht *Muyden*, als oock de gevanckenisse van den *Commandeur Christiaen Fransz.* en de andere Ghecommitteerde welcke van onse zijde gegaea waren, om den Vrede met haer te bevestigen, en alsoo de Instructie van den Heer *Commandeur Cornelis Reyersz.* is vermeldende, dat men 't zy Oorlog of Vrede, de Revier van *Chinchiew* met Schepen beset sal houden, soo is het dat de Vrienden van de boven-genoemde Schepen, klaghen seer van sieck Volck overladen te zijn, voornamentlyck de *Samson*; hebbende qualijck soo veel ghesont Volck, dat hy sijn Ancker konde lichten, en dien volgens genootsaecht soude wesen, de Kust te verlaten of sijne siecken anders over te geven, om na de *Piscadoris* te brengen.

Is derhalven goedt ghevonden en gheresolveert (naedemael de vrienden voornoemt rapporteerden, dat den E. Heer *Commandeur Cornelis Reyersz.* met de meeste siecken van de *Piscadoris* nae *Teyowan* vertrocken is, soo dat weynigh siecken in de *Piscadoris* zijn) van de ververschinge, die wy voor de Vloote zijn hebbende aen de boven ghenoomde drie Schepen over te geven: Thien duysent groote Appelen, thien duysent Mikans, 20 Varkens, 200 Pompoenen, en drie Koe-Beesten, op dat door noot van ververschinge, tot ontdienst van de Compagnie, de Revier van *Chinchen* niet onbeset blijve.

En alsoo door de ghevangenis van den *Commandeur Christiaen Fransz.* de Vloote van een Over-hoofd ontbloot is, soo heeft den Raedt provisieneel tot naeder ordre van den E. Heer *Commandeur Cornelis Reyersz.* ghesteldt, en stelt by deses, *Willem Ysbrantsz. Bontekoe*, om in alle voorvallende saecken den Raedt te beroepen, daer in te presideren, ende als vooren de Vlagghe van de groote Stengh te voeren, &c.

Aldus ghedaen en gearresteert in 't Schip de *Engelsche Beer*, datum en Jaer als vooren, Was onderteyckent by

Isaac van de Wercken,

Herman de Koningh.

Frans Leendersz. Valck.

Pieter Fransz. en

Ian Pietersz. Reus.

Dese verberschinge verquickten onse siecken uyttermaten/hielden de Reviere so veel doenlijck was beset en onbvy/ volgens onse ordie/ soo dat de Chinesen niet vyn op de Maneljes en elders mochten varen; namen verscheyden van haer Joncken/ en ander Daer-tungh. Eyndelijck ben ick weder verzeylt nae de *Piscadoris*, en alsoo mijn tijdt ge-expireert was/ en niet gesint wesende my weder op nieu te verbinden/ hoewel den E. Heer *Cornelis Reyersz.* my daer sterck om aensocht/ my wesen terende veele goede en beter conditien als ick ghehadt hadde/ nevens merckelijcke verhooginge van gagie/ vertouwf eyndelijck/ na veel versoekens/ dat ick mochte overgaen op een ander Schip dat gereet lagh/ om nae *Batavia* te vertrecken / genaemt de *Gode Hope*. De E. Heer *Commandeur Cornelis Reyersz.* gaf ons in het lange mede een Resolutie / waer na wy ons in de voyagie en ontmoetinghe van andere onse Schepen souden reguleren/ onder anderen oock dese korte Instructie.

Instructie voor de Raedts-personen, van 't Schip de *Goede Hope*, uyt *Pehoe* naer *Batavia* vaerende.

Alsoo onse Heeren M^r. ende d'Ed. Heer Generaels begeerten is, datter in alle Schepen een Persoon gestelt wort, om in alle voorvallende saken den Raet te beroepen, ende

Bontekoe
vertreckt
weder van
de *Pisca-*
dozis nae
Batavia.

Avontuerlijcke Reyse.

47

nde over de selvige te presideren. Soo is 't dat wy daer toe goet gekent hebben, *Willem*
frantsx. Bontekoe, Schipper op dito Schip, om in alle voorvallende saken den dienst der
Compagnie betreffende den Raet sal beroepen, oock daer over presideren, ende de eer-
te stemme hebben.

Ian de Moor Coopman.

Hoogh-bootsman

Ian de Nayer Stierman.

Onder-Stierman

de 5 stemme.

Dese voorfz Raets-personen, wort de volvoeringe van de voyagie ten hoogsten bevo-
en, oock 't gene den dienst der Compagnie is betreffende, soecken te vorderen, en alle
lijt aenwenden, om naer te komen, 't ghene Ampel inde mede-gegheven Resolutie van
ato 19. Februarij, Anno 1624. verhaelt staet, In 't Fort inde *Piscadoris*, desen 20 Febru-
rij. 1624.

Cornelis Reyersx.

Den 21. Febyuar. ben ick met het Schip de Goede Hope, uyt de *Piscadoris* t'zepl
hegaen/ na Batavia, doch met Instructie/ eerst dwars over te loopen nae de Kust
van China, 't welck wy deden/ maer kregen een harde Stozm / doe wy by de Kust
waren/ en bevonden dat onse schip soo onbeniert was/ dat wy 't met de Fock qua-
sick voor w. it om konden krijgen/ waren oock so leck/ dat wy staegh aende pom-
nosten staen ; vouden daerom ongeraden / daer langer by te houden / maer onse
eyse na Batavia te verborderen/ hielden voor wint af / passeerden den 24. en 25. di-
o/ de Eylanden van Macou, hadden veel variabel weder.

1624.

Februar.

Den 6. Maert/ quamen wy by de Engelsche Beer, daer Hoopman op was Isaac
vande Wercken, en Schipper Frans Leenersz. van Rotterdam, quamen ons aen boort/
verhaelden dat sy aen de Chineesche Kust wel 160. Chinesen (soo Mans/ Vrouwen
en Kinderen) ghekregen hadden/ die wy (volgens onse ontfangen Instructie) van
naer wilden overnemen/ en hen belasten by te houden/ maer sy verklaerden ons /
dat haer Schip so swack en leck was/ dat sy 't qualijk boven Water konden hou-
den/ en daerom genootsaecht waren dragent te houden/ na Batavia.

Martij.

Den 8 dito bracht de Schipper vande Beer ons twee klepne Beesten tot verber-
inge.

Den 9. voeren wy de Beer aen boort/ kregen weder 2. Beesten/ een part hy Boo-
ten/ eenige potten met Oly/ en andere saken.

Den 17 dito/ liepen wy onder Poelepon ten Ancker/ haelden hier Water/ en na-
nen 64. Chinesen van de Beer over Doeren oock om brant hout te hacken.

Den 20. dito gingen wy weder onder zepl.

Tusschen den 25. en 26. dito/ is de Beer van ons gedwaelt.

Den 30. dito/ quamen wy onder 't Mensch-eters Eylant ten Ancker.

Den eersten April/ lichten wy ons Ancker/ en quamen des anderen daegs/ ziju-
ie den 2 April/ op de Rede voor Batavia.

April.

Deden doe wederom eenige tochten om Steen/ aende voorgeoemde Eylanden
tusschen Bantem en Batavia.

Ick van voornemen zijnde om my met de eerste gelegentheydt nae Hollandt te
ransporterem / bevindende dat het spreek-woordt waer en uyt de ervarentheydt
bekrachticht is / yder Vogel is gaern daer hy uyt-gebroet is ; want wat schoone
Landen/ Kusten en Ryschen / datmen bezeyt en besiet / wat Conditien/ wosjten/
en vermakelijkheden dat men geniet / 't soude ons maer pijn wesen / so die hope ons
niet onderhiet / van dat self de eens nae te vertellen in ons Vaderlant; want om die
hope heten onse Rysen / Rysen / anders soude tusschen de ballingschap / en sulck
hopeloos rysen / niet veel verschil zyn. Terwylle ick hier van Batavien af en aen

voer om steen (als verhaelt) wierdender d'v Schepen/ te weten/ 't Schip Hollandia, Gauda, en 't Schip Middelburgh gereet ghemaect om na Patria te gaen/welcke gelegentheit ick waer nam: Versocht aen den E. E. Heer Generael Carpentier, en sijne Raaden/ om daer mede te vermogen vertrecken/ 't welck ick verwurff: sielden my tot Schipper op 't Schip Hollandia, zijnde een trefflijk gemonteert Schip/

Bontekoe
wozt ghes-
stelt op het
Schip
Hollandia.

Spreect
Willem
Cornelisz.

Schouten
van Hoorn
1625. in
Februar.
Vertrec-
ken nae
Hollandt.

den Commandeur Cornelis Reyertsz. was ondertusschen oock myt de Piscadors op Batavia gekomen/ om mede na Huys te vertrecken/ wierde ghesielt tot Commandeur ober de d'v voornoemde Schepen; kregen hem in ons Schip/ was een goudw erbaren Man/ die de Compagnie in veel saecken groote diensten gedaen hadde.

Hier op Batavia zijnde/ sprack ick mijn Landtsman Willem Cornelisz Schouten, hadde veel onnegangh met hem/ hy gingh op het Schip Middelburgh, om mede met ons in Compagnie na 't Vaderlant te gaen.
Den 6. Februarij 1625. zijn wy niet ons d'v voornoemde Schepen van Batavia vertrocken/ om soo Godt wilde/ nae huys te gaen. Deden in passant Bantem aen/ daer eenighe van onse Schepen laghen/lichten daer een grof Cou meteen Maesfepl uyt; Nammen doe ons afscheept van de Vrienden/ met een Westelycke Wint/ dat voor ons inde Wint was. Iabeerden daerom tot onder 't Eplandt Sebbesee, 't welck aen de binne-kant vande Straet van Sunda leydt/ Sumatra naest. Bleven albaer 3. a 4. dagen leggen/ nae de goede Wint wachtende/ oock om dat de stroom soo hart de Straet in viel.

Den 15. dito/ zijn wy weder t'zeil ghegaen met de Landt-windt/ kregghen een slaegh-boegh/ en raecten den 16. dito/ bynten de Straet van Sunda, hebbende den Wint westelyck/ liepen om de Supt/ met weynigh koelte/ doch de wint wackerde van dagh tot dagh; Liepen al Zuyd-waert ober/ verhoopten een Zuydelycke Wint te krijgen.

Den 27. dito kregghen wy de Wint uyt de Zuydelycker hant/ hadden de hooghte van 17. graden/ Zuyder bzeete/ wenden als doen West-waert ober/ en stelden onse hours Westelyck aen/ nae de Caep de Bonesperance toe/ tot dat wy kregen de hooghte van 19. graden/ Zuyder bzeete; hadden een Z. O. Wint/ en hy Gostelyckite noch al op de hant; gingen al Westelyck aen/ met sijve koelte/ soo veel als wy gaende konden houden.

Martius.

Den 15. Maert smorgens de Son in 't opgaen gepeylt hebbende bevonden 22. graden/ afgaende Noord-Westeringh van 't Compas. Den selfden dito wierdt onsen Commandeur Cornelis Reyertsz. heel sieck.

Den 16. 17. 18. dito/ begon het soo slijf te waepen/ dat wy 't voor een Schoovers Fock met de Blindt op gheen 8. streken konden gaende houden/ vreesden dat wy 's nachts van malkander souden raken. En alsoo wy het Dyer 's nachts voerden/ soo liep ick by de Commandeur in de Kajuyt/ ende outhoedt daer de Scheeps-raet/ seyde tegen den Commandeur, die/ als verhaelt/ heel sieck lagh/ soo wy dus te nacht zeylende blijven/ soo vrees ick/ dat wy morghen van malkander sullen wesen/ want het Volck konden 't op geen 8. streken gaende houden. Gozdeel daerom best te wesen/ de Zeylen by daegh in te nemen en schieten onder Zee/ want als onse Makers dat sien/ sullen van ghelijck doen/ dan heb ick wel moet dat wy malkander in dese nacht soo verde niet sullen ontdryben/ of wy sullen malkander morghen wel sien. Daer op seyde den Commandeur, dunckt u dat goet te wesen Schipper/ soo laet ons soo doen. Het welck wy deden/ namen onse Fock met de Blind by daegh in/ besloegense wel dicht/en schoten onder Zee. Onse twee ander Maets/ te weten/ het Schip Gouda en Middelburgh, dat siende

ie / deden van gelijcken / namen haer Zeplen / en schoten mede onder Zee / lependen Dreeselijc-
 t met de sieben Zuyt-waert ober. Ses glasen inde nacht / begon het soo schrickel- ken storm.
 jck te wapen / dat het die ghene die 't noyt gehoozt noch gesien heeft / onmoghe-
 jck sou schijnen / dat de Windt sulcken kracht kan by brengen. De Windt was
 ontom de Compassen / want de Compassen draeyden rontom / dat wy niet kon-
 nen sien hoe wy wendt lagen. Het Schip sackte door de Windt soo laegh in het
 Water / als of de Windt recht van boben neer quam / dat het scheen dat de Anc-
 iers / die op de boegh stonden / by 't Water quamen / ja meende dat 't Schip sonck.
 Ten lesten waepde onse groote Mast over booydt / en brack ontrent dyp badem bo-
 ven 't boevenet / waer door 't Schip doen weder rees. Wy stonden by malkander / waeyt o-
 net de Hoofden tegen malkander aen / maer konden niet roepen noch spzecken ver booyt.
 dat wy malkander konden verstaen / te weten / die boben waren.

't Schip blyft door een Orkaen

Dese onstuymige harde Windt / die men een Orkaen noemt / duerde ontrent
 5. a 8. glasen / doen begon de Windt weder te minderen. Doen het op sijn hart-
 te waepde / was het Water soo slecht als een Tafel / dat het hem niet konde ver-
 heffen / maer doen die Windt af nam / verhief hem de Zee soo geweldigh / dat het
 scheen dat het Schip het onderste boben soude rollen / ende slingerde al-te-miet
 het booyt los onder Water / waer door wy soo veel Water van boben in kregghen /
 dat het ons heel verlegen maecte / want het Water liep in 't Kuyt / soo dat wy
 al seben voet Water in het Schip hadden eer wy 't wijs wierden / waer door wy
 meenden dat het Schip al sonck ; pompten met alle Pompen / maer het Water
 scheen daer al tegen aen te wassen. Hier stonden wy verlagen / want was een
 versufte kans ; Daer op raecten de Pompen noch onklaer / dat wy niet pom-
 pen

pen konden / want de wraughen raecten vol Peper / het welck de Pompen ber-
 stoyte. Wy hadden 60. stucken / soo Metalen als Yseren / in 't ruym onder de Pe-
 per op 't Genier legghen / die raecten door 't slingereren gaende / braecken met de
 ooren door 't Genier / waer door de Peper door 't Genier op de Buyckdenningh
 liep / en door het Water waren de bullinghen van de Buyck-denningh op ghe-
 dzeven / doe spoelde de Peper al-te-mael in de wraughen ; Doch alsoo wy hoop-
 ten en vertrouwden dat het Schip onder noch goedt was / deden onse best / om
 alles te doen dat wy konden / setten de Pompen uyt / en wonden stucken van ou-
 de vlagghen beneden om de eynden van de Pompen / en setten de self de eynden
 op de Buyck-denningh neer / yder in een maende / vielen doen weder / met alle
 machi / aen 't pompen ; doen bleven de Pompen klaer ; Saghen datelijck dat het
 Water minderde / waer door wy weder moet kregghen. Onse af-ghewaeyde
 groote Mast lagh de hcele nacht en rinck-ranckte onder het vlack ende op de zyd'
 van 't Schip / dat wy vrees den dat hy ons onder leck soude maecken. Het volck
 uyt het Ruym riepen. Hack alles af dat hem vast houdt ende laet hem drijven ;
 doch wy deden onse best / hienwen het groote Wandt te loebert stucken / maer in
 ly / dewijl het Schip soo schrickelijck volde en slingerde / konden wy niet schrap
 raecken / most hem in de nacht soo behelpen / maer met den dagh hackten wy al-
 les af dat wy konden sien / en raecten soo van de vleet ontslagghen. 's Morgghens
 sagen wy rondtom na onse twee Mackers / maer mistender een / te weten / het
 Schip Gouda, maer het Schip Middelburgh, lagh te loef waert van ons / was
 alle sijn Masten quijt / met Boegh-spyet / Galoen en al / uytghesondert sijn
 Besaens Mast / waeren alsoo beyde in een soberen staet. Goeden raedt was
 dier. Het Schip Gouda, deed hem niet op / vrees den dat het ghesoncken was /
 ghelijck het oock is / soo naest te gelooven is : want 's nachts waren wy door
 een plaets ghedzeven daer het Water heel bryun / en slechter was / als anders ;
 eenige schepten met de Pudts daer in / seyden dat sy Peper schepten / viel ons
 doe al op de leden / dat het met een / of beyde onse mackers niet wel ghestelt most
 wesen / hoe-wel wy 't niet op 't beste hadden / soo gaf ons dit verlies / van 't Schip
 Gouda, een groote heerten wee. Het worde 's anderendaeghs goedt weder / het
 Schip Middelburgh lagh (als gheseydt) te loef waert van ons / maer konden by
 mallkander niet komen / lagghen beyde gaer als in onmacht. Door dagh schoof
 Middelburgh sijn Sloep ober boordt en roeyden naer ons toe / quamen metten
 dagh achter ons Schip onder de Galderp / en riepen aen ons / waer door wy ver-
 schoten dat het te wonder was / want wy waren daer niet op verdacht datter
 volck ontrent ons was / sagghen uyt de Galderp / hoorden dat het de Sloep van
 Middelburgh was / lieten de Val-reep achter ynhangghen / daer de Schipper by
 ober quam ghenaeemt Jan-Dijcke van Vlislinghen, met noch een ander / vertelden
 ons haer wederbaren en hoe dat sy ghestelt waren / en wy haer het onse ; klaeggh-
 den ons dat sy alle haer Masten en ghereedtschap quijt waren / ende soo wy haer
 niet konden ontfetten / dat sy gheen Landt souden kommen krijghen ; wy hadden
 onse Focke-mast en de Boegh-spyet met de Besaens-mast noch behouden / als
 mede onse groote Kees / door dien ick onse Kees om laegh hadde doen strijcken
 wepnigh te voozen eer de Windt aen quam / en sy hadden haer Kees om hoogh
 laten staen / waren daer door al de vleet quijt : doch de beste boegh most vooz / re-
 solveerden daerom dat wy Middelburgh souden overgheven onse groote Kees /
 met onse voorstengh / met een Spier van 14. palm die wy noch in 't Schip had-
 den / dan hadden sy moet so veel stompen te rechten / dat sy hoopten Lant te krij-
 gen. Wiert gock besloten : dat / als wy haer dit souden overgeven / dat elck dan sijn
 best

Het Schip
 Gouda
 wort ghe-
 mist.

Het Schip
 Middel-
 burgh
 wanden
 de groote
 en Focke-
 Mast af
 versochten
 hulp.

best doen souden / om het eerste Landt te krijgen / dat men kond' / hadden het gemint op de Bay van Sancte Lofie aen 't Eplandt Madagascar.

Dit wierde alsoo gearresteert by den breedten Raedt in de Keijpt ; En de wijl ick Schipper was / moek het commandeeren aen het Volck. Als ick boben quam om te commandeeren / stond het Volck tegen my op / en hadden daer veel tegen / eyden / wy hebben meerder noodt als Middelburgh, wy willen 't niet over gheven. Daer stont ick doe en keeck. Doch seyde met soete woorden : Mannen / siet oe wat ghy doet / want laeten wy Middelburgh hier legghen in onmacht / het is eecker dat sy haer niet reddden konnen / soo moeten sy vergaen / want sy konnen geen zeyl maken ; wy zijn immer Christen menschen / laten wy ons oock Christelijck toonen ; dencht eens / wat wy wel souden willen / als wy in haer plaets varen / laet ons dan oock dat self de aen onse eben-naesten doen ; gingh haer met do veel moye woorden aen als ick konde by brenghen. Ten laetsten schoolden wy by malkander / begonnen de hoofden t'samen te steeken / en seydten tegen malkander wat sullen wy doen / wy zijn alle-lijckewel Christen menschen / ghelijck te Schipper seydt / en of Middelburgh dan niet te recht quam / wat hadden wy te seggen / quamen daer op wederom by my / voor de groote Mast / en seydten wel Schipper / als wy Middelburgh dit goedt bygeset hebben / moghen wy dan van hem scheyden ? Waer op ick antwoorde / ja : dat het soo in de Keijpt besloten was. Doen lieten sy het glijen / setten de stengh af / smachten die met de groote Ree met de 14. palms Spier over boordt. Hier op namen die van Middeldurgh haer af scheydt / en roepden na boordt met het goet achter aen / souden malkander binden in de Bay Sancte Lofie, soo 't Godt geliefde. Doe vzaeghde ons Volck wederom : noogen wy nu van haer scheyden ? Ick seyde : Ja. Onse Focke Ree lagh neer ; ick seyde : Dat aen 't Cardeel vande Fock / en hijs de Fock om hoogh / het welck in datelijck deden / en liepen de Fock te eersten om hoogh / tot voor 't Honner. Te voozen scheen het schier onmogelijck de Focke-ree te hijsen / maer doen 't een oillige weg was / quam het niet eens aen.

Den 22. dito / zijn wy van Middelburgh ghescheyden / stelden onse koers naer 't Eplandt Madagascar dat ons het naeste was / en kregghen den 30. dito / het Lant in 't gesicht ; zeyden dicht by 't Landt / sagen wel eenighe drooghten vanden / doch waren onbekent / waren ontrent na onse gissinghe 8. a 9. mijlen beoosten de Bay van Sancte Lofie, wilden ons niet gaern van de wal af begheben / in dat wy soo schaloos waren ; hebben daerom gheresolveert het Ancker te laten vallen / was ontrent 25. vadem diep / en de Sloep uyt te setten / en by de Wal langhs te roeyen of te zeylen nae 't te vas quam / om te sien of wy de voozschreven Bay niet konden aentreffen. Hier op ben ick met de gemande Sloep van 't Schip af gesteken. Vonden de voornoemde Bay ontren 8. a 10. mijlen van daer 't Schip lagh ; seyden de Eplandtjes en de hoecken en diepten met het diep-loot / over in weer ober / en vonden dat het een bequame plaats was voor het Schip. Dat ghedaen zijnde / voeren verblijdt weder na 't Schip / quamen 's anderendaeghs wederom aen boordt / ende vertelden alle ghelegentheydt wat ons weder-varen was ; lichten ons Ancker ende zeyden daer nae toe ; brochten het Schip niet Godts hulp daer in / waer door wy al-te-mael vol vzeugt waren / danckten Godt voor sijn genade.

Den eersten April hebben wy goedt ghevonden het Schip te lossen / ende Tennen op het Landt te maken / om 't goet te bergen / en de Lockgaten te klaren ; en alsoo ick met de Sloep aen Landt voer / sagh ick dat de Zee by wat aen-liep / ocht my daerom dat het niet geraden was / om 't goedt aen Landt te brenghen / want

Setten hem haer steng en ander goet by.

Scheyden van het schip Middelburg.

Komen in de Bay van Sancte Lofie.

April.

want sou sijn perijckel loopen om Schuyt en Boot stucken te krijghen: Hebben hierom besloten het ruytm te lossen/en het goet in 't Schip te houden/het welck wy deden/droegen 't goet voor uyt 't Schip/met sacken/en storten de Constapels Kamer vol/en in 't Boebenet/kregen 't voor-schip metter haest heel leegh/maeckten een beschot dwars ober tegen de groote Mast aen/dat 't goet ons van achter niet konde toekomen/namen doe de bullingen op / klaerden de Wangen en de Lockgaten / schooren doe touwen van booren tot achteren door de Lockgaten / om die klaer te houden / of sy by ongeluck weer verstoppen. Doe brochten wy 't goet uyt de Constapels Kamer en Boebenet/weder voor in:Dat gedaen zijnde/namen het goet achter uyt/ en bergden 't weder in de Kamer en Boebenet: klaerden daer de Bullingen en Lockgaten oock / schooren doe de touwen voort van de Mast af door de Lockgaten tot achter toe / so dat wy by gelegentheyt de touwen heen en weder konden halen / door de Lockgaten. Ondertusschen spraken wy met de Inwoonders van 't Lant/wy wesen haer dat onsen Mast en onse doent so onklaer was/en vraegden offer geen raet was om een ander Mast te krijgen. Sy konden onse meeninge verstaen/en wesen ons Lant-waert in;gingen met ons/en toonden ons daer toe bequame Boomen;seyden/ dat sy ons souden helpen in alles wat wy van doen hadden. Ick trock met Volck/ Jynen/ Caeckels/ Bijlen en Sagen daer na toe/kregen ons gerijf/ sleepten en brochten de houten met groote moeyten ontrent het schip/stelden de timmerluy in 't werck/maekten van 't swaerste eynd van 't hout/ dat ontrent 18 Palm dick/en 28 voeten lang was / een eynd op de stomp van onse gebroockē mast/saegden een swaelf uyt 't dickste eynd/ en hielden onse stomp/die ontrent/als geseyt/drie en een half vaem boven 't Boebenet hoog was/scherp toe/en settender 't nieuwe eyndt op/ in malkander sluytende / leyden doe vier wangen daer op/ en woelden dat so te samen/waer door het een sterck hecht werck worde; namen doe onse Besaens Mars/saegden die midden door / en setten de zijden soo verre van malkanderen als sy de Mars wilden wijt hebben / en vulden de gaten toe met Deelen / so dat de Mars goet werde. Waren alle daghen besigh om onse dingen weder te repareren / soo wel in 't Schip als aen Lant. Wy hadden eenige Mers/gelijck sy in de Lijn-banen gebruycken/om Cou-werck te slaen/stelden een Lijn-baen op 't Lant toe / hacten een van onse sware touwen meest aen enden; dedense los / en sloegen al ons loopende Want daer af; verbesigden ten naesten by een geheel Couw/ voort namen wy onse Cabel Touwen / hactense stucken / en maekten daer onse groote Wandt van/sochten ons selfs alsoo te behelpen/ 't best dat wy konden. Het geruchte ging daer wijt en breeet door 't Landt / dat wy daer waren/ daer op quamen de Inwoonders van wijdt en zijd / dreven haer Beesten voor haer henen/ tot by ons / daer sy haer neer sloegen. Stelden haer Centen op/brochten ons alles wat sy hadden/ Appelen/ Lemoenen/ Ceteroenen en Melck / die sy eerst opwelden/ eer sy die aen ons verkochten / om dat sy niet mochten dueren/want was datelijck goor. Kuylden en kochten oock van haer eenige Beesten. Haer Disschers voeren t'Zee/en brochten ons die Vis/die wy van haer kuylden of kochten. Dit Volck waren ons heel toe-gedaen/wesen ons dat sy Opanden hadden op 't seif de Lant. Versochten/ door beduydinge of wy haer wilden helpen / so souden sy ons alles doen wat sy konden. Hier viel oock Was en Honich; verkochten een deel aen ons. Wy verstonden uyt haer/ dat haer Coning Spaens sprack / die een dag reysen 5. a 6. van daer woonde. Wy stuerden twee van onse Maets na den Coning toe/ om te vragen of hy ons eenige Rijs wilde verkoopen / de een was ghenamt Abraham Stevenz. van Vlissinghen, die goedt Spaens sprack / met noch een ander Jongh-man. Sy quamen by den Coningh / wierden van hem wel

Maken
weder een
Mast.

wel ontfangen. Sy deden haer bootſchap; Verſchoten eenige Rijſ te koop: Maer den Coning ſeyde: Dat ſy dat Jaer ſeer gequelt hadden geweest van de Sprinck-hanen / die de Rijſ meeſt opghe-eten hadden / het welke voor my wel te gelooven was / want ick heb ſelf geſien (na dat ick een ſtucl Lantwaert in was gheloopen) dat de Sprinck-hanen op quamen rijsen uyt het Landt / offer een Wolck quam aendryben / vloghen my op het lijs en op de borſt / ſoo dick by een / dat ick mijn aeſſem qualijck konde krijghen. Sy hadden vleuglen om te vliegghen / en op het Landt ſtaende / hiptenſe als andere Hy-Haenen. De Coningh ſeyde / datſe alte-met wel 3. a 400. Mannen konden ſtellen / om de Rijſ te bewaren / ende de Sprinck-hanen van daer te houwen / maer hulp weymigh / konden daerom geen Rijſ krijghen. Wy ſaghen dat de Inwoonders de Sprinck-hanen namen / ende ſtreecken daer de vleugels af / leydenſe op 't vyer te braden / en atenſe op / weſen ons dat wy 't mede doen ſouden / doch wy hadden daer gheen luſt toe. De Coning quam nevens onſe twee Maets by ons by 't Schip; Schonck ons vier Beerten / daer voor wy hem 2. Muſquetten gaven; Seyde ons doe oock dat hy geen Rijſ miſſen mocht.

Na dat wy hier 17. daghen ghelegghen hadden / ſoo is den Heer Commandeur Cornelis Reyersz. gheſtorben / en in den Heer gheruſt / begroeben hem op een Eylandt (dat voor in de Bay lept) vol geboomte / onder een luſtigen groenen Boom / de beſte die wy vonden.

De Com-
mandeur
Cornelis
Reyersz.
van der
Gouta
ſterft.

Op dit ober-lijden / is dit verſken gepaſt.

De doodt die volght ons over al,
En niemant weet den tijdt wanneer,
Noch waer, dat ſy ons treffen ſal,
't Zy Ooſt, of Weſt, dan Godt den Heer,
Maer wie hem met Gods wil vernoeght,
Die is te vreen, hoe hy het voeght.

Onſe Muſquettiers ſchoten drie-mael af / ober de begraeffenis / ende uyt het Schip worden 5. ſchoten geſchoten; namen doe onſe aſſchept van het graf / trocken wederom aen 't werck / om onſe Scheeps-ſaken klaer te maken. En alſoo het Volck dickwils uyt-wegghen en meerder welluſt als werck ſocht / en ick wettende in wat ſtaet wy waren / vermaende het Volck alle daghen met ſoete woorden: Mannen laten wy doch onſe beſt doen / om klaer te worden / op dat wy onſen tijt hier niet verſuymer / want wy zijn maer voor 8. maenden gevirtualieert / en verſuymen wy hier onſen tijdt / en eten die virtualie op / ſoo moeten wy weerom na Batavia, en daer (wiſt ick wel) hadden ſy gheen ſin aen / ſprack haer derhalven een moet aen / en in plaets van gebieden / moſt ick ſmeken ghelijck in ſulcke gelegentheyt meer-malen geſchiet. Want wy hadden noch veel wercks te doen: Hier waſt met my ghelijck alſt met Scipio Affricanus was / die (nae ick wel gehoozt heb) dickwils plagh te ſeggghen: ick ben nimmermeer min ledigh / dan als ick ledigh ben / en nimmermeer min alleen / dan als ick alleenigh ben. Want ick hadde 's nachts ghenoech te doen met te practiſeren / hoe wy het des daeghs ſouden aenlegghen met maken en toe-ſtellen / om met brede een yder op ſijn werck te ſtellen / ſoo dat de Maets in het eynde als obertuyght wierden in haer ghemoet / dat een yder ſijn beſt dede tot den 22 April toe / doen waren wy wederom klaer / en lagen met de Rijſ in het Crups / gereet om onſe reyse te ver-

Sijn we-
der klaer
om te ver-
trecken.

voederen; haelden onse water-vaten vol water/ en ons Volck kregen soo veel Appelen en Lemoenen/ als een yder in sijn Koop konde bergen.

D'Inwoonders van dit Lant/ waren meest heel swart/ sommige hadden 't hayz by 't Hoost hangen/ sommigen gekruyt als Schaeps-wol; de Vrouwen hadden 't hayz rondom 't Hoost met klepne vlechtjens geblycht/ en dat sinderden sy met Craen/ dat het glom teghen de Son/ 't welck de Mannen meest mede deden. De meesten-deel hadden gheen meer als een kleetjen om de middel/ om haer schaemte te bedecken/ en sommige gingen heel naect sonder schaemte.

2 Maets
loopen
wegh by
de Wilden.

Den 23. dits/ besloten wy / om des anderdaeghs morgens met de Lant-wint t'zepl te gaen/ maer in de selfde nacht zijnder twee van onse Maets/ die de wacht hadden/ met onse klepne Schuyten aen Landt ghevaren/ ende liepen wegh by de Swarten/ dat wy haer niet konden binden. Waren daer in heel verwondert/ want sy hadden het gantsche Schip mede helpen klaer maecten/ en liepen just den lesten nacht weg/ en dat by sulck Barbarisch Volck/ daer ick niet konde mercken/ datse van Godt of sijn gebodt wisten. Enen van dese wegh-loopers was genaemt Hille Jopkis uyt Vriellant, en den ander Gerrit Hermesz. van Norden. Wy maecten giffing datse haer te veel vermenght hadden met de Vrouwen/ die dooz schoon-schijnende beloften/ haer herten ghetrocken hadden om daer te blijven/ want de Vrouwen krachtighe Instrumenten zijn om de Mannen te verleyden: Waer toe de exempelen onnodigh zijn om op te halen. Siet alleen op Samson, David, en Salomon. Wy saghen alhier veel kinderen loopen/ die bykans blanck waren/ met blanckachtigh hayz by 't Hoost hanghen/ maecten giffinge die van Hollanders toe ghestelt te wesen/ die vooz ons wel meer in die Bay gheweest hadden. Die Vrouwen waren heel graegh om by ons Volck te conuerseren/ want hadder op dese plaets/ soo wel Wijn ofte bier te koop geweest alser Vrouwen waren te krijghen/ wy hadden ons werck soo dra niet uytgerecht: Maer nu als sy by die Vrouwen hadden geweest/ quamen als Lammeren mach wederom aen haer werck. Dit seg ick van veele/ de vromen uytgesondert.

Dooz het wegh-loopen van dese 2 Maets/ is ons vertreck noch een dagh langer ghetardeert/ want wy liepen die dagh noch aen Landt/ om haer te soecken/ kregen se wel in 't ghesicht/ maer sy ons wijs wordende/ liepen van ons af/ soo dat wy haer daer mosten laten.

Verbozde-
ren haer
Fleys na
Hollant.

Doer sijn wy den 25. April met de Landt-windt t'zepl ghegaen/ liepen om de Suyt met redelijck weer/ tot den 10. May/ met een Westelijcken Wint/ kregen veranderingh van Wint en weer/ met reghen/ den Wint heel onghesuytmig uyt den W. S. W. wendent als doen Doozdt-waert ober/ vernamen dat wy noch soo veel dwangh van Seyl achter niet en hadden/ dat wy aende Windt konden ober wenden/ liepen vooz de windt om/ en staecten by de windt ober/ om boven het Eylant Madagascar te zeplen. Het weer nam alle dagen aen met stercken W. S. W. windt/ soo dat wy onse Mar-seylen mosten in-nemen/ en lieten 't al deur staen boven Madagascar heen/ tot dat wy het vaste Landt den 28 May in 't ghesicht kregen/ ghenaemt Terra de Natal. By 't Landt komende/ wierde het inon weer/ met een klare Lucht/ maer de Dynninghen heel hol/ die van de Caep de Bone-speranse quamen al schieten. Wendent als doen bande wal af/ vernamen datter een harde Stroom by de Wal uyt liep/ die ons nae de Caep toe trock/ was een wonder om sien/ dat het Landt soo hardt vertierde/ welck ons goede moet gaf/ om boven de Caep te komen. Kregen 's nachts weder onsuymig weder/ met mist en regen/ waer dooz wy 3. a 4. dagen bande Wal afstiepen/ met Schovers-seylen/ hadden den wint al Westelijck met holle dijningen uyt alle oorden/

soo dattet Schip sijn leden dickwils versette dat het kraeckte. Hadt 't geen sterck Schip geweest / het hadt niet mogelijk geweest / om heel te blijven. Doen het weer wat bedaerde / leyden wy 't weder Nooydt-waert over nae de wal toe / konden door het onstuygmigh weer gheen hooghte nemen / doch lieten 't soo lang deurstaen dat wy 't Landt saghen / doen klaerdent weder op / namen de hooghte / en bevonden 35 graden / waer uyt wy saghen / dat het Landt van de Caep Angules was / die op de hooghde van 35 graden leyt / wendent vande wal af / kregghen een W. S. W. windt met regen / begon weder soo stijf te wapen / en de Zee liep soo teghen malkander aen / en sloeg in 't Schip / dat het scheen het Schip inde Zee soude versmozen / doch door Godts ghenade woestelden wy daer noch deur / dat gheheel onghesien scheen.

Dit duerde 4. daghen / laghen nu met een seyl / en dan met 2. Schobers-seylen by. Ons Schip was soo stijf / dat wy sonder seyl niet wel konden drijven.

Den 6. Junij begon het water slecht te worden / en kregghen heel goedt weer / namen de hooghte / bevonden 32 graden en 16 minuten / waer uyt wy bevonden / dat wy boven of binnen de Caep de Bonesperance waren / want de Caep leyt op 34. en een halve graed. Doe wiert 't handt over handt sulck vast moy weer / dat het scheen dat wy inden Hemel waren / daer wy te voren schenen inde Heil te wesen / en daer wy te voren versuft en schier hopeloos waren / om boven de Caep te komen / waren wy met de strom tegen de windt aen / met dat vreeselijck weer / daer boven gedrongen / tot onser aller verwonderinghe / ende daer wy te voren schier geen ofte weynigh seyl konden voeren / konden wy nu wel / alwaert 2. Mar-seylen hoogh / voeren. Setten onse koers na het Eylandt Sancta Helena, kregen een S. O. ende O. S. O. windt / met moye koelte.

Junij.

De Caep de Bonesperance ghepasseert.

Den 14. Junij / kregghen wy het selfde in 't ghesicht / daer in wy al-te-samen seer verblijt waren. Liepen dicht by de wal langhs. Om de hoeck komende / als men na de Kerck-vley toe komt / daer de water-plaets is / saghen wy een Spaensche kraeck recht vooz de Kerck-vley leggen / soo haest sy ons ghewaer werden / brochten sy een woey uyt na 't Landt toe / en korten met het achter gat dicht aen Lant / met sijn Ancker t'Zee / en voerden datelijck cenigh geschut met de Boots aen Landt / en machten een Batery op 't Landt. Wy met het Schip Hollandia, hem te met naeckende / kregghen een dwarrel wint / dewijl het Landt seer hoogh is / en de Winden ober 't Landt dwarrelen / konden hem daerom niet beseplen / of by hem komen / want ons voornemen was hem datelijck aen boort te legghen / sijn Couwen af te hacken / en met hem in Zee te gaen / hadden 't genoegh komen doen / want sijn Geschut lagh soo hoogh dat wy met ons Schip wel onder sijn Gheschut konden legghen / hadde onse Aenslagh gheluckt / wy twijffelen niet of souden hem vermeertert hebben / doch door de selfde dwaellinge / quamen op een musquets schoot by hem. Wy manden onse Sloep / stuerden den Onder-koopman Harmen de Koningh, (was uyt den Haegh van daen) met een Dreedt-baentje naer toe / sy dat siende / manden haer Boot metter haest / en quamen ons Volck inde moet tusschen beyde Schepen. Verpreyden malkander. Vraegghden ons / waer wy van daen quamen. De onse seyden van Java, en dat wy van onse Compagnie verdwaelt waren / die wy alle uren verwachten. De onse vraegghen ; Waer sy van daen quamen ? seyden : Van Goa. Vraegghden vorder (alsoo sy de Water-plaets in hadden) of sy wilden toe-laten dat wy quamen en haelden Water / het welck wy noodigh van doen hadden / en dat hebbende / soo wilden wy datelijcken vertrecken. Waer op sy riepen : Anda Petro, anda Canaly, met veel smadige woorden meer. Doe keerden ons Volck met

Komen aen S. Helena.

Genkraeck hout haer van Lant.

de

Schieten
tegen mal-
kander/
doch met
wepnig
voordeel.

Verlaten
S. Helena
en verhoz-
deren haer
Reyse.

de Sloep weder na 't Schip/vertelden ons haer wederbaren. Daer op hebben wy datelijck des scheeps-raet vergadert / overleggende wat ons hier in te doen stont / bonden goet dat de Sloep datelijck weder na haer toe soude varen / om te vraghen hoe of sy haer beraden hadden / of wy souden komen water halen of niet / en so sy als voren dat niet wilden toestaen / so souden sy wederom t' Scheep komen / en men soud' haer noch so veel tijds geben om haer te bedencken / dat men een glas soude om-keeren / en soo sy eer 't wy ghelooopen was / quamen en stonden ons versoek toe / soo souden wy haer niet vreden laten / en soo niet / souden daer datelijck in vanden. Met dese resolutie is de Sloep weder met een Vreedbaen naer haer toe geroept. Sy quamen ons volck weder met haer Boot in 't gemoet. Daer stont een Nunnick met een Kay op 't Hoofd / in haer Boot die ons Volck verpreyde. Onsen Onder-koopman de Coning sijn reden gedaen hebbende / kreegh verkeert antwoort als voozen Anda Petro, Anda Cana, wy willen jou hier niet sien / weg van hier. Onse Volck aen boozdt komende / hebben dit rapport aen ons ghedaen. Doe lieten wy datelijck de kloock luyden / deden 't gebet / setten een glas van een half uur op de Spil / en so dra het self de glas wyt was gelooopen / en wy haer niet sagen komen / hebben wy datelijck byer op haer gegeven / met halve Kartouwen / daer van wyder elf hadden / en schoten in de kraeck dat het rammelde / want hy goet te raecken was / sijn voorszchip ofte kasteel was soo 't scheen so hoog / als onse voorz Mars / al-hoe-wel wy een Schip hadden van vijf honderdt lasten / wy schooten daer soo lang op / tot dat sy wepnig meer wyt de kraeck schoten / maer met het Geschut dat sy wyt de kraeck op 't lant hadden gehaelt / en op haer gemaecte Bateria hadden gestelt / schoten sy gestadig in ons Schip / of syter met handen inleypden / want elke schoot wasser een / dat raecte / 2. 3. a 4. voeten boven 't water / soo dat wy vreesden / dat sy ons in de gront souden schieten / kregen oock eenige gequesten. Onder allen worde onse Onder-timmernan ghenaeint Bockjen van Dort beyde sijn beenen afgeschoten / leefde noch een wepnig tijts / maer stozf datelijck / waer door wy daer niet konden blijven leggen / resolbeerden een woyp wyt te vringen na de wal toe / daer eenighe klippen lagen / korten achter die klippen / tot dat wy vy van haer schieten waren / van de Bateria / wy laghen doen soo dicht aen 't Landt / dat men met een steen konde op 't Landt smacken : doen wert het nacht. Wy ontboden alle de Officieren in de Keyuyt / met de Bottelier daer by / vzaegden hem / hoe veel water wy noch hadden / en reeckenden 't ober / hoe veel water dat wy van doen hadden / wetende dat wy de Linie Equinoctiael noch mosten passeren / en dan kond 't noch lang dueren eer wy in Hollant quamen. Bebonden derhalven dat wy niet meer als vier mutskens water daeghs konden geben ; ober sulcx vzaegden wy de Officieren / en d' Officieren spraken met het Volck wat haer daer van docht / of sy wilden bechten / als den desperaten tegen de Vpandt / om 't water / die de water-plaets in hadde / dan of wy onse reyse souden verborderen na 't Vaderlant / en te vreden wesen met 4 mutskens water 's daegs. Dit aldus rontom gebzaegt zijnde / soo wierder een-stemmig met alle Officieren en Bootsvolck goet gebonden / onse reyse te verborderen / te vreden wesende met 4. mutskens water 's daegs. Lichten datelijck ons Ancker om t'zepl te gaen. Maer metten dag alsoo wy doende waren om van 't Lant te boegseerden / quamen de Specken boven op 't Lant met Musquetten / en schoten van boven neer in 't Schip / en na de Boot / dat men qualijck dueren kond' doch raecten (noch met Godts hulp) van de wal af / hadden wy daer een uur langer gebleven / 't soud sijn perijckel gelooopen hebben / of wy niet veel Volck verloren souden hebben.

Dese voorghemelde kraeck is (soo wy nader-hant bederrecht is) door dat wy hem

hem soo getrefte hadden/daer leggende/gesoncken:Want daer na quamender noch Deskraeck
 es Hollantsche schepen aen/om te verberschen/die sagen hem in de gront leggen/ gesoncken.
 in de Portugijssen hadden 't goet/so veel sy konden/op 't Lant gebergt/nevens het
 geschut/'t welke sy op een Bateria hadden gestelt/die sy op geworpen hadden/daer
 choten sy soo geweldig van/na dese 6 schepen/ dat sy niet landen kosten/moesten
 naerom/gelijck als wy/sonder te verberschen/vertrecken.

Wy stelden onse koers N. W. aen/na 't Eyslandt Ascension toe / met een goede
 wint en stijbe voortgang/ doch sagen 't niet/ alleen sagen wy / doe wy vermoeden
 waer ontrent te wesen/ een groote menigte van Zee-ghebogelte/ de wint begon af
 want ober hant aen te nemen / soo veel als wy boeren mochten / met welke stijbe Passeren
 wint wy de Linie Equinoctiael sonder hinder passeerden / daer wy op onse uyt-reyse de Linie.
 veel ses weecken over doende waren/ eer wy die passeeren kosten/ meest met stilte /
 in dan al-te-met harde travaden/so dat 't scheen dat 't al stucken waeyen en rege-
 ren sou wat om en aen was.

Den 12 Septemb. na dat wy 3 dagen min als drie maenden van St. Helena ge- Septemb.
 veest waeren/quamen wy op de hoogte van 24 graden / 34 minuten benoorden de
 Linie Equinoctiael. Hier kregen wy oock beter weer/dreven doe in stilte / trocken 's
 morgens na 't schaffen van de voo-kost/te werck/gijden onse seplen op/ schraapten
 in boenden onse Schip buyten om de groente af / want 't was geweldig ruyg be-
 vossen/hoopten dat 't in 't seplen te beter beerd soude maken.

Den 13 dito wast mooy weer met een labber koelte uyt den O. S. O. ginghen
 Noord-Oost ten Noorden aen.

Den 15 dito S. S. W. Wint/de koers als voozen/namen 's middaegs hoogte/
 in bevonden 28 graden Noordder bzeete/ sloegen onse Fock af/ en sloegen een ander
 weder aen.

Den 16 dito veranderden wy oock van Voor-Marszejl/ sagen veel steen-kroos
 rijven/de koers als voozen/ met een mooye doozgaende S. W. wint.

Den 17 dito namen wy de hoogte van 30 graden 48 minuten/veranderden oock
 van groot Marszejl / met variable winden/ des nachts liep de wint Noordt Oost
 in Oost/ met donder en blicrem/namen onse Marszeplen in.

Den 18 dito/ setten wy onse Marszeplen daer weder op/ met onse blind/de cours
 N. O. was mistig/en somtijts regen/konden geen hoogte bekomen.

Den 19 dito/begon het so stijf te waeyen uyt den S. S. W. en S. W. dat wy de
 Marszejls in-namen/ en onse blinde waeyde wegh/ onse groote zejl/ 't welck wy
 oock wilden in-nemen/sloeg oock stucken/ lietet met de Fock die nacht dooz-staen/
 egen den dag nam 't weer af/setten onse Marszejls daer weder by.

Den 20 dito/sloegen wy een ander Groot-zejl aen en een blind/namen hoogte/
 bevonden 35 graden/ 13 minuten Noordder bzeete.

Den 24 dito/wast een donckere Lucht/met regen kaken/namen onse byamsteng
 af. Den 26 dito/hadden wy de hoogte van 43 graden/12 minuten.

Den 27 dito/ de wint S. W. de cours N. O. ten N. des voo:middaegs / quam-
 mer een Duyf op ons Schip vliegen / doch dooz dat 't Volck soo begeerigh waren
 hem te krijgen/ is hy op-geblogen/ en viel in 't water neer. Namen hoogte/ en be-
 vonden 44 graden/ 53 minuten.

Den 1 October wast mooy weer/de wint O. S. O. de cours by de wint over N. October.
 O. ten N. aen/namen 's middaegs de hoogte van 48 graden/30 minuten/'t welck
 de hoogte is van Heyfant.

Den 2. dito / 's morghens / saghen wy een zejl Noordt-West van ons ontrent
 3 mij-

3. mijlen/gijden onse zeplen op/ en wachten hem in / recht op de middag quam hy by ons/ verspraken hem/ was een Enghele-man dicht by Pleymuyden van daen/ quant een Terneuf, wy kochten twee dwysent Disschen van hem/ haelden de Schip per aen ons bootz / was genaemt Mr. Smal-water, Singhen O. en O. ten Zuyen aen/ worde regenachtig mottigh weer.

Den 4. dito / quam de Engell-man weer aen ons bootz / die wy na vermoghen tracteerden/ hadden de hoogte van 49 graden/ 46 minuten.

Den 5 dito/ begon 't stijf te waeyen/ onse Fock waeyde stukken/ doe dwaelde de Engell-man oock van ons. De wint was S. S. W.

Den 6 dito/ sagen wy twee zeplen/ een dwars van ons/ en een achter uyt/ gingen S. O. aen/ om de Canael weder op te zeplen. Hadden de hoogte van 50 graden/ 20 minuten.

Den 7. dito/ wast mooy weer / de wint Zuyen/ de cours O. Z. O. sagen geen Schepen / sloegen wederom een ander Zepl aen.

Den 8. dito/ hadden wy de googte van 49 graden/ 42 minuten/ de wint als vozen/ doch liep wel haest West / de cours stelden wy Z. O. ten O. woopen doe / gelijk wy al eenige dagen te vozen gedaen hadden/ 't loot / maer konden geen gront bekomen/ recht na de middag sturf Capiteyn Strijcker, was Capiteyn over de soldaten geweest/ zijnde een vroom en uytneement persoon/ wel geoeffent in de Krijgh-handeling/ was van de Reynkant van Wesel of daer ontrent van daen.

Den 10 dito/ des avondts/ wierpen wy gront/ op ontrent 70 badem.

Den 11 dito/ des morgens/ wierpen wy wederom gront/ op 70 badem / en des avonts op 60 badem/ met graenwo-achtig sant/ hadden de hoogte van 49 graden en 55 minuten/ de wint Z. stelden de cours O. ten N. en N. O. aen.

Den 12 dito/ wierpen wy op 50 badem gront/ en continueerden alle vier glasen met 't loot te werpen/ hadden doorgaens 50. 2. a 3 en vijftig badem/ en des nachts wierpen wy 56. a 60. badem/ al wit graen en somtijts wat swarte sant-gront/ sagen doe oock een Schip tegen ons overkomen / doch worde soo mistig dat wy hem weder verlozen.

Loopen in
Kinsael in
Verlandt.

Des anderen daegs was de wint Oost/ met nevelachtig mistig weer en stilltjes. Een dag 2 a 3 daer na sagen wy lant/ 't welck wy bevonden Yerlant te wesen/ liepen in Kinsael, daer een Engells Conings Schip lag / met twee lagen geschut / en alsoo ick wiste dat de Hollantsche Compagny onse Heeren Meesters/ met de Engellsche in geen goede vrientschap stont/ so was ick beducht 't Volck so overbloedig niet aen lant te laten gaen/ vreesende voor eenig ongemack van dit Conings schip. Ick setten 't Zeelwaert van hem / docht so hy eenig spel maecht/ so konnen wy de Zee kieser/ en so hy ons daer vervolgt/ so zijn wy hem getroost. Ick voer doe selfs aen bootz/ nooden de Overste in ons Schip / die quam / vragde hem na alle gelegentheit / onder anderen oock/ of hy oock eenighe last had/ om ons eenigh leet te doen/ hy antwoorde van neen/ was met ons vrolyck en wel. Ick was noch niet gerust/ liet aen lant een maeltijt bereyden/ nooden hem daer op/ broncken malkander eens toe/ en onder de vrolyckheit des maeltijts/ her-vragde ick of hy geen last had/ om ons aen te tasten; seyde wederom van neen/ verhaelde dat hy/ terwyl wy daer gelegen hadden/ na Engellant geschreven had/ maer had geen last tot sulckis gekreghen / doch ick doyst daer op niet veel vertrouwen. Ondertusschen quam daer hy ons twee Conbopers die op ons kruspen / die verstaen hadden dat wy daer laghen/ die eene was Capiteyn Jacob Jansz. van Edam, en de ander was Pieter Gijzen van Rotterdam, doen was ons de rug wat beter bewaert / of het ten quact-

Twee
Kruspers
kamen by
haer.

uaetsten wilde asloopen. Hier dus leggende/ liep 't Volck so geweldig aen Lant / dat ick niet veel kans sagh/ om haer Scheep te krijghen/ vermaende als ick by de ommige was / dat sy doch Scheep souden komen / dat wy onse reyse dienden te verborderen/ dat 't herfts dag was/ dat de winter op handen quam/ en dat wy een nuyt onbeniert Schip hadden / vertoonden haer de perijckel die daer was om met sulcken s waren Schip so laet in de tijt vooz 't Lant te komen/ maer mochte weinig helpen/ t volck bleef aen Lant/ t scheen of sy al in t Vaderlant waren/ sy aten in Droncken daer op aen. Ick ging eyndelijck by den Meper van de Stad/ vzaegden hem offer geen raet soude wesen om ons Volck aen boort te krijghen / hy seyde neen/ dat hy geen en wist/ maer doe ick sijn Vrouw gespreken had/ en die een suick- e sijn Lijn-waet vereert had/ doe seyde hy/ als ick hem ander-mael vzaegde / dat hy daer toe raet schaffen sou. Hy liet datelijck een party Crommels de Stad dooz- slaen/ en ober al uyt roepen/ dat pder soude gewaerschout wesen / wie eenige van de Hollanders van de Oost-indisch-Daerders meer als seben schellinghen bozgd- ie soude dat quijt wesen. Op dit roepen wierden de meeste part (alsoo haer schult- l meer beliep) ter deuren uytgestooten / quamen by my / ick wildense al na boort hebben/ maer sy souden daer lieber noch wat gebleven hebben. Ick liet daer op de Anckers op-winden/ de zeplen los maken en begost 't gat uytwaert aen te zeplen. Doe vielen sy in schuypten en ander Daer-tuyg als Mieren/ en quamen aen boort : De Waerden en Waerdinnen quamen dock aen boort/ spraken om haer gelt / het welck ick haer dede geben/ en op pders rekening te boeck aen tekenen. Wadden doe l ons volck weder scheep/ behalven 3 a 4 man/ die haer met Drou-volck verlooft hadden/ die sy daer na trouden / die lieten wy daer blyben/ gingen nevens de twee Lombopers van daer t zepl/ en quamen met redelijke spoet den 15 November Zee- ant in. De Heere heb lof en danck/ die my tot dus verre uyt so veel perijckelen ge- olpen heeft/ hebbende in 't geheel uytgeweest / ontrent een maent minder als se- en Jaer.

Vreemde manier om het Volck t'scheep te krijghen.

Gaen weder t'zepl.

Komen in Zeelant.

Hier mede hadde ick gemeent van schrijven op te houden / dewijle mijn reyse vltrocken was : Maer alsoo ick vooz verhaelt heb / dat het schip Middelburg den 2 Märt 1625. seer schadeloos van ons scheidt/ met voornemen / mallkander in de Bay van S. Lofie te vinden/ daer wy den 31 dito/ quamen/ en den 25 April weder van daen gingen / sonder in die tijt / noch op onse geheele t'huys reys hem gesien noch van hem gehoozt te hebben/ noch naderhant oyt t'recht is gekomen/ so moet ick (hoewel 't iust niet nootsakelijck aen mijn reyse behoozt / doch evenwel daer vo vzeemt niet van en is/ dat den Leser my sal kunnen berispen / mijn Journael niet pets vzeemt/ en onbetamelijcks vergroot te hebben) den Leser mede-deelen/ geene hem t sedert onse van een scheidt is weder-waren/ na de sekerste tijdingh in waer-schijnelijckste presumptie. Te lieber aenveerd ick dese moeyten / om dat ick daer dooz oozsaecke sal hebben/ om den Nakomelingen / 't eynde van onsen by der vermaerde Hoorens Willem Cornelisz Schouten mijnen by-sonderen Dient- rde te deelen / dat tot pders sozen niet gekomen is / want hy als (geseyt) op dit schip Middelburg was gegaen. De sake dan in sulcx. Terwijle wy in de Bay van S. Lofie lagen / hoorde wy van de Inwoonders / datter een schip in de Bay van An- ongiel lag/ doch wisten doe niet seker of het Middelburg was of niet. Wy daer van aen gaende/ hoopten hem aen S. Helena te vinden of te verwachten / en daer dooz e Spaensche kraeck (als verhaelt) niet aen kommede komen/ voeren wy voozt om onse reyse te verborderen. Nader-hant komt Schipper Pieter Gerritz Bieren-broots- ot van Hoorn uyt Oost-Indien aende Caep de Bonesperance, vint daer bzieben die het

Aenhang- sel / waer in verhaelt word/ het wederba- ren van 't Schip Middel- burg ende van W. C. Schouten van Hoorn.

het Schip Middelburg daer (na gewoonte) gelaten hadde/waer in verhaelt stont dat sy ghemeent hadden de Bay van S. Lofie te bezeplen / als tusschen ons besloten was/maer waren so veel te laeg gekomen/ dat sy de Bay van Antongiel aen troffen en in-liepen / en haer daer weder van alles prepareerden dat noodig was / en daer daer eenige vande hare waren gestorven/onder anderen oock die boven-genoemd Willem Cornelisz. Schouten die sy daer begraven.

Op welcks oberlijden dit volgende vers gemaeckt is.

t'Wijl Schouten in dees Wer'lt, daer hy was op-gevoedt,
Geen rust en vond, maer staeg door inn'ge drift en lust,
In d'and're Werelt was, met 't lijf of met 't gemoet ;
't Is billick dat Hy dan in d'and're werelt rust
Van al sijn woelery. Rust dan, vermaerde Ziel,
In vreed', tot saligheyt ; doch soo u groote Geest
Niet kan beslooten zijn in d'engt van *Antongiel*
Soo reylt (gelijck ghy hier in 't leven onbevreesst,
Van 't Oost na 't *Westen* zeyld' door een *verborgen vaert*
De Son, een dag en nacht; verby in sijnen loop)
En stijgt oock boven Hem ten hooghen Hemel-waert,
En rust in d'eeuwige rust by *Godt* en d'*Heylige hoop*.

Hier was 't eynde van desen waerden *Man*. Dese brieven verhaelden boorde van haer weder-baren in 't particulier / hoe sy gestelt waren/ daer komende/ daer leggende/en hoe/en wanneer sy daer weder van daen schepden. *Naderhant* en is ser wpt haer noyt tijdinge gekomen/ so dat 't hier mede soude opgehouden hebben maer wpt *Portugijlen* en wpt *Portugael*, is noch jonger tijding van haer gekomen te weten/ hoe dat 't Schip Middelburg voornoemt / komende by 't Eylant *S. Helena* van twee *Kraecken* omcingelt worde/waer tegen het wackier slaegs was/ ende schoot eyndelijck de eene *Kraeck* in de bzant/de ander dat siende quam sijn machete te hulp om de bzant te wpten/die sy/ soo verhaelt wort/ wpt kregen/ maer alsoo die *Portugijlen* vrees de vooz dit *Krabbelen* van 't Eylant versterken te worden/ en alsoo de nacht aen quam/raeckten sy van *malkanderen*/en lieten *Middelburg* baren. Dit is de laetste tijdinge die van dit schip gekomen is/vermoede sy onder wegen gebleven of door dese slag met de *Kraecken* so veel gekregen hadden / dat sy daer van gesoncken zijn : men soude oock wel kunnen vermoeden/dat sy door gebreck van *virtualie* en *verberfinge* vergaen zijn/maer also sy aen de *Caep* hadden aen geleeft en haer daer *verberft*/so kan ick hier geen geloof in stellen. Het is hoe 't is/altijt is het een *beslagelijcke* sake dat sy niet te recht zijn gekomen/en verplicht my tot *ewige danckbaerheyt*/om dat *God* my/te weten/niet 't schip *Hollandia*, so *genadelijck* wpt sulcke *oogen-schijnelijcke* *perijckelen* gered en geholpen heeft. Bidde hem dat sijn goetheyt over my mach continueren/ van nu tot inder *ewigheyt*/Amen.

E Y N D E

JOUR.

JOURNAL

Van de Keyse ghedaen by den Commandeur Dirck
Albertsz. Raven, naer Groen-landt / in den Jaer 1639.

DEn 7 Mey / in 't Jaer 1639. ben ick Dirck Albertsz. Raven, voor Com-
mandeur met 't Schip Spitsberghen voor de E. Heeren Bewint-hebbe-
ren van de Groen-landtsche Compagnie / residerende tot Hoorn, upt
Tessel ghezeylt / in Compagnie van noch 2 Schepen van Hoorn, zijnde
Zee-visschers / en 2 Schepen van de Kamer van Harlinghen, een Zee-
visscher / ende een Capitael-Schip de Oranje-boom, daer Commandeur op was
Gale Hamkes, met een Zuidelycke Wint / stelden onse koers N. N. W.

Den 12 dito / scheyden onse twee Zee-Visschers / met de Zee-Visscher van Har-
lingen, benoorden Hit-landt van ons af: sy hielden noch al N. N. W. aen / en wy
net ons twee Capitael-schepen / te weten / Gale Hamkes, en wy / stelden onse koers
N. N. Oost / nae de kust van Spitsbergen, de windt noch al Zuidelyck.

Den 21 dito 's morgens / sagen wy het Landt van Spitsbergen, liepen Oost-
vaert over / hadden de windt Noorden. 's Achtermiddaeghs quamen wy teghen
t 's aen / wonden het wederom t' Zee van 't 's af / waren ontrent 12 mijlen van
t Landt / hadden de hooghte van 78 graden.

c

's Avondts

's Aboudts liep de windt Zuidelijck / setten onse coers doe N. N. W. aen / nae het Voor-landt toe / dat ontrent 18 mijlen van ons lagh / konden het effen sien.

Den 22 's morgens / de wint noch al Zuiden / ginghen met malkander noch al N. N. W. aen / sagent Zee-waert en na 't Lant toe / noch al 's / was goet weer / sagen 2 schepen van onderen op komen laberen / die wy ontrent middagh verspra-ken / waren twee Deensche Schepen / seiden ons dat 't beneden om de Doort noch al vol 's lagh / soo datse geen water sien konden / waer door wy te werck trocken / om neves dese twee Denen / en Gale Hamkes weder uyt 't 's te laberen / de windt begon hant over hant aen te nemen / so dat wy met Schobers-zeplen moesten zep-ten. Weynigh na de middagh sagen wy noch een Schip op ons af-komen / dat wy nader-hant vernamen / dat 't de Kamer van Delt toe-behoorde / waren doe onder ons vijf Schepen by een / en 't begon een geheele storm te waepen / met hol water.

's Aboudts quamen wy op de buyten kant van 't 's / was een hard weer / met Jacht-sneeuw vermengt / soo dat de Schepen niet aen de wint wilden wenden / en door de wint om konden wy niet komen / door de kleyne spatie tusschen ons en het 's / want wy de hwaertse waeren van onse Maekers / de 2 Deensche Schepen waren een snick achter uyt / dicht op de soom van 't 's / waer tegen de zee so geweld-ig slozde en brande / dat wy dickwils 't water en de soom van 't 's / niet en kon-den onderschepden met snee-jacht / liepen by de wint over W. Z. W. in Zee. 't Wa-ter gingh soo hol / en 't waepde soo / dat 't Galioen dickwils in Zee schoot / en het Plecht-anker in 't Water sleepte / soo geweldig lagh 't Schip op zijd. Wy hadden 't Schip (om te beter van achteren tot booren te komen) boben met zout bestryt / 't Schip was anders door de groote gladdigheyt niet wel te gebruiken. Hier wa-ren wy (als op een lagher wal) op 't 's beset / en door de groote Sneeuw-jacht was het ghesicht soo goet niet als wy wel wensten / elck deed' eventwel sijn best met uyt-sien / eenighe stonden boor / andere waren by de zeplen / die wy door de harde Wint niet wel regeeren konden / al-te-met waft loef an / dan / hou dzagent.

Den laetsten sagen wy een schos 's recht boor uyt / daer wy niet boben konden zeplen / en noch een ander in h boor uyt / daer wy niet benede om konden / eens deels om dat de soom van 't 's ons soo nae was / daer een geweldigh hol Water tegen aenstont : Anderdeels om dat het Schip so kort niet en soude konnen vallen / door dien de schossen so dicht an waren / hoopten derhalven tusschen beyden door te loo-pen. 't Schip lag / als verhaelt / geheel op zijd / en 't roer te loef waert aen hoort / de achter zeplen lagen los aen de windt / 't stont geweldig vreeselijck / want 't scheen onmogelijck dat 't Schip soo kort soude draegen / en de schos scheen of hy al boor de Boegh was / want daer was geen klaer gesicht / eventwel draepde 't Schip noch soo veel / dat de loef-waertse schos achter de focke rust onder water raecten / daer op dreeben wy datelijck tegen de hwaertse schos aen. Ich keeck terstont ober boort / achter uyt / maer in al dit stooten sagen wy geen spaenderen drijven / hoopten daer-om dat het noch soo veel noodt niet en had' / maer het openbaerden hem wel haest heel anders / want 't schip begon datelijck boor de snickon / 't welck een groote ver-baestheyt veroorsaecte onder ons / wy hielden terstont met lijlen inde Masten / hacten die om vord / 't Dolck setten de sloepen ober boort / daer / door de groote benautheyt geparst / soo veel Dolck intiel / dat sy genootsaecht waren af te stecken / en eben achter 't schip komende / sloegen de sloepen om / en verdoncken al-te-mael.

Het schoen als of het Schip met een veerd' na de gront soude geschooten heb-ben / soo haelden 't sijn neus boor onder. En hoe welder geen upthomst scheen / so-fochtmen evenwel de Doodt soo lang te ontvluchten als men kon / want vecke die liepen

achteren toe na de Companjen/ en eenige klommen op de Besaeng-mast / die oogen schijnelijck langst scheen te sullen boven blijven ; maer also 't getal aen de Besaeng-mast sich vermeerderde / so brack de selfe / en viel met 't Dolck in Zee/ de welke datelijck oock verdroncken.

Het water verspreyden sich ober 't geheele Schip/ doe quam 't met 't Dooz-schip weer wat op/maer 't viel stracks om/ bleef niet 't loef-boort ontrent 4 voet boven water leggen.

In dit op't zy vallen/verdroncken noch vele van die Maets/die na de ly toe vielen en met de Zee bestolpt werden/onder anderen een man die lang niet my gebaeten had/by quam by my/gaf my de hant/seyde/Commandeur heb ik u iets in eenige dingen mis daen/wilt gy my dat wel vergeven? Ick antwoorde/gy hebt my niet mis daen/en soder iets is/gaern bergeef ik 't u/ gelijk ick wil dat my oock gedaen wort. Daer op schepden hy van my/en seyde. Inder eeuwigheyt moeten wy malkander weer sien/want 't omvallen van 't schip brack onse propoosten. Hy verdronck als verhaelt/en ick raecte nevens veele op de zy van 't Schip. De meeste part die doe noch leefden/stonden voor by de Anckers op de zy van 't schip/ en ick stont by de groote Anst. Ick kond 't daer niet lang harden/begaf my daerom oock voor by de Anckers. De Zee liep te loef-waert so geweldig ober 't schip heen/met sulcken snee-jacht en koude/dat 't na menschen begriep onmogelijck scheen/om op 't schip/in 't leven te konnen blijven ; elke Zee die daer ober quam nam eenighe menschen weg/ nu 2. dan 3. somtijts 5. a 6. te gelijk/die datelijck door de Zee verstonden wierden/ 't welck een droevich aensien was/ te meer/ om dat wy die noch leefden/oock niet beter en verwachtten : hoe wel den mensch nimmermeer voor de doot verskert is/ so kan men in sulcken gelegentheyt zijnde/ sien hoe gedwee/ hoe nietig den mensch is/en welck een nauwe vier schaer sich in de herten openbaert/ 't bidden dat dickwils (sijnde byten noot) niet wyder als vande lippen komt/quam hier al een kenning dieper van daen / wy sagen malkander met bedroef de ooghen aen/gaben God de sake op. De twee Deensche schepen seilden doe verby ons/ ontrent anderhalf musquets schoot boven ons heen/ maer kosten ons niet helpen.

Vier een weynig geseten hebbende / seyde de Stierman tegen my / daer draeyt het Schip voor wint om/ 't welck geheel te verwonderen was/ want 't draeyde so kort met de geheele vleet van masten/ seylen en ander tuig / 't welck noch aen het schip vast was/dat een schip met al sijn voor-seylen/in 't seylen niet korter en eerder konde draeyen / was een merkelijcke bestieringe Gods / willende noch eenige by het leven behouden / want sonder dese omdraeyinge van 't Schip/ soude het mogelijck geen twee uren geduert hebben/oft souden altemael van 't Schip gespoelt geweest hebben. Hoewel wy in 't geheel gantsch geen uitkomst en sagen/ soo gaf het ons evenwel noch al eenige vertroosting / want wy konden voor het overspoelen van de Zee nu wat beter op 't Schip blijven / om dat de Zee eenighsins gebroken wierde/ op de kisten en ander goet dat onder 't Boevenet van daen quam spoelen/ als oock op de afgehontwen Masten/Rees en Seylen. Waren doen noch ontrent niet ons dertigen op 't wrack.

De andere vier Schepen sagen wy wel/maer sy konden ons niet helpen/hadden niet haer selven genoege te doen om 't perijckel te ontkomen. Sy liepen W. Z. W. in Zee/ met een Zuyen wint/ met jacht-snee / waren op de hoogte van 78 graden 40 minuten/ ontrent 9 mijlen byten Lant.

Des nachts scheen 't weer noch al aen te nemen/waeyden en stonden gheweldig. Wy hielden ons aen de touwen vast/haddent soo quaedt alst diende/om ons

op 't schip te houden/want 't water vloogh ons gheweldiglyc over 't Hoofst/ en was so hout dat 't niet te seggen is. Mer kan wel afmeten wat een mensch is met een nat lijf in sulcken Doof en sacht-snee/en sonder schuwel of verschut/ en sonder eenige aparentie van te sullen behouden worden. Wy achten die gene gelukkig die de doot gesmaecht hadden/baden den Heere/dat hy ons doch een korte doot wilde geven/seyden teghens malkander: onse andere Maets sijn vooz/ haer seijt is gesreden/hoe sullen wy noch aende doot komen. Als de Zee somtijts ons wat meer als gemeen over 't Hoofst storte/seyden wy: nu komt de Heer/ 't sal haest gedaen sijn/hy sal 't een eynde maken/en meer sulcke reden.

Den 23 dits 's morgens begon 't weer wat af te nemen/konden doe geen Scheepen sien/wy stonden en saten doe op de sijd van de soortynning van 't Companje/de zee spoelden ons gestadig om de beenen/wy trappelden en beweegden 't lijf so veel wy konden om ons wat in de warmte te houden/maer 't scheen onmogelijck/het vooz dat ons de voeten scheenen afte vriesen. Genige begaben haer (dooz dien het so lange duerde/ of dat de natuurlijke warmte in haer uytging) tot leggen/maer hadden veele geen uer gelegen/ of waren al doot/die schoben wy dan by ons van daen. Ick seyde tegen een dat hy so stil niet soude wesen/maer dat hy wat heen en weer soude lopen/hy antwoorde: Waer sal ick lopen/wy komen de doot doch niet ontgaen/wy moeten hier immer al blij ven/ ick seyde wederom: Of Godt 't noch versag/doe seyde hy: Ja God kan wel/maer (of hy seggen wilde) waer sijn de middelen daer dooz 't te weeg kan gebzacht worden. 't Was een bedzoef de sake/de Heer ist bekent hoe bang en benaeuwot dat wy waren/want na uytkomst van gebergh te worden te hoopen/scheen een dwaes heyt en een hope sonder hope.

Wenig tijts daer na/wierde de man daer ick de reden mede hadde/ oock van 't Schip afgeworpen; sommige in de welke noch eenig le ven was/maer 't belul niet hadden haer vast te houden/wierden al mee vande Zee van 't Schip afgesmeten/ als sy dan in 't water lagen/sagen wy dat sy haer noch verroerden.

Ick stont en hadde de groote schoot in de hant/ en wierde dooz een Zee-water mede van 't Schip gesmeten. Doe seyden de maets/ daer reyft de Commandeur oock heen. Maer 't belieft de de Heer noch niet/ hielt my vast/ lag maer met 't halve lijf in 't water/hadt noch soo veel kracht en couragie dat ick (met Godts hulpe) weder by onse maets quam/ sonder dat sy my hielpen.

Des middaegs beterden 't weer hoe langer hoe meer/ de wint noch als voozen/ al-te-met quammer een schots Ws by ons langhs drijven.

Na de middag scheen 't Schip noch lager te sincken/gingen daerom heen en sneden een grof tou dat te loef-waert in een Ancker stact met groote moeyten stueken/en stieten dat Ancker neven 't boeg-Ancker ober boort/sochten 't Schip daer dooz weer wat te doen rijssen/gelijck 't oock eenigsmits dede.

De Blinde Ra/met de Blind/hing noch aen de Boeg-spiet/die sneden wy van boven neer/en haelden hem op de sijd van 't Schip/rechten de Blinde Ra ober/en met noch een ander end van een balck/ tot twee masten/konden die bequaem setten/also op verscheyden plaetsen de bullingen tusschen de Berchouten waren uytgespoelt/maeckten van de Blind twee seplen/stelden die schrap/meenden dat het daer dooz wat ober soude schieten na Lant toe/maer en dede geen voozdeel.

Twee vande maets seyden tegē my/laet ons een blot maken/daer mee sal 't wat beter kommen gaen/ om Lant te krijghen; maer ick seyde teghen haer wilt ghy dat doen ghy moogt/ ick blijf daer ick ben. Wy waren doe wel 12 a 13 mijlen van 't Lant. Sy trocken evenwel met haer twee te werck/ om een blotjen te maken/

namen de Besaens roed' / en ick meen noch een stuck van een oude stengh / en noch wat ander Hout-werck / 't welck sy met Tou-werck meenden t'samen te binden / doch het ontdreef haer tot haer groot geluck / want souden anders wel haest een kort eynde ghehadt hebben.

Hoe wel het nu wat beter weer was / soo waren wy noch in grooter droef heydt als opt ; want wy hadden noch eten noch dinccken / en waren wel gheneghen tot slapen / maer en konden noch en dorsten ons niet meer legghen / want vrozen strack doodt ; droncken ons eyghen water. Gene van ons maets quam by my / en badt of hy wat van mijn water mochte hebben om sijn hert t'laven. Ick gaf hem wat / en hy dronck het. Een ander quam by my en badt of hy de vochtigheyt die in mijn baert hingh / die bevrozen was / mocht afdicken / 't welck ick hem toeliet. 't Herte brack my schier als ick het Volck ober sag / sloegh mijn oogen dickwils ten Hemel / hoopte noch al dat de Heer 't versien soude / hoe wel daer gheen hope toe en scheen.

Den 24 dito des mooghens / was het heel goet weer / wy saten en waren gheheel nacht en moedeloos / waren gheheel verworpen / vroz dat het knelde / dreven te met verder van Landt af. Dachte niet anders of souden daer soo sittende / met malkander gestorven hebben.

Ontrent de middagh siet onse Stierman op / en riep / een zepl / een zepl ! was beneden windt van ons / ontrent 2 mijlen / wendende af en aen / om dooz 't Hs te komen / willende na Landt toe. Hier scheen onse hope wederom te leven / om eenmael geberght te worden / daer toe (soo 't scheen) dat Godt oock de sake bestierde / want hadt hy daer dooz 't Hs komeen komeen / soo souden sy by ons niet ghekomen hebben / maer sagh daer gheen kans. De Commandeur in de Mars wesende / om na opening te sien / sagh te wint-waert op / en sagh ons drijven / meenende dat het een doode Walvis was : riep om de verre-kijker / die wiert hem gebrocht. Doe sagh hy strack dat 't geen Walvis was : riep / 't is gewis onse Admirael / die twee dagen te voozen by ons verongeluckte. Daer op klommen de maets by hopen aen de steng. Doe saghen sy dat wy twee Zeyltjes op 't wrack hadden opgherecht. Sy setten datelijck de Marsspels in 't top / laveerden opwaert aen / met alle vlijt na ons toe.

Wy met malkanderen op het Wrack sittende / sagen soo ons dochte aen alle teken / dat die van het Schip ons mosten in 't gesicht hebben / wy trocken te werck / en haelden het eene zeyltjen op en neer / op dat sy souden sien datter noch levendige menschen op het wrack waren / het welck sy in 't Schip met groote verwonderinge sagen / wy storten doen met ons allen onse ghebedt tot Godt / met sulcken blijchchap en eernst / dat 't mijn herte noch doorsuijt als ick daer aen gedencke / danckten en loofden hem vooz sijn groote genade / het was of wy met Daniel uyt de kuyt der Leeuwen / en met de drie Jongelinghen uyt den vperigen Oven verlost waren.

Het Schip ons naderende / saghen wy dat het de Oranje Boom van Harlingen was / daer Gale Hamkes Commandeur op was. Sy by ons komende / setten drie Sloepen uyt / haelden ons met ons twintigen van het wrack aen boozdt / soo veel waren wy noch in 't leven van 86 Man / die wy te voozen sterck hadden geweest / het kon met ons niet lang geduert hebben / want wy hadden ontrent 3. a 44. uren op 't wrack geseten / in sulcken bitteren koude / en hadden niet een drooghen draet aen 't lijf / sonder eten of dinccken / als ons eygen water als verhaelt / en sonder te komeen slapen. Sy setten ons datelijck met de voeten in warme pekel / want die waren gheheel doof bevrozen / en als in de pekel 't leven weer in de beenen begon te wercken / leden wy sulcke viemente pijn / dat 't onlijdelijck scheen / daer op brachten sy ons te koop om wat te rusten.

Onse Hooghbootsman, doe wy inde warme pekels geset worden / hadde gheen ge-
voel in sijn beenen / want 't Leven was daer uyt / 't welck droevigh was.

Den 25 dito quamen de andere drie Schepen die mede by ons waren / doen wy
ons Schip verlozen / by ons / waren al-te-mael op 't hooghste verwondert / als sy
ons overblijven verstonden / datter noch niemandt in 't leven was.

Gale Hamkes dede de andere Commandeurs elck met sijn Barbier aen sijn boort
komen / want hy was niet wel versien van een goede Barbier. De Barbiers aen
boort komende / visiteerden ons ter stont / en verbonden onse voeten / onse Hoogh-
bootsman, alsoo sijn voeten doot waren / sueden sy tot ontrent half-weeg de knien /
daer begon hy wat levens te voelen / want deed hem min of meer seer / de Mee-
sters resolveerden om hem 's anderen daegs sijn beenen beneden de knien af te set-
ten / doch meenden dat het wel eer met hem veranderen sou / gelijck 't oock dede :
want 's anderen daeghs / zijnde den 26 dito 's achter-middaghs is hy gestorven /
sprack niet een woort / storf al snuypende en snoeckende als of hy lag en sliep / eben
ghelijck als de Maets die te vozen op 't wyack van groote koude gestorven waren.

Den 27 dito / hebben sy onse Hooghbootsman over boort gheset / dicht voor de
West-bay, die noch vol is lagh / mosten daerom weder Zee kiezen. Ondertusschen
beterden het met ons hant over hant / quamen door Gods ghenade wederom tot
onse voorzighen gesontheydt / alleen dat een van de Maets een stuck van sijn groote
Coon verloor.

Den 4 Julij quamen wy in de West-bay, doe brachten de Sloepen van Gale
Hamkes ons aen onse Centen / daer wy ter stont te werck trocken / en maecten on-
se drie Sloepen ghereet / die wy 't voorgaende Jaer daer ghelaten hadden / met al
haer toe-behooren / daer mede wy naderhant noch drie Disschen vingen.

Den 26 dito quam onse eene Zee-Disscher by ons / inde Bay, met een goede par-
ty Speck.

Den 22 Augustus / is onse tweede Zee-Disscher oock by ons inde Bay gekomen /
met 't Schip vol Speck / daer over wy seer verblijdt waren / verdeelden doe ons
Volck op beyde Schepen / en maecten ghereedtschap om weder te vertrecken.

Den 30 dito / zijn wy van daer ghezeyt nae 't Vaderlandt.

Den 23 September / quamen in 't Vlie.

Den 24 dito / quamen wy voor Hoorn, de Heere zu gheloost en ghesesen / voor
sijn ghenade / die hy over ons in sulcken ooghen-schijnelijcken perijckel bewesen
heeft. De Heere geef dat wy dit voortaan met een heyligh leven danckbaerlijck er-
kennen : A M E N.

E Y N D E.

Volghen noch eenighe Avontuerlijke en ghedenck- waardighe Geschiedenissen.

Kort verhael uyt het Journael van de Persoonen die op Spitsberghen in het
overwinteren ghestorven zijn, Anno 1634.

N dat in 't Jaer 1633. op Spitsbergen, als oock aen 't Eplant Mauritius, om te
overwinteren waren ghelaten op yder 7 Man / soo hadden de Schepen 't na-
volghen

Eenige gedenckwaerdige geschiedenissen. 67

volghende jaer van 1634. wederom last van de Ed. Heeren van de Gzoenlantische Compagnie/ om wederom de oude afghelost hebbende/ 7 Man op yder te laten/ te weten bywillighe/ waer toe haer gewilligh verscheyden Personen presenteerden. Siende dat de 7 op Spitsbergen waren in goede gesontheit overgebleven/ soo hebben de Commandeurs daer weder 7 andere uptghekosen/ om aldaer weder te overwinteren/ met namen: Andries Jansz van Middelburg, Cornelis Thijlsz van Rotterdam, Jeroen Carcoen van Delfs-haven, 'tHebbe Jellis uyt Vrielandt, Claes Florisz. van Hoorn, Adriaen Jansz. van Delft, Fetje Ottes uyt Vrielandt. Welcke personen (na dat zy nae het behooren/ van alles versien waren/ wat tot het overwinteren noodigh was/ van spijs/ dranck en Medicinale drancken en krupden) aen Landt zijn gelaten/ en hebben van al haer wederbaren Daghregister gehouden/ 't welck ick om veel onnoodighen reden te vermijden van weer en winden/ niet in 't geheel wil volgen/ maer alleen 't vooznaemse daer upt nemen/ tot die tijt toe dat zy hebben op gehouden te schrijven of haer overlijden.

Den 11 September 1634. gingen de schepen van daer na Patria, die zy geluck op de Neys wenschten. Daer blyvende/ sagen verscheyden Walvisschen/ waren oock dickwils doende om die te schieten/maer konden niet vangen; sochten oock blytig na groente/ Keen/ Dossen of Beeren/ maer konden niet bekomen.

Den 20 of 21 October/ verliet haer de Son.

Den 24 November begoft de Scheurbuyck sich onder haer te openbaren/ waer dooz zy blytig uyt sagen na verbersinge van groente/ Beeren of Dossen/maer konden niet opdoen/ tot haer groote droefheyt/ dan zy troosten haer onder malkander/ dat Godt haer groente en verbersinghe wesen sou/ en dat hy 't versien sou.

Den 2 December nam Claes Florisz. een dranck in teghen de Scheurbuyck/ en sy setten een val om Dossen te vanghen.

Den 11 dito/ nam Jeroen Carcoen oock een dranck in vooz de Scheurbuyck/ en begommen elck apart te eten ende te drincken/ om dat de eene meer niet de Scheurbuyck ghequelt was dan de andere; sochten alle dagen na verbersingh/ dan vonden niet. Bevalen haer alsoo in Gods handt.

Den 12 dito nam Cornelis Thijlsz. oock een dranck in vooz de Scheurbuyck.

Den 23 December sagen sy den eerste Beer/ so de Kock water upt goot stont hy vooz 't Venster/ maer gerucht hoorzende steldent op de loop/ sy hem siende/ waren soo blyd/ als of sy hem al in haer tent hadden/ zy volgden hem na met twee Lantaernen/ maer konden hem niet krijgen/ hoewel zy hem wel van nooden hadden/ om van de siecken/ ja van haer alle ge-eten te worden tot verbersching/ want niemant van haer allen was sonder pijn. Schreven/ wilt niet beter worden/ so zijn wy altemael doot eer de Schepen hier komen/ dan God weet wat ons van nooden is.

Den 25 December/ nam Cornelis Thijlsz. nock een dranck in vooz de Scheurbuyck/ want het was niet hem heel qualijck gestelt.

Den 14 Januarij/ 1635. sturf Adriaen Jansz. van Delft, zijnde de eerste van haer sevenen/ doch de andere waren doe oock altemael vol pijn en heel sieck.

Den 15 dito/ sturf Fetje Ottes.

Den 17 dito/ sturf Cornelis Thijlsz. op welke zy haer meeste hoop wel ghestelt hadden naest Godt/ vooz welke drie overledenen maechten sy noch kisten/ daer sy haer in leyden/ hoewel sy qualijck de macht hadden/ en wierden alle daghen noch erger.

Den 28 dito/ sagen zy de eerste Dog/ doch konden hem niet krijgen.

Den 29 dito/ doodden sy haer roode Vlislinger Hout/ daer van zy 's avonts aten.

Den 7 Februarij vingen sy de eerste Vos / daer in sy seer verblijft waren / maer mochte weping helpen / waren al-te-seer verworden. Sagen doe ook veel Beeren / ja somtijts wel 3.4.6.10. a 12. teffens / maer sy hadden de macht niet om een roer af te schieten / en of sy al getrest hadden / om haer na te loopen / want konden de eene voer den ander niet setten / noch geen Broot bijten / hadden vreeselijck pijn in de leden en 't lijf / en hoe quader weer hoe slimmer; de eene spaog bloet; de ander losde bloet door de stoelgang / Ieroen Carcoen was de sterckste noch / die haelden altemet noch wat kolen om vper aen te leggen.

Den 23 dito lagen sy meest plat te Krop / gaben het op in Godes hant.

Den 24 sagen sy de Sonne weder / daer over sy God loof den / want sy hem t'severt den 20 of 21 October des voorszeden Jaers niet gesien hadden.

Den 26 sijnde de laetste dag dat sy gheschreven hebben / waer na sy na ooghenmercken niet lang geleest hebben / schryven wy aldus: Wy leggen met ons vieren / die noch in 't leven sijn / plat te Krop / wy souden wel eten / wasser een soo kloeck dat hy uyt sijn Krop komen konde om vper aen te legghen / wy konnen ons niet roeren van pijn / wy bidden Godt niet ghebonwen handen / dat hy ons uyt dese benaude Werelt verlossen wil / alst hem belieft soo sijn wy gereet / want wy moghen het dus niet langer harden sonder eten of vper / en wy konnen malkander niet helpen / elck moet sijn eygen last dragen.

De Schepen 't navolgende jaer 1635. daer weder komende / bonden sy haer altemael doot leggen / haer Tent hadden sy van binnen wel vast toe gemaect / om voer Beeren of anders bevizt te sijn / en also 't de Tent van Middelburg was / soo braken sy die voer ons aen Lant quamen de achterdeur / en een Backer klonn daer in / en liep over de Solder / daer noch eenighe stukken vande voornoemde Hondt te droogen hingen / en klom de trap in 't victuali vertreck weer neer: en also 't doncker was trat hy op een doode Hont (want sy hadden twee honden gehat) die daer voer de trap leggende / gestorven was. Doe deed hy de binne-deur op en liep by dupstee na de voer-deur toe om die op te doen / maer onder wegen liep hy tegen de dooden aen. De deur geopent wesende / saghen sy haer daer leggen / drie stonden in kisten / Claes Florisz en noch een / lagen elck in een kieb doot / en de andere twee lagen midden op de vloer op eenighe seplen en ander goet / hadden de knien by na teghen de kin getrocken / so krom waren sy gestorven / sy maecten kisten tot de vier / en begroeben haer nevens de andere drie in 't snee / also daer noch door de groote koud geen andere gelegentheit was ; maer naderhant doe 't snee begon te smelten / en 't Lant begoft bloot te komen / begroeben syse met Nerde 't best dat sy konden / alle seben aen malkanders sijde / leyden steenen op haer kisten / om dat sy van 't Wilt niet verscheurt souden worden / naderhant en isser geen meer volck op Spitsbergen gebleven om te overwinteren.

Een Ander.

In 't Jaer 1633. also den Commandeur Dirck Albertsz Raven, doe met een Schip nevens andere voer de E. E. Heeren Belwinthebbers van de Groenlandtsche Compagnie / aen Mauritius of Jan Mayen Eplant lag / om Walvisschen te vangen / so geschieden daer een sake aenmerkens waerdig / en was als volgt: Den 17 Junij is daer een van de voorsz. Commandeurs Sloepen by 't Lant langs varende / door een schielijck grijp-wint die over 't Lant quam vallen / omgeslagen met 6. Man / den eenen sijnde een Brootzman ghenaemt Thijs Syvertz van Enckhuysen ; alsoo hy wel swemmen kon / nam 't epnt vande lijn en s'woon daer mede na Lant toe / dat ont

omtrent een kleyn Musquets-schoot ver was / de andere souden hem hot bieren / en de lijn onder de Sloep van daen redden / maer hy ontrent ter halver weegh gewommen wesende / kon niet voortkomen met de Lijn / also die niet en wilde schaken / wrom daerom wederom aende Sloep / die te met t' Zee waert in dreef / doe verzonck nu den een / dan de ander / onder anderen ook een gau Harponier Claes Leuter genaemt / was van Schagen, Thijs Syvertsz. hiel 't alleen op de Sloep / soude doe wel na lant toe gewilt hebben / maer was te ver om dat in sulcken koude alst daer was te bes wemmen / dreef / als verhaelt / van Eplant af / t' Zee waert in. Hy liep en trappelden om de warmte op de Sloep / maer en dorste noch kost niet slapen. Des anderen daeghs zijnde den 18. dito / is den Commandeur Adriaen Minnen van Rotterdam met een Sloep uyt de Bay geroeyt / om pets te halen of te zoeken. Wintten komende / sagh hy t' Zee waerts pets drijven / so hem dochte / gelijk het oock was / roeyde daer nae toe / dat naderende / derf hy sin ooghen qualijck vertrouwen / want daer een mensch te sien docht hem een droom te wesen / quamen daer by / saghen hem op de Sloep heen en weer wandelen / sin gesicht was al gebroken / t' hooft scheen hem licht te wesen / want doen sy hem daer af wilden halen / sag hy seer wilt / en seyde : Wat wilt ghy my quaet doen ? Sy namen hem in haer Sloep / hadde ontrent 7. a 28. uren op de Sloep geweest / nat en kout / sonder eten / sonder dinccken of slapen / en hadde de andere vijf man vooz sin oogen sien sterben / sin boeten waren seer bevrozen ofte bekleumt / zy brachten hem by den Commandeur Dirck Albertsz Raven inde Cent / ten sou (oogenschiynelijck) niet lang met hem geuert hebben. Daer worden een groot vyer aengeleyt / en setten hem daer vooz / den Commandeur trock hem een schoon hembt en andere drooghe kleeren aen / en ontrent een uur daer na gaven sy hem een weynig te dinccken en te eten / leyden hem doe warm te kon / daer hy een wijstijts ruste / en naderhandt quam hy weder tot sin vorzige gesontheyt.

Een Ander.

En seker Schipper van Hoorn, genaemt Pieter Jansz Pickman, (eenige Jaren oberleden / sin vaert meest hebbende op Yrlant, Schoelant en die gewesten / by belen wel bekend dooz sin practijck van t' geschut te Dissen op de kust van Yerlandt vande gebleven Spaensche Schepen van t' Jaer 1588.) ist gebeurt so hy met een Schip vol Deelen van Dronten uyt Noorwegen quam in t' jaer 1616. dat hy in sin vaer-water na Yerlandt varende met een groote calmte of stilte verviel by een grote Klip of kleyn Eplantje / en also sy dooz de stroom vast na de Klip toe dreeven / vreesden zy daer op te drijven / waren derhalven genootsaecht de boot uyt te setten / en t' Schip voort te boegseeren / om also de selve nis te drijven. Doeren oock aen de selve Klip om Eperen / maer daer aen komende / komt daer een Man vooz den dagh / waer dooz zy altemael seer verbaest inde boot vielen en al schoon de Man geweldig riep en wenchte / roeyden weder na boort / setten de boot weder in t' schip / vreesden dat daer eenighe banditen of roovers op waren / verlangden seer na wint / ondertusschen setten haer de stroom so geweldig na de Klip toe / dat sy de boot weder moesten uytsetten / en boegseerden t' schip vande Klip af / de Man die sy op de Klip gesien hadden / stont vast en wps de en wenchte / bewijsende dooz waerschiynelijcke tepkenen / verlegen te wesen / viel op sin knien / de handen te samen naer haer toe. Sy onder mallkander beraetslaegden wat sy souden doen / of sy daer na toe souden varen of niet / ende alsoo sy verscheyden swarigheden vreesden / waren naest van voornemen daer niet heen te roepen / ondertusschen wps de / wenchte en bad de self-

de Man / en dee al wat moghelijck was / om hulpe. Sy eyndelijck dooz de groote waerschijnelijckheit en mededoogen overwommen sijnde / roeyden daer na toe / quamen by de klip / maer kosten dooz de groote stepte daer niet aenkomen / den Man wenchte en sey / dat sy aen de andere kant souden roeyen / daer was het lager / het welck sy deden / quamen daer aen / en by hem / hy viel booz haer neer / daer dacht haer 't herte te byken dooz medelijden / siende daer een Mensch soo ruyg en ongedaen / dat 't schier geen mensch en geleek / was by na s wart van hunger / koud en ongemack / was so ingeballen en mager / dat tusschen hem en de doodt niet veel onderscheyt en was. Sy sagen daer geen of weynig schuypl-plaets om een Mensch booz regen / koud of hitte te beschermen / daer en was lof noch gras op / was enkel steen / daer waren eenige boztjes of stucken van Lupken tegen malkander aengheset / daer hy tusschen kroop als hy hadde willen slapen. Sy namen hem in de Boot / boeren met hem aen boort / zijnde in 't ondergaen van de Son / en datelijck quammer een doozgaende koelte / daer verschickte elck ober de ongedaenheit van desen Man / was een Schots of Engelsman / sy draegden hem / hoe hy daer opgekomen was / en hoe / en hoe lang hy hem daer op onthouden hadde ? Doe begoft hy haer sijn ellende te verhalen / en seyde : Het is ontrent een jaer geleden dat ick met een Beer-berck van Engelant na Dublin in Yerland soude varen / dat een Fransche Zecroober ons nam en plunderden / en hiel ons eenige dagen by hem / wy baden en versochten met alle beleeftheit onse ontslaginge / maer kost daer toe niet resolveren / eyndelijck stacker geweldige storm en onweder op / en also die lang aenhiel / so liet hy ons eyndelijck varen / of veel liever drijven / dewyl het geen vaerbaer weer en was / sagen gestadig de doot booz onse oogen / hadden doe liever in sijn Scheepken geweest / als so met onse Bercken het gewelt des Zees overgegeven te wesen / dzeven allenskens tusschen Schotlant en Yerland dooz / na de ruyme Zee / op Gods genade / qualijck versien van alle nootduyst / eyndelijck (geen reeckening gemaect hebbend' / als 't samen dooz de Zee verslonden te worden) geraecten wy aen dese klip / onse Berck of scheepken stiet stucken / wy geraecten met ons beyden / also wy maer met ons twee waren / te land' / en de plaets oversiende / oock om dat wy niet gebergt hadden / dachten dat wy gelukkig souden geweest hebben / soo wy dooz de Zee ons leven ge-eyndigt hadden. Hier was goede raedt met ons diet / stonden en saghen malkander bedroeft aen / hadden te drincken noch te eten / noch sagen geen middel om eenmael daer van te komen / eventwel haelden wy noch eenige planckjes en stucken houts van ons gebroocken Schipken op de klip / stelden die tegen malkander aen (gelijck op die nu noch gesien hebt) om een schuypl te hebben. Wy vinghen eenige Meuwen / die pluckten wy / en mijn Wacker hadd' een Mes daer vilden wy die mede / droogden die wat inde Son of Wint / en aten die so raen op. Met de dranck hadden wy 't quaest / hadden diekwils in verscheyden dagen geen vers Water / maer alst regende / so bleef 't water inde kuylen en grippels vande klip staen / en dat was onse dranck : maer also de klip kleyen was / gebeurden het vaeck / alst wat stormde of waeyde / dat het water ober de gantsche klip heen stooft / 't welck 't water dat in de grippels stont / so brack maeckte / dat 't onbequaem om te drincken was. Daer quamen altemet eenige Zee Robben op de klip / deden groote vlijt om een of eenige daer van te dooden / om soo wat boozraet tegen de winter te hebben / maer also wy gheen weer of gereetschap hadden / moesten wy diekwils daer van booz-loopen / so geweldig quamen de ouden op ons toe setten / eyndelijck sloegen wy daer noch eenige van doot / die wy oock vilden en met onse Mes ontweyden / ende lieten die van ghelijcken in de Wint of Son wat

zoogen/om die wat te sparen/en oock om dat 't ons beter te eten was. Hoewel wy
 maer in sulcken droefheyt waren/ dat 't ons verdroot langer te leven/ so was 't doe
 noch blytſchap en vuyloft/ hebbende doe noch gefelſchay/ heul en trooft aen mal-
 kanderen/by dat 't daer na met my wiert/ want doe wy ontrēt ſes wecken daer op
 reweeft waren/doe verloor ick mijn macher/'t welk mijn droefheyt en pijn ſo ver-
 ubbelde/dat ick van weemoedigheyt en verbaeſtſheyt meende t'ſterben. Hier ſtont
 ick alleen/ yder kan wel dencken (al en ſeyd' ick niet) hoe ick te moed' waer / dooz
 vanhoop en vertwijffelingē my in Zee te werpen/ dat en leet mijn gemoet niet/en
 mijn kromp my van den Hemel opgelept te dragen/ ſcheen onmogelyck/ nu ſchrey-
 en ick dat ick in tranen dacht te ſmelten/ dan ſuchten ick / dat my de ziele ſcheen
 ypt 't lijs te varen/ maer wat waſt / niemant en hoorde my ; maer nu bevind' ick
 dat Godt my verhoort heeft. De Schipper vragden hem onder alle / hoe hy ſijn
 Wacker verloor/ ja / ſeyde hy/ dat en weet ick niet / dooz ſieckte is hy niet geſto-
 ren/des Avonts waren wy noch by mallkanderen/en des Morgens miſt ick hem/
 en heb hem noyt meer geſien / of hy dooz miſmoedigheyt hem ſelven als hopeloos
 verdroncken heeft/ dan of hy/ droomende/ of anders onnooſel verongeluckt is/ en
 weet ick niet/ maer mijn naeſte vermoeden is / dat hy was gegaen om Eperen te
 oecken / die aen de ſtepte van de Klippen in reeten en ſcheuren van de Meenwen
 vorden gelept/en dat hy onverhoets van boven neer is gevallen. Het Mes hat hy
 op hem/ doe was ick geheel verlegen/ want ick kon geen Hobben (dat mijn meeſte
 oft was) noch Meenwen toemaken om te eten. Armoede ſeytmē ſoeckt liſt/ ick
 lopte een Spijcker ypt een van de geberghde houten / en die ſleep ick dooz veel en
 eenigvuldig ſlijpen ſchery/ waer mede ick my doe koſt behelpen. Op die maniere
 heb ick van die tijt af geleest/ met veel kommer / hertſeer en lyden ruim elf maen-
 en lang. Vergangen Winter had ick 't ſo quaet alſt diende/om 't leven te houden/
 want de meeſten tijt lag ick op de Klip / als oock een groot deel van mijn tentje /
 net ſnee bedeckt/ waer dooz ick belet worde om Hobben en Meenwen te vangen/
 ick ſtack na veel lyden en practiſeerens een ſtockjen boven ypt mijn tentje/ met een
 luchjen ſpeck van de Hobben/ daer aen vaſt gebonden / daer op gingen de Meen-
 wen ſitten / en ick ſtack mijn hant van onderen / onder de ſnee van daen / greep
 maer / plucktenſe / en atſe / kreeg ter nauwer noot ſo veel dat ick 't leven behouden
 heb. Dooz deſen hadde ick noch wel eenige hope gehad / dat Godt noch wel middel
 oude ſchaffen/ om my daer af te helpen/ maer dewijl 't ſo lang dierde / gaf ick de
 hoop op / maeckte rekening om daer mijn leven te eyndigen / en nu heeft Godt u
 hier gevoert om my te verloſſen/ waer vooz ick hem eeuwigh loben en prijſen ſal.

In 't Schip weſende/ ſpys den sy hem een weynig tſeffens/ vrees den dat hy an-
 ders eten ſou/ dat 't hem qualijck bequam/ was geweldig Zeeſieck/'t ſcheen of de
 Man ſterben ſou/ brachten hem te Derij in Yerlant aen Landt/ daer hy / na dat de
 ſake ruchtbaer was geworden/ veel ſchenckagien kreeg / en alſoo de Schipper ſijn
 waren daer niet wel en wilden gelden/ ſoo zeylde hy na Dubling, daer legghende /
 quam de Man van Derij tot Dubling over Landt reysen / ſprack de Schipper daer
 noch aen / en na dupsent bedanckinge ſcheyden hy van hem/ en reys den na hups/
 was een Man van ontrent tuſſchen de dertig en veertig Jaren.

Aen den Leſer.

3 Eminde Leſer, deſe Hiſtorie had ick inde voorgaende drucken in eenighe deelen wat anders gheſtelt, het
 welck om dat ick op die tijt gheen beter onderrechingē van de ſaeck en hadde, maer alſoo ick naderhandt
 en perſoon gheſproken heb, woonende tot Hoorn, ghenaeamt Dirck Claeſz. die deſe Man ſelfs mede van de
 Klip heeft helpen halen, ſoo heb ick niet konnen na laten ſijne veltellingh hier in oock meeſt te volghen, al-
 es tot liefde der waerheyt.

Een

Een ander.

T Is eenighe Jaren geleden/ ghebeurt (soo eenighe Schepen van de Oost-Indische Compagnie uyt Oost-Indien komende/ en leggende aen 't Eylandt S. Helena, waer onder oock een Schip was van Hoorn,) dat een man om sijn quade fauten in 't afscheyden van de Schepen aen het Landt worde gheset/ en dewijl daer gheen volck op en woont/ scheent (als aen sijn nabolghende daet blijkt) dat hy daer niet dorste blijven/ want hy siende dat de Schepen t'zepl ginghen (bestaet een sake die mijns oordeels niet een van de minste is/ waer ober de verwondering der Menschen dickwils wert uytgelockt) gaet en graeft een Graf/ van een vergraven Lijck/ op/ die van een van de Schepen ghestorven en aldaer begraven was/ breekt de kist op/ haelter 't Lijck uyt/ neemt de kist en brengh hem te water/ gater in sitten/ en roept met een schop ofte een ander stuck hout/ de Schepen na; maer soude weynigh gheholpen hebben/ 't en waer dat een groote stilte waer gekomen/ die de Schepen by na dede stil leggen/ ondertuschen schept hy al aen wat hy kon/ achter-haelt de Schepen ontrent anderhalf myl van 't Eylandt/ die van de Schepen hem siende/ verwonderden haer alle/ van dit stout bestaen van desen Man/ te meer alsoo hy noch niet seker kan zijn/ of hy (als hy al aen de Schepen waer gekomen) in genaden soude aen ghenomen worden; men pleegde raedt wat men met hem doen sou/ hem weder om senden/ of hem weer in 't Schip te nemen/ en dooz-voorz-bidden en andere beweegh-reden wierden hy weder oberghenomen in 't Schip van Hoorn, uyt 't welke hy was geset/ boozwaer een gheluckige uyt-koomst van sulcke reuckeloos bestaen. Dese gheschiedenis is my dooz een van de Hoofst-participanten van de Oost-Indische Compagnie verhaelt/ die dese Man heel wel gekent/ en hem daer na tot Hoorn dickwils gesproken heeft.

Een ander.

In 't Jaer 1645. ist ghebeurt/ dat 4 Slaven/ varende op een Turchse Boover van Alier, met malkander beraetslaegden hoe sy op de een of ander manier haer vyphedt mochten verkrijghen met de vlucht/ en nae veel oberlegghs soo resolbeerden sy een Schuyptjen te maken/ als sy tot Alier weder souden ghekomen zijn/ en alsoo eene van haer een Timmerman was/ die van Hoorn was/ ghenaemt Pieter Claessen, maecten hy in Zee wesende/ daer al eenighe booz-bereydingh toe/ van knietjes en andere steundertjes om de self de in het maecken van 't Schuyptjen dan veerdigh te hebben/ den Turcksen Capiteyn vzaegghden hem dickwils wat hy maecten/ en wat hy daer mee wilde doen/ waer op hy hem veynsde als of hy die tot behoef van de Scheeps-boot maecte/ op booz-raet/ maer was wel op booz-raet/ maer tot een geheel ander eynde/ als de Capiteyn hem dooz haer tieden liet onderrechten/ nu tot Alier ghekomen wesende/ beghonnen sy op een nacht haer vooznemen in 't werck te stellen/ sloopten 5 deelen van de broot-kamer/ waer van sy twee tot de bodem leyden/ en aen elke zijd een deel op sijn kant/ tot de boozden/ en aen de enden van gelijcken/ waer dooz sy een schuyptjen in maniere als een troch vierkant t'samen stelden/ met de knietjes en ander goet (dat sy als verhaelt gereet hadden gemaect/) daer in/ de een wermde pick/ de ander sneet de Bult-sack aen riemen/ die boegghden zy in plaets van werck/ tusschen de naeden/ en daer op ghepeecht/ waer dooz het ten naesten by dicht waer/ brachten 't te water/ en als sijder souden in treden lagh 't soo diep van twee Man/ dat de ander twee daer niet in en dorsten/ om daer mede in soo een hol water te steken/ waer op de vooznoemde timmerman

nerman van Hoorn, met noch een Engelsman, haer met haer twee in Zee bega-
 ven/ vertrouwende op Gods genaden/ onder wiens bescherminge sy haer stelden/
 al dit werck hadden sy gedaen/ eer dat het dagh wiert / sy hadden twee riemen by
 haer/ en een kleyn zeyltjen/ met eenigh broot en water/ doch gheen Compas noch
 roog/ in Zee wesende/ liep haer een storm/ waer door sy geheel verlegghen waren /
 want de boorden waren so laeg/ dat 't Water daer gestadig oberheen vloog/ waer
 door sy in groot perijckel waren om te sincken/ hoos den so veel uyt als sy konden/
 letent voor wind heen gaen / niet wetende waer heen / leden geweldig veel / uyt
 dorst sake dat sy niet dorsten slapen/ of konden door 't perijckel geparst wesende/ want
 aten met de beenen gestaeg in 't water/ haer brood wiert oock heel nat/ waer door
 t na 't eten/ grooten dorst verweecten/ en sy waren van vers Water niet wel ver-
 sien/ eyndelijck quamen sy op een nacht by Landt / waer tegen de Zee geweldigh
 ten brande / vrees den daer te blijven door schip breuck/ doch quamen noch behou-
 den aen lant/ wesen de noch aende Barbarische kunst/ sochten daer met der haest ee-
 nige houtjes/ voegden die by de boorden op/ met eenighe stucken van de Bultsack
 daer tusschen/ om de Zee wat beter uyt te keeren. De Mooren wierden haer ten
 aetsten wijs/ en hadden sy niet op haer hoede geweest/ en waren van 't Landt af
 gesteken/ souden van de Mooren gevangen of doodt geslagen zijn gheweest/ maer
 sy stacken weer t' Zee/ deden soo veel als sy konden om wegh te spoeden / om een-
 mael in 't Christen lant te komen/ doch windt en weer was haer soo dienstig niet/
 of sy leden noch veel armoedt/ want haer water raecten op/ leden grooten dorst/
 de Engelsman was geweldigh slacu en kleynmoedig / scheen niet langher aen te
 noghen/ des nachts was het gestaegh of sy met haer drien waren / seuden dick-
 wils teghen malkander : wy zijn immers maer met ons twee/ en wy schijnen ge-
 stadig met ons drien te zijn / wy sien immer niemandt/ troosten haer gestadig on-
 der malkander dat Godt alles noch wel ten besten sou schicken / namen dese in-
 beelding van een derde niet voor quaet / dachten aen den geleeder van Tobias /
 waer van sy de vruchten eyndelijck noch vernamen/ want op 't tijde wesende van
 de dorst niet langer te kominen liden / quamen zy door een groote meenighste Zee
 schilt-padden/ waer van zy eenige grepen/ daer van sy 't bloet droncken en 't vlees
 aten/ doch meest quelden haer de dorst/ so dat sy hier door ten deele verquickt wier-
 den/ gestadig 't bloet van de schilt-padden drinckende/ quamen eyndelijck na veel
 geleden ongemack en gebaer te Lande/ by de Caep de S. Martijn in een Stadjen by
 Alicanten, hebbende onder weeg geweest tien etmael / doch eer sy noch aen Landt
 quamen/ en die van 't Lant haer in 't gesicht kregen/ roepden die van 't Lant haer
 te gemoet/ namen haer ober in haer Schuyt/ sleepten dit wonderlijke Scheepken/
 soo 't anders een Scheepjen mach genaemt zijn / achter aen / brachten haer in de
 Stadt/ spijf den haer met Wijn en Broot/ met een groote toeloop van menschen /
 een yder sich op 't hooghste verwonderende / ober dit haer bestaen/ het Schuytjen
 wierde tot een eeuwige gedachtenisse in de Kerck op gehangen/ en sy danckten en
 loofden God / met hart en mont/ voor sijn Daderlijcke goedigheyt/ ober haer ge-
 pleegt/ reys den met vrolijckheyt na huyg/ Pieter Claesz. quam in de May maent
 1645. tot Hoorn t' huyg/ tot groote brengh van alle sijn vrienden.

Een ander.

T Is by veele wel bekend/ dat alle Somers veel Schepen / soo van Engelsche,
 Hollanders, Deenen en andere/ na Groenlandt, Spitsberghen en die ghewesten
 varen om Walvisschen te vangen/ en alsoo het onder een onaenghenaem Climaet

geschiet / so ist oock veel rampen / swarigheden en ongelucken onderwoopen / ghe-
 lijck de erbarenthept dat meer als al te veel te kennen geeft; onder veel andere (om
 gheen oude saken op te halen) kan dese navolghende geschiedenis daer volkomen
 blijck van geben: Want 't is in 't jaer 1646. gebuert / dat onder andere oock eeni-
 ghe Schepen van Hoorn derwaerts voeren / waer by oock een Galjoot was / daer
 eenen Jan Cornelisz van Munnicky Commandeur op was / wegens de Heeren Be-
 wint-hebberen van de Gzoenlandtsche Compagnie tot Hoorn residerende; Dit
 Galjoot is in gheselschap van Jacob Stevensz. Commandeur op 't Capitael-schip
 van Hoorn, den 6. May upt Cessel gebaren / 't Galjoot quam den 3. Junij by het
 Lant van Spitsbergen, meenden / nebens een Amsterdammier Bootje / de Bay in te
 loopen / maer 't *W*s dreef so geweldig by 't Landt af / en aen / dat sy genootsaecht
 waren Zee te houden / eyndelelijk na dat sy veerthien dagen door 't *W*s af en aen ge-
 s wuorden hadden / hebbende ondertusschen twee Disschen gevangen / quamen sy in
 de Bay, doch de gevangen Disschen laghen noch buyten de Bay in Zee / en alsoo sy
 vreesden de Disschen te sullen verliezen door den schielijken *W*s gang / die sy ge waer
 wierden / sonden sy de Sloep na buyten / om met alle mogelijcke wijt de Disschen
 te bergen / en terwyle sy hier mede besig waren en vaste heen en weer roepden / soo
 sien sy verre van haer t' Zee op een schos *W*s eenighe wittigheyt blincken en bewe-
 ghen / maectender onder malckander een Beer af (die daer meest wit zijn) eenen
 Harponier Ellert Janz. van Ooster-blocker / mede in de sloep wesende stemt daer
 na toe te roepen / 't welck gevolgt wierde / maer naderende sien sy dat die wittig-
 heyt een witte Bolckvanger was / daer een Man mede stont en weys de / een tre-
 ken van hulpsoecking / roepden daer op aen de voozoemde schos *W*s / waer op sy
 tot haer alder verwonderinge / vier lebendige menschen bonden / en een doode / wa-
 ren Engelse, vielen vooz de Hollanders upt de Sloep op haer knien neer / niet weten-
 de van groote blijtschap wat sy tot danckbaerheyt aen haer betoonen souden / sy
 wierden in de Sloep genomen en na de Bay gebracht / die van 't Galjoot vzaegden
 haer hoe sy daer op gekomen waren / doch eer ick verhael wat sy tot antwoort ga-
 ven / so moet ick eerst een wepnig seggen wat lijf-berging sy op het *W*s gemaect
 hadden / want bloot op 't *W*s te staen / sonde onmogelijck gheweest hebben om soo
 lang te leven / ten aensien van de koud / hagel en snee / die alle dagen daer seer streng
 en oberbloedig was / sy hadden met een byl / een groote kuyt in 't *W*s gehouwen /
 en de stucken en spranckelen / die sy upt hieuwen / stapelden sy rontom de kant van
 de kuyt als een boort / om de wint en jacht-snee een wepnig te beter te ontschuy-
 len / op die maniere hadden sy haer in die kuyt by malckanderen onthouden. Sy
 sepden dat sy den derden Junij / zijnde de dagh dat wy eerst vooz de Bay quamen /
 veerthien of vijftien dagen geleden wesende / haer schip hadden verlozen / en wa-
 ren met haer twee-en-veertig Mannen op de schos geweest / hadden eenige victu-
 ali by haer upt het Schip ghebergt / met een Sloep / en eenigh ander gereetschap /
 haer Commandeur siende dat 't daer op 't *W*s vooz haer niet te harden en was / re-
 solveerde om / waert mogelijck / op 't lant te sien te komen / voer daer op niet noch
 17 Man tot hem met de Sloep na lant / om die aen lant gebracht hebbende / haer
 oock te halen / maer alsoo 't hart waerde met schizielijcke *W*s gang / te meer om
 dat sy t sedert van de Sloep geen meer vernamen / soo vermoeden sy dat by met
 volck en al gebleven of verongelickt is / waren doe noch met haer 24 Mannen op
 't *W*s / waer van eenige / siende dat de sloep niet weer quam / haer op andere schos-
 sen *W*s begaven / dichter na lant toe / hopende so te met op 't lant te geraecken maer
 sy wisten niet dat permant te Lant waren gekomen / noch hebben daer na / doe de-

al gebergt waren/ daer gants geen blyck van konnen vernemen / vertrouden /
 ie mede door koud' / honger / of andere ongelucken / gestorven waren / eynelijck
 leven sy noch met haer achten eenige dagen by malkander / maer also haer eten
 y was / en alreede grooten honger leden / en niet anders als de doodt voor ooghen
 was / so begaven haer noch drie van haer op andere schossen / terwyl sy by 't Landt
 anghs dreeven / maer hebben daer oock noyt van vernomen of sy aen Landt qua-
 men / of van eenige Scheyen gebergt zyn. Hier saten sy doe noch met haer bysven
 y malkander / hadden te eten noch te breecken / sagten malkander bedroeft aen / sa-
 en gheen kans om eenmael gebergt te worden / of 't van honger / bukten de gru-
 velijcke koud' / langer te harden. Een eenen die hadt een leeren riem om 't lijf / die
 eynden sy onder malkander / en atendie / 't hieck so veel als kon / een etmael vooz
 at sy gebergt wierden / als verhaelt is / soo gaf een van haer in de kuyt sittende de
 ceest / sonde niet de andere oock niet lang geduert hebben. Doe dese vier mannen an
 t Galjoot quamen / was de Commandeur Jan Cornelisz booznoemt geweldig ver-
 gen / want hy hadt geen Barbier / en dese luyden waren soo ghestelt / als of haer
 eenen doodt waren door de kou / gaffer een van de beste ober aen een Galjoot van
 Delft, die viel datelijck aen 't arbeiden / en verquam met der haest / so dat men geen
 erfel aen hem konde bespeuren / de andere drie was 't soo wel niet mede / haelden
 raerom een Barbier uyt een Deens Schip dat ontrent twee mijlen van daer lagh /
 die wies haer beenen met warm bitter bier / gaf haer warm bier en broot te eten /
 n na dat hy twee daghen op 't Galjoot geweest was / vertroock hy weder na sijn
 Schip / en nam twee van de periclenste mede / om in sijn Schip te eueren / doe
 leesser een in 't Galjoot, welcke persoon wel soo veel noot niet scheen aen de beenen
 e hebben / maer hy werde als licht-hoofdigh / konden hem niet wel in de koo-
 houden / sturfsden 27 Junij / en naderhant verstonden sy dat de twee in 't Deensche
 Schip oock gesturven waren / soo datter niemant van de 42 Mannen / te recht is
 gekomen / als een Man / die met sijn Galjoot van Delft in September 1646. behou-
 ten in de Maes is overgekomen / en vrolijck na huys gereyft / waer vooz hy Godt
 y 't hoogste heeft te dancken.

Een Ander.

In 't Jaer 1646. in October is gebeurt dat Schipper Dirck Willemsz. van Wog-
 genum met het Schip S. Pieter, of anders de oude Pilgrom ghenaeemt / komende
 van S. Lucas heel kostelijck geladen / vooz 't Wlic / also sy Cessel vooz by waren ge-
 aeckt / stelden haer om dat selfe in te loopen / maer met dat sy binnen de eerste of
 weede ton quamen / quam haer schielijck de wint van boozen met leelijcke lucht
 n aennemende wint / de seylen vielen al-te-mael op de mast / waerom sy datelijck
 e werck trocken en lieten het Ancker vallen / maer het Ancker en was noch soo
 zae niet in de gront of 't schip dreef een groot stuck ober suer / alwaer 't so ondiep
 was / dat / doe het laeg water wiert / sy an de gront saten / de wint nam hoe langhs
 hoe meer aen / het Schip stiet / zijnde een ongeluck / daer niet anders als een seker
 schipzaeck en de doodt vooz al het volck uyt te verwachten stont / de Zee storten
 daer so geweldig in / dat niemant op het schip blijven kon / eenighe die haer niet de
 boot meenden te salveren / raecten datelijck om den hals / veele spoelden ober-
 boozdt / de Stierman Jan Pieterisz Black van de Montwendijck / kilom achter op het
 Companie en begynnende sijn kleederen uyt te trecken tot op het hembt / seyde de
 Schipper tegen hem / hoe Stierman? meent ghy hier noch af te komen? Daer is
 nimmer geen kans toe / de Stierman seyde wat weet ick wat Godt gheven sal / en
 ter-

ter wijs sy stonden en spraken/soo komter een storting en neemt het geheele achter-
 schip wegh/ en door het stooten scoopt het schip t'eenmael van malkander / daer
 wierden de maets door de Zee verstonen/ de Schipper / Stierman en sijn Broe-
 ders Soon geraeckten elck op een stuck houtz en wierden door de barningen vast
 om en wederom ghesmeten/ de Stierman was een betlijvigh sterck Man / hadt
 sijn eene arm door de strop van de besaens schoot / die aen het hacke bozt vast was
 geslagen/ het scheen altemet of hem door 't omtuytelen en door 't storten van de
 Zee/ de arm van 't lijf soude draepn/ altemet was hyder afgeslagen en door geluck
 en kloeckmoedigheyt raecten hy daer elckemael wederom aen / dus lagen sy met
 haer drie tot een groot stuck inde nacht en woestelden tegen de baren/ en dien vol-
 ghens niet de doot/ riepen malkander altemet (alsi hooft boven quam) eens toe/
 spraecken malkander moet an / maer recht voor dat de Stierman te lande quam/
 verspraecken sy malkander noch/ doch des Stiermans Broeders Soon seyde/ dat
 hy 't niet langer houden kond' / overmits sijn beyde Armen stucken waren ge-
 wongen en niet quammer een psselijke stortingh / die haer alle drie scheen te sul-
 len verstonen/ en soo drae de Stierman 't hooft weder boven stack/ riep hy weder
 aen de andere/ maer hoorde daer niemandt/ hadden beyde haer leven gelaten/ wey-
 nig tijds daer na voelt de Stierman grondt/ en met veel watselingen en op en af
 spoelinge/ geraecten hy te lant op der Schellingh; hy terstont dymwaert ober/
 komt by een huys/ klopt daer aen/ wort ingelaten/ beschaffen hem kleeeren/ want
 hy had niet als een hembt aen/ vertelt haer sijn wederbaren / en also hy door de
 groote koude schier verkleumt was/ leyden een vyer aen/ en wesen hem eyndelijck
 te bedt. Des anderen daeghs liep hy na strant toe/ daer hy ordze stelde / op 't ber-
 gen van het aendrijvende goet van 't Schip en last/ treckt voortz na huys/ Godt
 voor soo groote genade danckende/ want was daer alleen maer af ghekomen.

E N D E.

t' AMSTERDAM;

Gedrukt by Christoffel Cunradus, Boeckdrucker op de
 Eglandiers-gracht/ in 't Vergulde-Schaefse/ Anno 1650.

SC

O

Geblye
te be

Vervatt
Moo

Hier ad
disc

Doos. Joo

3
7
5
8
9

7c
F 647
C 710

